



**PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS VIETOS VEIKLOS GRUPĖ (TOLIAU – PLUNGĖS VVG)**

## **VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA**

**Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupės 2014-2020 metų vietos plėtros strategija**

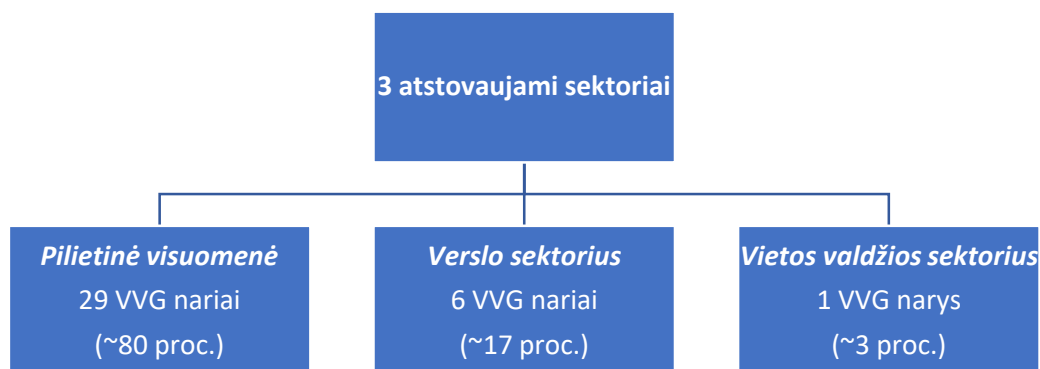
Plungė  
2015 m.

TURINYS		Psl.
<b>I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪŠŲ SIEKIAI</b>		
1.	VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija	3
2.	VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė	5
3.	VVG teritorijos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG)	34
4.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka	37
<b>II DALIS. KOKIE MŪŠŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?</b>		
5.	VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys	40
6.	VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis	42
7.	VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	43
<b>III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?</b>		
8.	LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	46
9.	VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas	61
10.	VPS įgyvendinimo veiksmų planas	81
11.	VPS finansinis planas	93
12.	VPS įgyvendinimo rodikliai	94
13.	VPS įgyvendinimo vidaus stebėseną ir valdymas	98
<b>IV DALIS. PRIEDAI</b>		
	<b>1 priedas.</b> Plungės VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2011 m. statistinė informacija apie Plungės VVG teritorijos gyventojus: Plungės VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį.	101
	<b>2 priedas.</b> Plungės VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2013 m. (2014 m.) statistinė informacija apie Plungės VVG teritorijos gyventojus: Plungės VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį.	103
	<b>3 priedas.</b> Plungės VVG narių sąrašas	105
	<b>4 priedas.</b> Grupinių susitikimų dėl VPS rengimo dalyvių sąrašai	109
	<b>5 priedas.</b> Ekspertų apklausos anketa	201
	<b>6 priedas.</b> Grupinių susitikimų metu generuotų idėjų santrauka	208
	<b>7 priedas.</b> Perspektyvų aptarimo renginių dalyvių sąrašai	228
	<b>8 priedas.</b> Tyrimo rezultatų apibendrinimas	246
	<b>9 priedas.</b> Anketa, skirta jaunimui	253
	<b>10 priedas.</b> Seniūnų ir Plungės rajono savivaldybės tarnautojų apklausos anketa	255
	<b>11 priedas.</b> Darbo grupės (Plungės VVG valdybos) susirinkimų protokolai	262
	<b>12 priedas.</b> Plungės rajono savivaldybės vietos plėtros strategijos palyginimas su Plungės rajono savivaldybės 2010-2020 metų strateginiu plėtros planu	268
	<b>13 priedas.</b> Plungės rajono savivaldybės vietos plėtros strategijos palyginimas su Telšių regiono plėtros planu 2014-2020 metams	273
	<b>14 priedas.</b> Plungės rajono seniūnijų užpildytos anketos	
	<b>15 priedas.</b> Plungės rajono seniūnijų duomenys apie gyventojų skaičių	
	<b>16 priedas.</b> Plungės rajono savivaldybės administracijos Švietimo ir Socialinės paramos skyrių pateikti dokumentai	
	<b>17 priedas.</b> Telšių regiono plėtros tarybos posėdžio darbotvarkė	
	<b>18 priedas.</b> Lietuvos statistikos departamento ir Lietuvos Darbo biržos duomenys	
	<b>19 priedas.</b> Žemaitijos nacionalinio parko pateikta informacija	
	<b>20 priedas.</b> Tarptautinio bendradarbiavimo protokolai	

## I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI

### 1. VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija

- 1.1. Informacija apie VVG**
- Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupė (toliau – Plungės VVG) įsteigta 2004 m. liepos 22 d., atsižvelgiant į visus LEADER principus:
- skirtingų partnerių bendradarbiavimo arba partnerystės;
  - iniciatyvos „iš apačios į viršų“ įgyvendinimo;
  - teritorinio vientisumo;
  - integruoto požiūrio;
  - strateginio planavimo.
- Plungės rajone susiformavo iniciatyvinė grupė, kurią sudarė aktyvūs ir norintys spręsti rajono problemas žmonės. 2004 m. birželio 29 d. trys organizacijos: Plungės rajono savivaldybė; Plungės rajono Kulių krašto bendruomenė „Alantas“ ir Lietuvos ūkininkų sąjungos Plungės skyrius pasirašė Plungės VVG steigimo sutartį.
- Pagrindinė sukurtos VVG idėja ir siekiamybė – skatinti kaimo gyventojus prisidėti prie Plungės r. kaimo vietovių gyvenimo kokybės gerinimo.
- Šiuo metu Plungės VVG sudaro 36 nariai (žr. Priedą Nr. 3), kurie atstovauja įvairias organizacijas, įstaigas ir įmones, veikiančias VVG pasirinktoje teritorijoje (žr. 1.1. pav.)

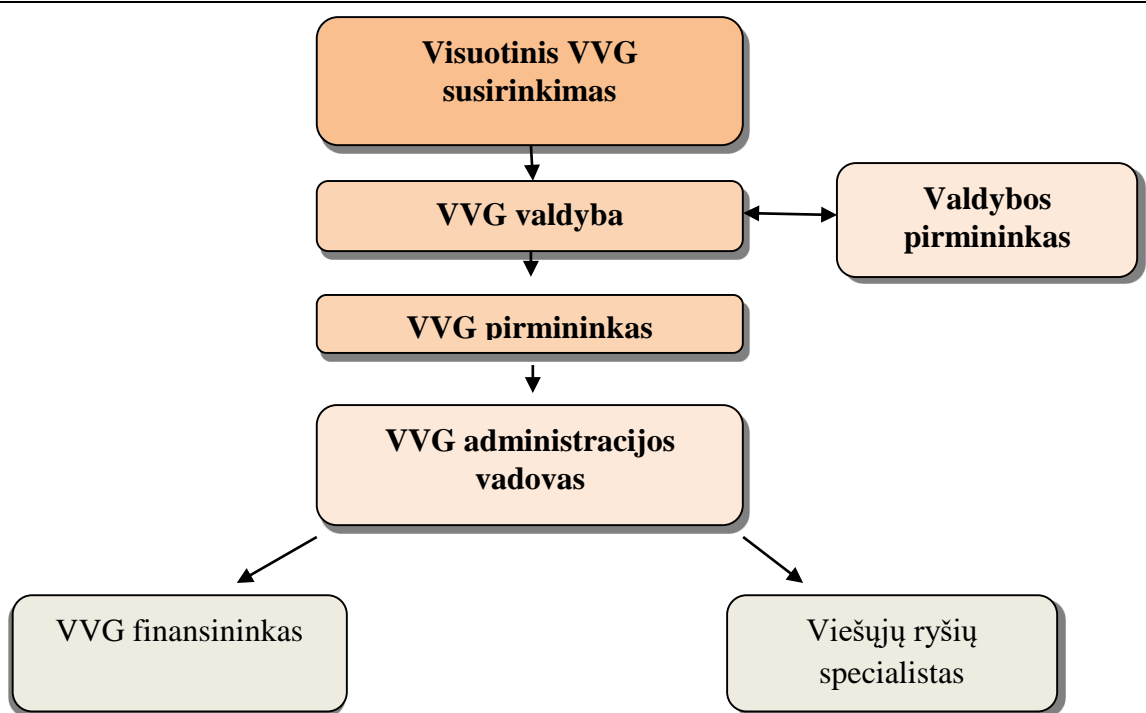


**1.1. pav.** VVG narių pasiskirstymas pagal atstovaujama sektorių

Plungės VVG valdybą sudaro 16 narių, kurių atstovavimas visiškai atitinka Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos priemonės „Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP))“ įgyvendinimui keliamus reikalavimus: 43,75 % valdybos narių (7 valdybos nariai) atstovauja pilietinės visuomenės sektorių; 31,25 % valdybos narių (5 valdybos nariai) atstovauja verslo sektorių ir 25 % valdybos narių (4 valdybos nariai) atstovauja vietos valdžios sektorių. VVG valdyboje taip pat išlaikyta lyčių pusiausvyra: 56,25 % valdybos sudaro vyrai (9 valdybos nariai) ir 43,75 % moterys (7 valdybos nariai).

Efektyvų VVG strategijos rengimą ir valdymą užtikrina VVG nariai, valdyba, pirmininkas ir administracijos darbuotojai. Plungės VVG valdymo organai:

- visuotinis narių susirinkimas,
- kolegialus valdymo organas – valdyba. Valdybos darbui vadovauja valdybos pirmininkas.
- vienasmenis valdymo organas – VVG pirmininkas.



1.2. pav. VVG valdymo struktūros schema

Plungės VVG administracija:

- VVG administracijos vadovas (VPS vadovas);
- VVG finansininkas (VPS finansininkas);
- Viešųjų ryšių specialistas.

Plungės VVG būstinės adresas - Telšių g. 5a, LT-90162, Plungė

### 1.2. VVG vertybės

Plungės VVG vertybės nustatytos, siekiant įgyvendinti pagrindinius LEADER principus bei atsižvelgiant į 6 pagrindines ES aprašytas sėkmingos Plungės VVG veiklos vertybes. Apibrėžiant pagrindines Plungės VVG vertybes daugiausia dėmesio buvo skiriama Plungės VVG veiklos skaidrumui, efektyvumui, lankstumui, Plungės VVG teritorijos gyventojų panašumams ir skirtumams:

➤ **Tolerancija.** Veiklos sėkmė priklauso nuo to kaip priimsime priešingas nuomones ir pažiūras, kaip gerbsime kitų tikėjimą ir įsitikinimus. Savo veikloje Plungės VVG vadovaujasi principu, kad kitas žmogus gali skirtis nuo mūsų, ir pripažinimas, kad jis turi teisę būti kitoks ir turėti kitokią nuomonę nei mes.

➤ **Kūrybingumas.** Veiklos sėkmė vadovaujasi principu, kad „nebūna kvailų idėjų, būna tik neatrastų sprendimo būdų“. Savo veikloje Plungės VVG vadovaujasi principu, kad ir neįgyvendinama idėja ar neišsprendžiama problema gali būti įveikta jei visi kartu siūlysimės savo sprendimo būdus.

➤ **Atsakomybė.** Veiklos sėkmė priklauso nuo to kaip garbingai ir sąžiningai mes elgiamės vienas su kitu. Savo veikloje Plungės VVG vadovaujasi principu, kad visi organizacijos nariai yra atsakingi už vykdomas veiklas, vyksta darbų pasidalinimas paremtas pasitikėjimo, atsakomybės ir bendradarbiavimo principu.

Šios vertybės yra Plungės VVG veiklos pagrindas, padedantis siekti užsibrėžtų tikslų.

### 1.3. VVG teritorijos vizija iki 2023 m.

Vizija nėra apibrėžta laike, ji neturi būti pernelyg detalizuota ir tiksliai suformuluota, nes tai gali riboti organizacijos iniciatyvas. Kai kurie autoriai vizijos kūrimą laiko organizacijos

	<p>lyderio filosofijos išraiška ir prioritetu. Tačiau, <i>kaip pagrindinė svarbiausia organizacijos koncepcija, vizija turi prasmę tik tada, kai atitinka jos narių ir veiklos vertybes, elgesio standartus ir kultūrą.</i></p> <p><b>Plungės VVG Vizija.</b> Sukurta palanki aplinka verslams vystyti, padidėjusi kokybiškų (geriau apmokamų, reikalaujančių aukštesnės kvalifikacijos) darbo vietų pasiūla. Atokių kaimo vietovių gyventojams (ypatingai socialiai pažeidžiamoms grupėms) sukurtos galimybės turiningam laisvalaikiui, užimtumui, sumažėjęs kaimo ir miesto gyventojų galimybių, kokybiškai gyventi, dirbti, realizuoti savo idėjas, skirtumas. Naujos verslo ir viešojo sektoriaus organizacijos, veikiančios partnerystėje.</p>
1.4.	<p><b>VVG misija</b></p> <p>Plačiąja prasme tai apibrėžiama kaip organizacijos filosofijos, paskirties ir gyvavimo prasmės suvokimas. Organizacijos filosofija nurodo vertybes, įsitikinimus ir principus, kuriais remia savo veiklą. Paskirtis nurodo veiksmus, kuriuos organizacija ruošiasi atlikti ir kokio tipo organizacija ji ruošiasi būti.</p> <p>Misija siaurąja prasme suvokiama kaip suformuluotas apibrėžimas – kam ir kodėl egzistuoja ši organizacija. Misija suprantama kaip tvirtinimas, atskleidžiantis organizacijos egzistavimo prasmę.</p> <p>Misija padeda sukurti vieningumą pačioje organizacijoje. Misija išryškina organizacijos nariams bendrą tikslą, paskirtį, todėl organizacijos nariai, suprantantys misiją, orientuoja savo veiksmus bendra kryptimi.</p> <p><b>Plungės VVG Misija.</b> Suteikiame Plungės VVG teritorijos gyventojams žinių ir galimybių įgyvendinti verslo ir veiklos idėjas, kurti socialinę ir ekonominę gyvenamosios vietos aplinką, įtraukdami juos į sprendimų priėmimą.</p>

## 2. VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė<sup>1</sup>

### 2.1. Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys, teritorijos išskirtinumas ir identitetas

Plungės VVG veikia Plungės rajono savivaldybės teritorijoje. Plungės rajonas yra įsikūręs Lietuvos šiaurės vakaruose, Telšių apskrityje. Rajonas ribojasi su Telšių apskričiai priklausančiomis savivaldybėmis: Mažeikių rajono savivaldybe, Telšių rajono savivaldybe, Rietavo savivaldybe ir Klaipėdos apskričiai priklausančiomis savivaldybėmis: Klaipėdos rajono savivaldybe, Skuodo rajono savivaldybe, Kretingos rajono savivaldybe. Bendras rajono plotas – 1 105 km<sup>2</sup>, tai yra 1,7 proc. šalies ir 25,4 proc. apskrities teritorijos. VVG teritorijos plotas – 1 093 km<sup>2</sup>, gyventojų tankis 17,4 žm/ km<sup>2</sup>.

Teritoriniu administraciniu požiūriu Plungės rajono savivaldybė suskirstyta į 11 seniūnijų (Alsėdžių seniūnija, Babrungo seniūnija, Kulių seniūnija, Nausodžio seniūnija, Paukštakių seniūnija, Platelių seniūnija, Plungės miesto seniūnija, Stalgėnų seniūnija, Šateikių seniūnija, Žemaičių Kalvarijos seniūnija, Žlibinų seniūnija)<sup>2</sup>. 2011 metų gyventojų ir būstų surašymo duomenimis Plungės rajone yra vienas miestas – Plungė – rajono administracinis centras, 4 miesteliai – Alsėdžiai, Kuliai, Plateliai ir Žemaičių Kalvarija ir 194 kaimai<sup>3</sup>.

<sup>1</sup> VPS naudojami seniūnijų ir savivaldybės administracijos pateikti duomenys su Šalies ir regiono rodikliais nelyginami, nes nėra teikiami Statistikos departamento arba teikiami kita imtimi, nei VPS.

<sup>2</sup> Lietuvos regionų portretas, [http://regionai.stat.gov.lt/lt/telsiu\\_apskritis/plunges\\_rajono\\_savivaldybe.html](http://regionai.stat.gov.lt/lt/telsiu_apskritis/plunges_rajono_savivaldybe.html)

<sup>3</sup> Statistikos departamentas, <https://osp.stat.gov.lt/2011-m.-surasymas>



2.1. pav. Plungės rajono savivaldybės teritorija

Pagal 2014 m. pab. seniūnijų pateiktus (žr. Priedą Nr. 14) duomenis (žr. 2.1.1. lentelė) rajone yra 86 viensėdžiai (vienkiemiai), 102 kaimai ir 4 miesteliai.

Administracinio suskirstymo duomenys, lyginant viensėdžių ir kaimų skaičių, skiriasi, kadangi imant 2011 m. naudojami statistikos departamento, o 2014 m. – seniūnijų duomenys.

2.1.1. lentelė. Plungės rajono administracinis suskirstymas pagal gyvenamąsias vietas<sup>4</sup>

Seniūnija	Viensėdžiai (vienkiemiai)*		Kaimai**		Miesteliai***		Miestai iki 6 tūkst. gyventojų	
	2011	2014	2011	2014	2011	2014	2011	2014
Alsėdžių	-	-	12	12	1	1	-	-
Babrungo	-	12	20	8	-	-	-	-
Kulių	-	-	14	12	1	1	-	-
Nausodžio	-	-	17	17	-	-	-	-
Paukštakių	-	28	30	2	-	-	-	-
Platių	-	13	22	10	1	1	-	-
Stalgėnų	-	-	8	8	-	-	-	-
Šateikių	-	-	20	20	-	-	-	-
Žemaičių Kalvarijos	-	18	25	7	1	1	-	-
Žlibinų	-	15	26	6	-	-	-	-
<b>Iš viso:</b>	-	<b>86</b>	<b>194</b>	<b>102</b>	<b>4</b>	<b>4</b>	-	-

Viensėdžiai (vienkiemiai)\* - gyvenamosios vietovės, susidedančios iš pavienių sodybų.

Kaimas\*\* - gyvenamosios vietovės, neturinčios miestų ir miestelių požymių

Miestelis\*\*\* - kompaktiškai užstatytos gyvenamosios vietovės, turinčios nuo 500 iki 3000 gyventojų, kurių dauguma gyventojų dirba pramonėje, verslo bei gamybinės ir socialinės infrastruktūros srityje, taip pat tradiciniai miesteliai.

2014 m. pab. seniūnijų pateiktais (žr. Priedą Nr. 14) duomenimis (žr. 2.1.2. lentelė) daugiausia Plungės rajono VVG teritorijos gyventojų gyveno gyvenamosiose vietovėse, kurių gyventojų skaičius

<sup>4</sup> Duomenys už 2011 m. pateikti remiantis 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenimis

Duomenys už 2014 m. pateikti remiantis seniūnijų pateiktais duomenimis iš gyvenamosios vietos deklaravimo informacinės sistemos.

nuo 201 iki 1000 gyventojų. Tokių gyventojų buvo 10 008, tai sudaro beveik 53 proc. visų Plungės rajono gyventojų. 26 proc. gyveno gyvenamosiose vietovėse, kurių gyventojų skaičius iki 200 gyventojų. 11 proc. – gyvenamosiose vietovėse, kurių gyventojų skaičius nuo 1001 iki 2999 ir 10 proc. sudaro gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose).

**2.1.2. lentelė.** Plungės VVG teritorijos gyventojų skaičius pagal gyvenamąsias vietas 2011 m. ir 2014 m.<sup>5</sup>

Seniūnija	Gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)		Gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)		Gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų		Gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų		Gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	
	2011* m.	2014** m.	2011 m.	2014 m.	2011 m.	2014 m.	2011 m.	2014 m.	2011 m.	2014 m.
Alsėdžių	-	-	369	400	896	865	-	-	-	-
Babrungo	-	381	1150	790	1128	1236	-	-	-	-
Kulių	-	-	568	230	625	947	-	-	-	-
Nausodžio	-	-	552	388	2073	2367	1048	1213	-	-
Paukštakių	-	456	680	282	499	516	-	-	-	-
Platelių	-	305	1075	549	857	232	-	887	-	-
Stalgėnų	-	-	257	260	717	785	-	-	-	-
Šateikių	-	49	965	805	1268	1540	-	-	-	-
Žemaičių Kalvarijos	-	507	849	832	1121	680	-	-	-	-
Žlibinų	-	339	672	351	741	840	-	-	-	-
<b>Iš viso:</b>	-	<b>2037</b>	<b>7137</b>	<b>4 887</b>	<b>9925</b>	<b>10008</b>	<b>1048</b>	<b>2 100</b>	-	-

\* Duomenys pateikti remiantis 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenimis

\*\* Duomenys pateikti remiantis seniūnijų pateiktais duomenimis iš gyvenamosios vietos deklaravimo informacinės sistemos už 2014 metus

**Išskirtinumas ir identitetas.** Plungės VVG teritorija priskiriama prie labai didelį rekreacinį potencialą turinčių teritorijų ir įeina į Platelių–Telšių–Varnių rekreacinį arealą, kurio vystymosi prioritetas - gamtinio ir pažintinio turizmo plėtra. Rajonas pasižymi vertingais gamtiniais ir kultūriniais ištekliais. Didžiausia rajono gamtinė vertybė - Žemaitijos nacionalinis parkas. Plungės rajone yra 9 saugomos teritorijos, kurių bendras plotas -27622 ha (~ 25 proc. visos Plungės rajono teritorijos). Plungės rajonas yra lyderis Vakarų Lietuvoje pagal kaimo turizmo sodybų skaičių, o Lietuvoje nusileidžia tik į Aukštaitijos ežeryną patenkantiems Ignalinos, Molėtų, Lazdijų rajonams<sup>6</sup>. Plungės rajonas vakariniame Lietuvos regione išsiskiria ypatingais gamtiniais ištekliais, tai - miškingas Platelių ežerynas, kuris yra didžiausias Žemaitijos ežeringas miškingas gamtinis kompleksas. Plungės rajono teritorijoje teka 41 valstybinės reikšmės upės ir upeliai, priklausančios Minijos, Ventos ir 34 Bartuvos baseinams. Minijos upė yra didžiausia Plungės rajonu tekančios upės atkarpa – apie 70 km. Rajone yra 39 ežerai (iš kurių 19 - valstybinės reikšmės), virš 20 tvenkinių (7 - valstybinės reikšmės tvenkiniai). Plungės rajonas yra vienas miškingiausių Lietuvoje<sup>7</sup>. Plungės rajonas, esantis tarp Klaipėdos ir Šiaulių miestų, patenka į pagrindinę šalies urbanistinės integracijos ašies įtakos zoną, kuri formuojama perspektyvių tarptautinių transporto koridorių pagrindu ir sieja šalies aukšto lygmens regionus tarpusavyje ir su kaimyninių šalių regionais. Plungė taip pat yra tarptautinio IX geležinkelio transporto koridoriaus trasoje, todėl per ją vyksta pakankamai

<sup>5</sup> Duomenys už 2014 m. teikiami vadovaujantis seniūnijų pateiktais duomenimis. (žr. Priedą Nr. 14), o 2011 m. surašymo duomenys iš statistikos departamento parengto leidinio „Gyventojų skaičiaus pasiskirstymas pagal teritoriją, amžių ir lytį“, internetinė prieiga: [https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/217110/Inform\\_gyv\\_sk\\_pasisk.pdf/cd1f3d45-ef4b-446f-af6a-f56e23c94519](https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/217110/Inform_gyv_sk_pasisk.pdf/cd1f3d45-ef4b-446f-af6a-f56e23c94519)

<sup>6</sup> Plungės rajono savivaldybės 2010 – 2017 metų strateginis plėtros planas.

<sup>7</sup> Plungės rajono savivaldybės interneto svetainės duomenys.

intensyvus geležinkelio transporto judėjimas<sup>8</sup>. Plungės rajono kaimo vietovių identitetą ypač atspindi nematerialus kultūros paveldas (kalba, tautosaka, tradicijos, papročiai, amatai ir kt.). Plungės VVG teritorijoje gyvena žemaičiai, išsaugoję savo žemaičių tarmę, papročius, charakterio ypatumus. Plungės rajonas pasižymi savito grožio kraštovaizdžiu, kuris patrauklus vietos ir užsienio turistams. Tiek saugomose, tiek paprastose teritorijose šiuo metu yra nemažai kaimo turizmo sodybų, kuriose noriai lankosi tiek užsienio, tiek vietiniai turistai. Veikiančiose kaimo turizmo sodybose šeimininkai teikia įvairias aukštos kokybės paslaugas: apgyvendinimo, maitinimo, pramogų<sup>9</sup>.

#### **APIBENDRINIMAS:**

- Rajonas įsikūręs strategiškai patogioje geografinėje vietoje. VVG teritorijos plotas – 1 093 km<sup>2</sup> (R1);
- Plungės rajone yra 86 viensėdžiai (vienkiemiai), 102 kaimai ir 4 miesteliai (R2);
- Didžioji dalis, 53 proc., VVG teritorijos gyventojų gyvena gyvenamosiose vietovėse, kurių gyventojų skaičius nuo 201 iki 1000 gyventojų (R3).

## **2.2. VVG teritorijos gyventojų poreikių analizė**

Rajono situacijos ir gyventojų poreikių analizė – vienas iš svarbiausių vietos plėtros strategijos rengimo etapų, todėl siekdama išsiaiškinti vietos gyventojų požiūrį į rajono situaciją, sužinoti pagrindines problemas bei lūkesčius, Plungės VVG daug dėmesio skyrė rajono gyventojų ir organizacijų poreikiams iširti.

Rajono gyventojų poreikių išsiaiškinimas ne tik aktyvina kaimo gyventojus, bet ir įtraukiant rajono žmones padeda priimti teisingus strateginius sprendimus. Šis vietos plėtros strategijos rengimo etapas yra vienas svarbiausių, kadangi gyventojų poreikių tyrimas ir tai kiek aktyviai į šį procesą bus įtraukti vietos gyventojai ir organizacijos didele dalimi nulemia vietos plėtros strategijos įgyvendinimo sėkmę.

Plungės rajono savivaldybės VVG stengėsi surinkti kuo daugiau ir platesnės informacijos apie savo rajono žmonių poreikius, identifikuoti tikslinių gyventojų grupių problemas. Tuo pačiu buvo siekiama, kad surinkta informacija galėtų atspindėti viso rajono kaimo gyventojų nuomones. Tuo tikslu buvo *taikomi įvairūs tyrimo ir darbo metodai*:

1. Darbas grupėse;
2. Ekspertų anketinė apklausa;
3. Seniūnų ir Plungės rajono savivaldybės tarnautojų anketavimas;
4. Vietos plėtros strategijos darbo grupės (Plungės rajono VVG valdybos) susirinkimai;
5. Viešai prieinamos statistinės informacijos, rajono strategijų ir kitų dokumentų analizė.

**1. Darbas grupėse** - tai struktūruoti susitikimai su tikslinėmis žmonių grupėmis. Grupiniai susitikimai vyko neformalios diskusijos forma, diskutuojant iš anksto numatytomis temomis. Šis metodas padėjo gauti kokybinę informaciją ir buvo vienas geriausių būdų aiškinantis ryškiausias tikslinių grupių problemas. Buvo siekiama išgirsti įvairias nuomones, idėjas, suprasti žmonių požiūrį bei išsiaiškinti jų poreikius ir lūkesčius ateinančiam finansavimo periodui.

Rengiant Plungės rajono savivaldybės 2014-2020 metų vietos plėtros strategiją grupiniai susitikimai buvo atlikti su šiomis tikslinėmis kaimo gyventojų grupėmis:

- kaimo bendruomeninių, kitų nevyriausybinų organizacijų ir biudžetinių įstaigų atstovais;
- seniūnais;

<sup>8</sup> Plungės rajono savivaldybės 2010 – 2020 metų strateginis plėtros planas. Internetinė prieiga:

[http://plunge.lt/get\\_file.php?file=bVdLU25aZW9icDVzbkcxm1xT2Jvbkd1WnM5c3pHcWRucEdUeUdpa210R1dsSktIWmFIV3BHcG1iYWlhbJ5cm5LZVR5SjNlBw1hWnk1TElhNWfHMGNXVWxhaG5aNWfkbmF1V1o4bWptcXR3bTJqTmNjNW1tNWZCWnN4a3FXdJtNSUyQIVaR09wbTUxcnJHaW1tcHFxbTV4b2w4NmFsR3VsbmNGbXltaWVtdERLbUplb1oyaG1xRzZkYTZHZG4ycWJhNnhsa0dyTFphSEl6bWJKYkdkdWw1bG5tbVpxWjJ5aGJwdHJucDV1bVlhWnBXdlidE5xbjV6SFk5ZHJWV2kzbnkPVWhaW1phcVJ4cTIydG5aZHRuMjJqWjhKdWtdHR5cENWUMUplWmFjeVpicFp3WIEIM0QIM0Q=](http://plunge.lt/get_file.php?file=bVdLU25aZW9icDVzbkcxm1xT2Jvbkd1WnM5c3pHcWRucEdUeUdpa210R1dsSktIWmFIV3BHcG1iYWlhbJ5cm5LZVR5SjNlBw1hWnk1TElhNWfHMGNXVWxhaG5aNWfkbmF1V1o4bWptcXR3bTJqTmNjNW1tNWZCWnN4a3FXdJtNSUyQIVaR09wbTUxcnJHaW1tcHFxbTV4b2w4NmFsR3VsbmNGbXltaWVtdERLbUplb1oyaG1xRzZkYTZHZG4ycWJhNnhsa0dyTFphSEl6bWJKYkdkdWw1bG5tbVpxWjJ5aGJwdHJucDV1bVlhWnBXdlidE5xbjV6SFk5ZHJWV2kzbnkPVWhaW1phcVJ4cTIydG5aZHRuMjJqWjhKdWtdHR5cENWUMUplWmFjeVpicFp3WIEIM0QIM0Q=)

<sup>9</sup> Plungės rajono savivaldybės 2015-2017 metų strateginis veiklos planas. Internetinė prieiga:

<http://plunge.lt/go.php/lit/2015-2017-metu-strateginis-veiklos-planas/2>



- Plungės VVG nariais;
- jaunimo atstovais;
- vietos verslo atstovais.

Buvo suorganizuota 19 grupinių susitikimų įvairiomis temomis (sąrašai pridedami, priedas Nr. 4), kuriuose dalyvavo visų kaimo bendruomenių, mokyklų, kultūros centrų, seniūnijų, jaunimo ir kitų organizacijų atstovai, smulkūs kaimo verslininkai. Grupiniai susitikimai buvo skirti išsiaiškinti vietos problemas bei gyventojų poreikius. Darbo grupėse metu buvo taikomi įvairūs *darbo metodai*:

- diskusijos, kurių tikslas buvo aptarti 2014-2020 metų finansavimo periodo naujoves, reikalavimus ir galimybes;

- „Smegenų šturmas“ – kurio tikslas buvo išsiaiškinti skirtingų vietovių išteklius, turimą potencialą, galimas plėtros kryptis ir projektines idėjas (grupinių susitikimų metu generuotų idėjų santrauka pridedama, žr. priedą Nr. 6). Grupinių susitikimų rezultatai buvo pristatyti visuomenei ir vietos valdžios atstovams.

2015 m. sausio – rugsėjo mėnesiais buvo organizuoti vietos plėtros strategijos 2014-2020 m. perspektyvų aptarimo renginiai (sąrašai pridedami, žr. priedą Nr. 7):

- „Plungės VVG teritorijos poreikių analizė, strategijos prioritetų ir projektinių idėjų aptarimas“;

- „Anketinės apklausos aptarimas, teritorijos poreikių išgryninimas, VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių planavimas“;

- “2014-2020 m. ES kaimo plėtros programos prioritetai ir tikslinės sritys pagal Leader metodą”;

- “Jaunimo poreikių analizė, projektinių idėjų aptarimas”;

- “Gyventojų poreikių tyrimo ir projektinių idėjų aptarimas”;

- “Vietos plėtros strategijos 2014-2020 m. priemonių ir prioritetinių sričių pristatymas”.

**2. Ekspertų anketinė apklausa** – tai metodas, kuris padėjo gauti kiekybinę informaciją ir kurio metu buvo siekiama išsiaiškinti esamas gyventojų ir organizacijų problemas bei poreikius.

Tyrimas vykdytas 2015 m. balandžio – gegužės mėn. Apklausti 251 kaimo gyventojai - ekspertai (tyrimo rezultatų apibendrinimą žr. priedą Nr. 8), kurių nuomonių pagal Kendall'o konkordacijos koeficientą ( $W=0,67$ ) suderinamumas yra pakankamas, o tyrimų duomenys yra patikimi. Taikytas „sniego gniūžtės“ ekspertų atrankos tipas. Į tyrimą buvo įtraukti aktyvūs ir pasyvūs vietos bendruomenės nariai. Įtraukimas vyko per kaimo bendruomeninių organizacijų lyderius, kurie jau dalyvauja bendruomeninėje ir kitose veiklose, gerai pažįsta vietovę ir gyventojus. Jų buvo prašoma paskirstyti anketas ir apklausti aktyvius ir pasyvius vietos bendruomenės narius pagal kriterijus: ūkininkai ir verslininkai, socialinės atskirties grupių atstovai, dirbantys ir užimti asmenys, lytis, amžius. Taip kaimo bendruomenių lyderiai buvo tarpininkais, įtraukiančiais savo pažįstamus į tyrimą kuriame jau patys dalyvauja. Taikant ekspertų apklausos ir gyventojų įsitraukimo į kaimo pokyčių valdymą metodus buvo laikomasi „iš apačios į viršų“ ir kitų LEADER (BIVP) principų. Kiekviena bendruomenė buvo skatinama išanalizuoti savo gyvenamosios vietovės išteklius, nustatyti unikalius ir apsibrėžti prioritetinius vietovės plėtros poreikius.

Ekspertų apklausos anketa buvo anoniminė, sudaryta iš 29 klausimų, iš kurių 9 klausimai buvo skirti bendrai informacijai apie respondentą gauti, likę klausimai buvo skirti išsiaiškinti: opiausias gyvenamosios vietovės problemas, kokioms paramos sritims gyventojai teiktų prioritetą laikotarpiui iki 2023 metų, atitinkamų paslaugų trukumą gyvenamojoje vietoje, gyventojų nuomonę apie patraukliausias ekonomines veiklas, bendruomeninį verslą bei kaimo jaunimo situaciją (anketa pridedama, žr. priedą Nr. 5).

Anketa, skirta jaunimui iki 29 metų, buvo sudaryta iš 9 atvirų klausimų (anketa pridedama, žr. priedą Nr. 9), kurie buvo skirti jaunimo poreikiams nustatyti.

**3. Seniūnų ir Plungės rajono savivaldybės tarnautojų anketavimas** – metodas, skirtas kiekybiniais duomenimis ir informacijai gauti (anketa pridedama, žr. priedą Nr.10). Buvo apklausta 10 kaimiškujų Plungės rajono seniūnijų, kurioms buvo pateiktos anketos, kuriose buvo prašoma pateikti statistinę informaciją apie seniūnijos gyventojų skaičių, gyventojų pasiskirstymą pagal amžių

ir gyvenamąsias vietas, apie gyventojus patiriančius ekonominius sunkumus ar socialinę atskirtį. Seniūnijų taip pat buvo paprašyta pateikti duomenis apie gyventojų užimtumą, smulkų ir vidutinį verslą, paslaugų sektorių, žemės ūkį, gamtos išteklius, kultūrą ir NVO veikiančias jų teritorijoje bei įvairias įstaigas ir organizacijas, veikiančias seniūnijos teritorijoje.

Rajono savivaldybės Kultūros ir sporto skyriaus buvo paprašyta pateikti informaciją apie rajono teritorijoje esančius kultūros ir istorijos objektus bei vertybes, plėtojama tautinį paveldą bei organizuojamus tradicinius renginius.

Rajono savivaldybės Socialinės paramos skyriaus prašyta pateikti bendrą rajono situaciją dėl asmenų patiriančių socialinę atskirtį ir susiduriančių su ekonominiais sunkumais bei apie įstaigas susijusias su socialinių paslaugų teikimu ir jų pastatų būkle.

Rajono savivaldybės Švietimo skyriaus prašyta pateikti duomenis apie savivaldybei pavaldžias švietimo įstaigas ir organizacijas, veikiančias Plungės rajone. Taip pat nurodyti, jose besimokančių asmenų skaičių ir pastatų būklę.

Seniūnų ir Plungės rajono savivaldybės tarnautojų anketavimas suteikė Plungės VVG patikimą informaciją apie padėtį Plungės rajono kaimo vietovėse.

**4. VPS rengimo darbo grupės (Plungės VVG valdybos) susirinkimai.** VPS rengimo metu buvo kaupiama įvairi kiekybinė ir kokybinė informacija. Ši informacija buvo nuolat analizuojama ir sisteminama VPS rengimo darbo grupėje (Plungės VVG valdyboje). Šiame etape buvo organizuoti VPS rengimo darbo grupės (Plungės VVG valdybos) susirinkimai, kurių metu teikiami įvairūs siūlymai, vertinimai ir daromos įvairios vyraujančių gyventojų poreikių išvalgos. Atskirų susirinkimų metu buvo atlikta Plungės rajono stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (SSGG) analizė, vadovaujantis atlikta ekspertų anketine apklausa apibrėžti plėtros poreikiai. Taip pat panaudojant grupinių susitikimų metu gautą informaciją nustatyti VPS prioritetai, priemonės, veiklos kryptys bei numatytas finansinis planas (darbo grupės (Plungės VVG valdybos) susirinkimų protokolai pridedami, žr. priedą Nr. 11).

Visuose poreikių tyrimo etapuose surinkti duomenys naudojami rengiant kitus Plungės rajono 2014-2020 m. Plungės VVG vietos plėtros strategijos skyrius.

### 2.3. VVG teritorijos socialinė situacija

Remiantis Plungės rajono savivaldybės seniūnijų pateiktas duomenimis iš gyvenamosios vietos deklaravimo informacinės sistemos (žr. Priedą Nr. 15), gyventojų, deklaravusių savo gyvenamąją vietą Plungės rajone, skaičius 2011 m. buvo 19 504, o 2014 m. sumažėjo iki 19 032 gyventojų. Lyginant turimus duomenis pagal atskiras seniūnijas matyti (žr. 2.3.1. lentelė), jog visose seniūnijose gyventojų skaičius mažėjo, išskyrus Nausodžio seniūniją, ten bendras gyventojų skaičius padidėjo 85 gyventojais. Lietuvos statistikos departamento duomenimis Plungės rajone 2011 m. gyventojų skaičius buvo 18 110, 2012 m. – 17 791, 2013 m. – 17 599, o 2014 m. – 17 345<sup>10</sup>. Lyginant su Šalies bei Telšių apskrities 2011-2013 m. duomenimis Plungės rajono gyventojų skaičius sudarė 29 proc. visų Telšių apskrities kaimo gyventojų bei 1,8 proc. visų Šalies kaimo gyventojų skaičiaus<sup>11</sup>.

Lyginant Statistikos departamento<sup>12</sup> ir seniūnijų turimus duomenis (žr. Priedą Nr. 15) gyventojų skaičius ženkliai skiriasi, tačiau bendra tendencija išlieka – gyventojų skaičius rajone mažėja, pagrindinės priežastys: mažas vaikų gimstamumas ir didelis žmonių mirtingumas. Socialinės

<sup>10</sup> Lietuvos statistikos departamento rodiklių duomenų bazė. Internetinė prieiga: <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles19>;

<sup>11</sup> Lietuvos statistikos departamento rodiklių duomenų bazė. Internetinė prieiga: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=M3010214&PLanguage=0>

<sup>12</sup> 2011 m. surašymo duomenys iš statistikos departamento parengto leidinio „Gyventojų skaičiaus pasiskirstymas pagal teritoriją, amžių ir lytį“, internetinė prieiga: [https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/217110/Inform\\_gyv\\_sk\\_pasisk.pdf/cd1f3d45-ef4b-446f-af6a-f56e23c94519](https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/217110/Inform_gyv_sk_pasisk.pdf/cd1f3d45-ef4b-446f-af6a-f56e23c94519)

paramos skyriaus duomenimis, 2013 metais užregistruoti 410 gimusių vaikų ir 541 miręs asmuo<sup>13</sup>, gyventojų prieaugis 2013 metais buvo -131 gyventojas.

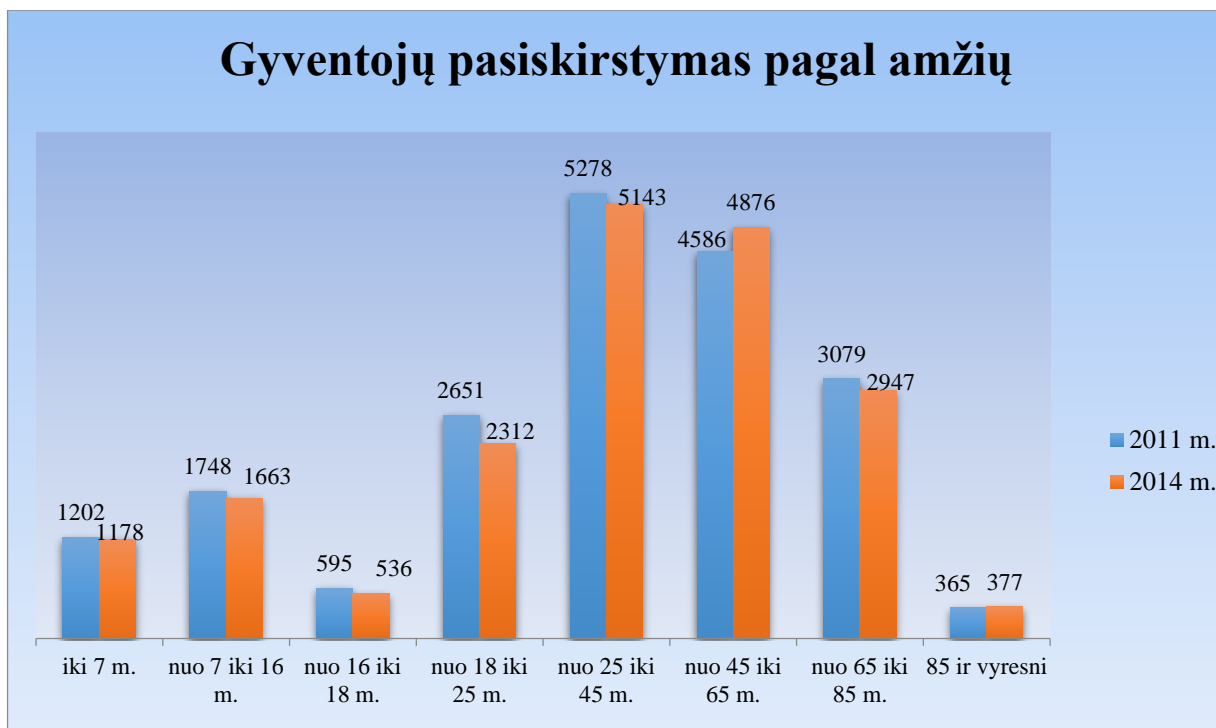
### 2.3.1. lentelė. Plungės rajono savivaldybės VVG teritorijos gyventojų skaičius pagal seniūnijas

Seniūnija	2011 m. <i>(Duomenys pateikti remiantis seniūnijų pateiktais duomenis iš gyvenamosios vietos deklaravimo informacinės sistemos už 2011 metus)</i>			2014 m. <i>(Duomenys pateikti remiantis seniūnijų pateiktais duomenis iš gyvenamosios vietos deklaravimo informacinės sistemos už 2014 metus)</i>		
	Iš viso:	Vyrų:	Moterų:	Iš viso:	Vyrų:	Moterų:
Alsėdžių	1324	661	663	1265	629	636
Babrungo	2449	1226	1223	2407	1218	1189
Kulių sen.	1237	602	635	1177	587	590
Nausodžio	3883	1891	1992	3968	1941	2027
Paukštakių	1336	668	668	1254	622	632
Platelių	2084	1015	1069	1973	960	1013
Stalgėnų	1090	537	553	1045	518	527
Šateikių	2435	1225	1210	2394	1212	1182
Žemaičių Kalvarijos	2120	1039	1081	2019	1001	1018
Žlibinų	1546	787	759	1530	769	761
<b>Iš viso:</b>	<b>19 504</b>	<b>9 651</b>	<b>9 853</b>	<b>19 032</b>	<b>9 457</b>	<b>9 575</b>

Lyginant Plungės VVG teritorijos gyventojų skaičių pagal amžių<sup>14</sup> (žr. 2.2. pav.) matyti, jog visų amžiaus grupių gyventojų skaičius, lyginant 2011 m. ir 2014 m., mažėjo, išskyrus gyventojus nuo 45 iki 65 metų ir vyresnius nei 85 metai. Didžioji dalis Plungės rajono savivaldybės gyventojų priklauso amžiaus grupei nuo 25 iki 45 metų, tokie gyventojai sudaro 27 proc. viso gyventojų skaičiaus. Amžiaus grupės nuo 45 iki 65 metų gyventojai 2011 metais sudarė 23,5 proc. visų gyventojų, o 2014 metais – 25,6 proc. Mažiausia gyventojų dalis yra amžiaus grupė 85 m. ir vyresni, jie 2011 metais sudarė tik 1,87 proc., o 2014 m. – 1,98 proc. Taip pat gyventojai, kurių amžiaus grupė nuo 16 iki 18 metų.

<sup>13</sup> Plungės rajono savivaldybės 2014 metų socialinių paslaugų planas, patvirtintas Plungės rajono savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. sprendimu Nr. T1-121. Internetinė prieiga: <http://plunge.lt/go.php/lit/Socialine-parama/19>

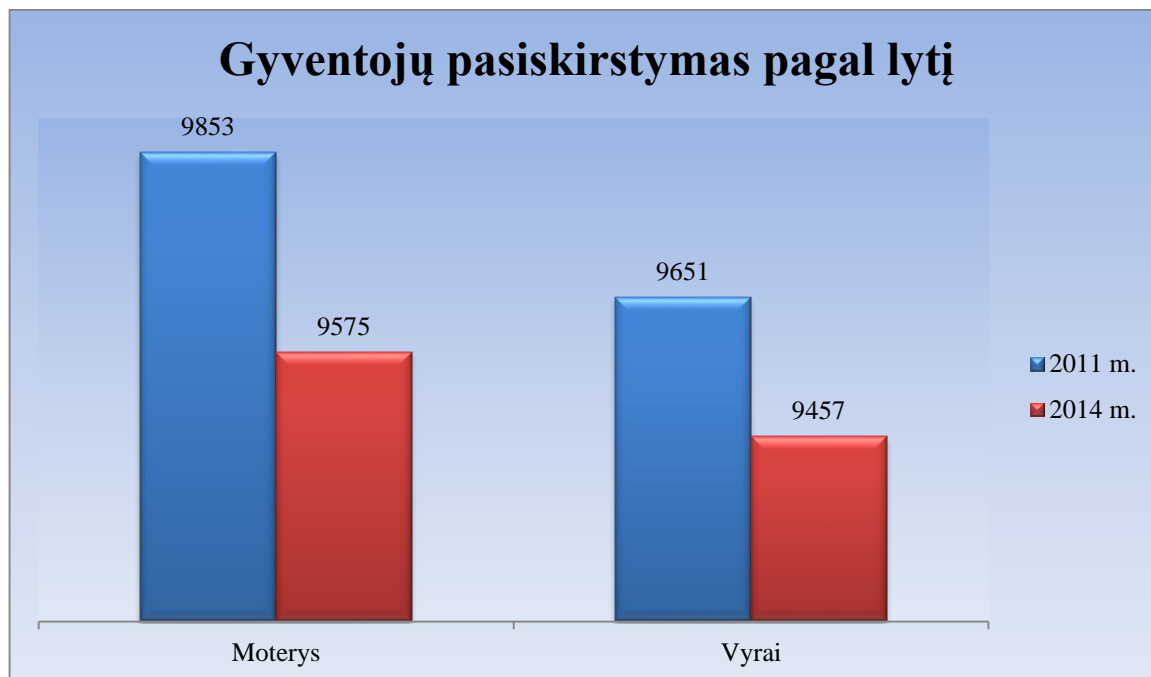
<sup>14</sup> Pagal seniūnų pateiktus duomenis, (žr. Priedą Nr. 15).



**2.2. pav.** Plungės rajono savivaldybės gyventojų pasiskirstymas pagal amžius 2011 ir 2014 metai (žr.priedus Nr.1 ir Nr.2)

Gyventojų pasiskirstymas pagal lytį (žr. 2.3. pav.) Plungės VVG teritorijoje nėra tolygus. Pagal turimus seniūnijų 2011 m. ir 2014 m. duomenis moterų Plungės rajone yra daugiau. 2011 m. moterų buvo 51 proc., o vyrų – 49 proc. 2014 metais ši pusiausvyra nepasikeitė.

Statistikos departamento teikiamais 2011-2013 m. duomenimis (neiškiriant rajono) tiek Plungės r. sav., tiek Telšių apskrityje vyrų skaičius sudaro 47 proc., o moterų – 53 proc. visų gyventojų skaičiaus. Šalyje vyrų ir moterų pasiskirstymas labai panašus: vyrai – 46 proc., moterų – 54 proc.<sup>15</sup>.



<sup>15</sup> 2011 m. surašymo duomenys iš statistikos departamento parengto leidinio „Gyventojų skaičiaus pasiskirstymas pagal teritoriją, amžių ir lytį“, internetinė prieiga: [https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/217110/Inform\\_gyv\\_sk\\_pasisk.pdf/cd1f3d45-ef4b-446f-af6a-f56e23c94519](https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/217110/Inform_gyv_sk_pasisk.pdf/cd1f3d45-ef4b-446f-af6a-f56e23c94519)

### 2.3. pav. Plungės rajono savivaldybės gyventojų pasiskirstymas pagal lytį 2011 ir 2014 metai (žr.priedus Nr.1 ir Nr.2)

Remiantis 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenimis Plungės rajono savivaldybės teritorijoje, įskaitant ir miesto gyventojus, gyveno 557 (1,5 proc. visų Plungės r. sav. gyventojų) kitos tautybės gyventojai, iš jų: 195 – rusų tautybės, 20 – lenkų, 25 – baltarusiai, 42 – ukrainiečiai ir 30 kitos tautybės, likę tautybės arba nenurodė, arba duomenys yra konfidencialūs ir statistikos departamento neteikiami<sup>16</sup>. Lyginant su Telšių apskritimi kitataučiai gyventojai Plungės r. sav. sudarė 13,9 proc. visų Telšių apskrities kitataučių gyventojų, o lyginant su Šalies rodikliais tik 0,12 proc.

Plungės rajono (kaimo) gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (žr. 2.4. pav.) buvo analizuojamas remiantis 2011 metų visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenis, pagal kuriuos 4 874 (arba 26,8 proc. visų Plungės rajono gyventojų) turi vidurinį išsilavinimą, Telšių apskrityje šis skaičius kiek didesnis ir siekia 28,1 proc., o šalyje – 28,3 proc.; 3 707 (20,4 proc.) – pradinį, Telšių apskrityje – 19,6 proc., o šalyje – 18,1 proc.; 3 296 (18,1 proc.) – pagrindinį, Telšių apskrityje šis skaičius nežymiai didesnis ir siekia 18,8 proc., o LR kiek mažesnis – 17,2 proc.; 2 517 (13,8 proc.) - aukštesnįjį (įskaitant specialųjį vidurinį), Telšių apskrityje – 13,0 proc., o šalies rodiklis panašus kaip ir Plungės rajono – 13,9 proc.; 1 556 (8,6 proc.) – aukštąjį, Telšių apskrityje šis rodiklis kiek mažesnis – 8,0 proc., o šalyje – didesnis – 10,6 proc.; o 457 (2,5 proc.) Plungės rajono gyventojai neturi išsilavinimo (nebaigę pradinės mokyklos, nelankę mokyklos, neraštingi), Telšių apskrityje tokių gyventojų dalis sudaro 2,7 proc., o šalyje – 2,2 proc. Pagal turimus duomenis matyti, jog didžioji dalis Plungės rajono gyventojų turi tik pradinį arba vidurinį išsilavinimą<sup>17</sup>.



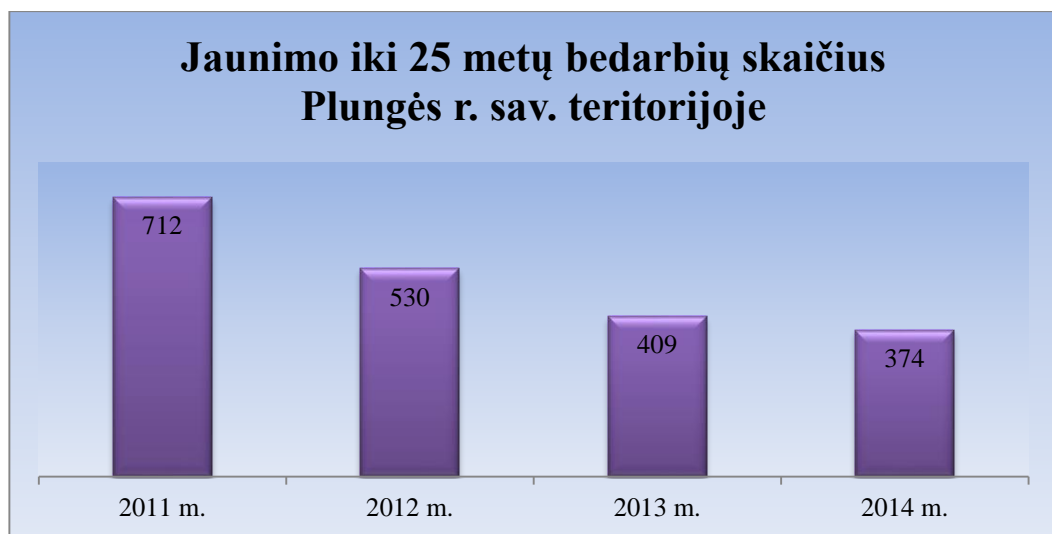
2.4. pav. Plungės rajono savivaldybės gyventojų pasiskirstymas pagal turimą išsilavinimą, 2011 m.

Remiantis 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenimis Plungės rajone, įskaitant ir miestą bedarbiai sudarė 9,8 proc. visų Plungės r. sav. gyventojų, užimti gyventojai – 35,8 proc., o ekonomiškai neaktyvūs – 37,7 proc. Lyginant su Telšių apskritimi ir Lietuvos Respublika rodikliai labai panašūs. Bedarbiai sudaro 11,1 proc. visų Telšių apskrities gyventojų, Šalyje kiek mažiau – 9,6 proc. Užimti gyventojai Telšių apskrityje sudarė 35,2 proc., o LR – 38,5 proc. Ekonomiškai neaktyvių gyventojų dalis Telšių apskrities teritorijoje – 37,2 proc., o Šalyje – 36,8 proc.

<sup>16</sup> 2011 m. Gyventojų ir būstų surašymo duomenys. Internetinė prieiga: <https://osp.stat.gov.lt/2011-m.-surasymas>

<sup>17</sup> 2011 m. Gyventojų ir būstų surašymo duomenys. Internetinė prieiga: <https://osp.stat.gov.lt/2011-m.-surasymas>

Lietuvos darbo biržos skelbiamais statistiniais duomenimis 2011 metų sausio 1 dieną Plungės VVG teritorijoje (kaime) buvo 1 708 bedarbiai, 2012 metų sausio 1 d. bedarbių skaičius sumažėjo iki 1 173 gyventojų, 2013 metų sausio 1 d. šis skaičius dar mažėjo iki 1 166 gyventojų ir toks išliko ir 2014 metais<sup>18</sup>. Jaunimo iki 25 metų bedarbių skaičius taip pat proporcingai mažėjo (žr. 2.5. pav.)<sup>19</sup>.

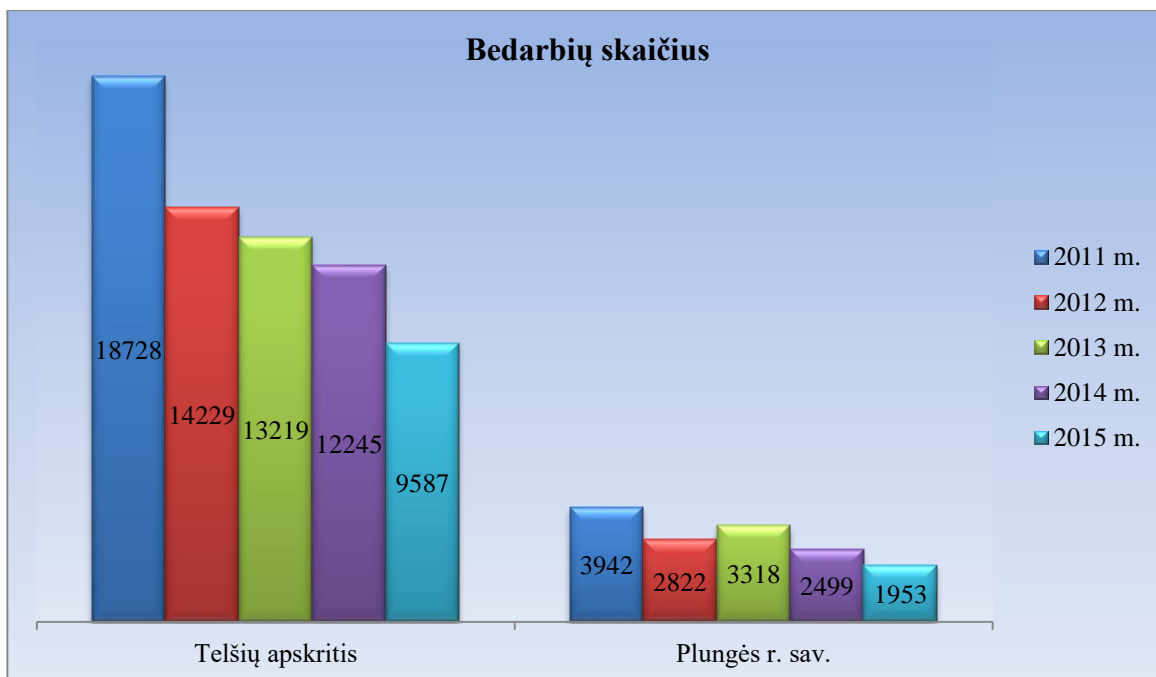


**2.5. pav.** Plungės rajono savivaldybės bedarbių jaunimo iki 25 m. skaičius

Pagal turimus duomenis matome, kad 2011 metais 43,3 proc. visų Plungės r. sav. registruotų bedarbių buvo kaimo gyventojai, 2014 metais - 46,7 proc. Tai rodo, jog nedarbo problema kaime yra vis dar aktuali, nepaisant to, jog bendras bedarbių skaičius tiek Plungės r. sav., tiek Telšių apskrityje kasmet mažėja (žr. 2.6. pav.).

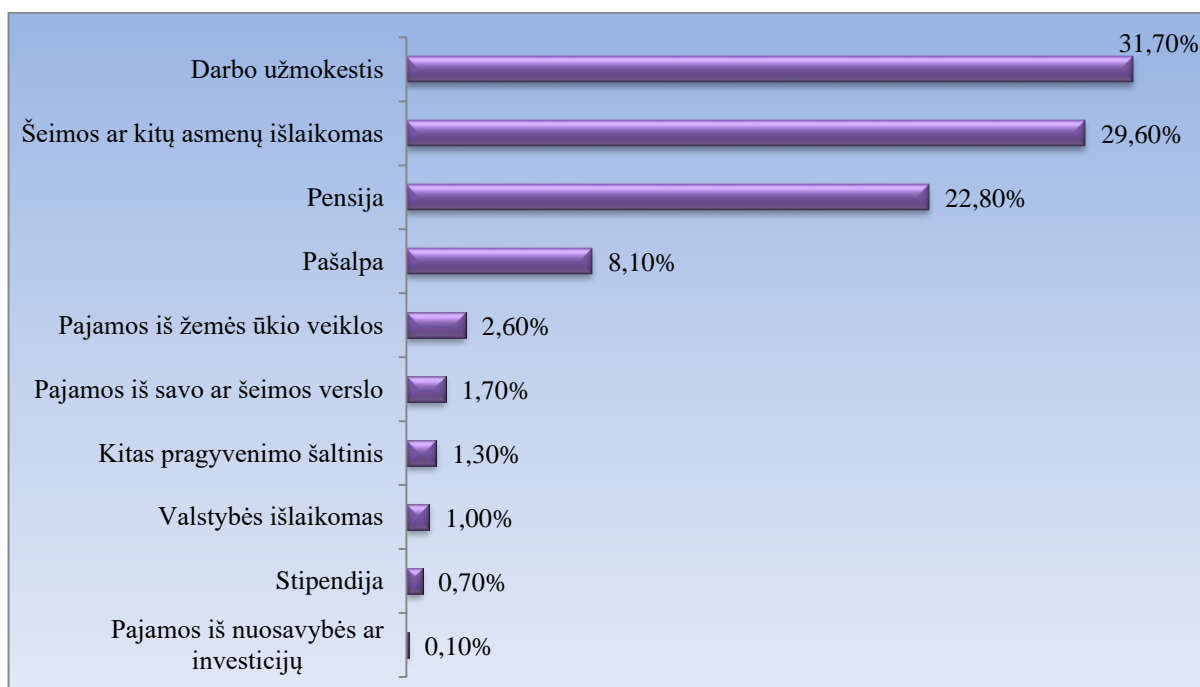
<sup>18</sup> Lietuvos darbo biržos duomenys. Internetinė prieiga: [http://www.ldb.lt/TDB/Telsiai/DarboRinka/Puslapiai/Darbo\\_rinkos\\_tendencijos.aspx](http://www.ldb.lt/TDB/Telsiai/DarboRinka/Puslapiai/Darbo_rinkos_tendencijos.aspx)

<sup>19</sup> Plungės rajono savivaldybės 2014 metų socialinių paslaugų planas, patvirtintas Plungės rajono savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. sprendimu Nr. T1-121. Internetinė prieiga: [http://plunge.lt/get\\_file.php?file=bDJLV25XZW9acDVybkdobm02T2FvbkN1WnMIMkJkekd1ZG1KR1d5Sm1rYTIH ZGxKZWVaYWRucEpwbWFLaVluMmFyY2FkcHIKM0thbWFjeTJmSWFKYWIwWjJVbGFocloyZWRiS3VaWjhtal pxdHNtMnJOYjg2Vm01N0Jac3hscVd6UnlKJTJGRlpKYXBaNTF4ckd5bXhwcHVtNWxvYU01cmxHbWx5OEZreW 1pZW10Q1ptSktvYTJocXFKcWRscUdjbjIyYm5LeGprRzdMWmFITXpwWEpaV2RvbTVWbngyNWtaMm1oY3B1 Wm5wcHVibWh0YVdXU2NKbGxXTXJQWm9SbXFKelRuWmJHbnBpYWE1MXdvSnFtbXB4byUyQjIzc2E0R2Fo V2lvbnNOcDE1ZW huTVhJcU1XY2xQNXI1RzVYYnFpV241cVhtYWRsd216WWJXYWYwbUxJYUp1YW44bHV4 ZyUzRCUzRA==](http://plunge.lt/get_file.php?file=bDJLV25XZW9acDVybkdobm02T2FvbkN1WnMIMkJkekd1ZG1KR1d5Sm1rYTIH ZGxKZWVaYWRucEpwbWFLaVluMmFyY2FkcHIKM0thbWFjeTJmSWFKYWIwWjJVbGFocloyZWRiS3VaWjhtal pxdHNtMnJOYjg2Vm01N0Jac3hscVd6UnlKJTJGRlpKYXBaNTF4ckd5bXhwcHVtNWxvYU01cmxHbWx5OEZreW 1pZW10Q1ptSktvYTJocXFKcWRscUdjbjIyYm5LeGprRzdMWmFITXpwWEpaV2RvbTVWbngyNWtaMm1oY3B1 Wm5wcHVibWh0YVdXU2NKbGxXTXJQWm9SbXFKelRuWmJHbnBpYWE1MXdvSnFtbXB4byUyQjIzc2E0R2Fo V2lvbnNOcDE1ZW huTVhJcU1XY2xQNXI1RzVYYnFpV241cVhtYWRsd216WWJXYWYwbUxJYUp1YW44bHV4 ZyUzRCUzRA==)



**2.6. pav.** Bedarbių skaičius 2011 – 2015 m. Telšių apskrities ir Plungės rajono teritorijoje<sup>20</sup>

Lyginant Plungės rajono savivaldybės gyventojų pasiskirstymą pagal pagrindinį pragyvenimo šaltinį (žr. 2.7 pav.) buvo remtasi Statistikos departamento, 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo rezultatais, iš kurių matyti, jog 31,7 proc. Plungės rajono savivaldybės (įskaitant ir miestą) gyventojų kaip pagrindinį pragyvenimo šaltinį nurodo darbo užmokestį, Telšių apskrityje – 32,2 proc., Šalyje – 35,8 proc. 29,6 proc. Plungės r. sav. gyventojų yra šeimos ar kitų asmenų išlaikomi, Telšių apskrityje tokių gyventojų dalis sudaro 29 proc., o LR – 27,4 proc. 22,8 proc. Plungės r. sav. gyventojų gyvena iš pensijos, Telšių apskrityje tokių gyventojų dalis yra lygi 22,7 proc., o Šalies – 23,4 proc.<sup>21</sup>



**2.7. pav.** Plungės rajono savivaldybės gyventojų pasiskirstymas pagal pagrindinį pragyvenimo šaltinį (proc.)

<sup>20</sup> [http://www.ldb.lt/TDB/Telsiai/DarboRinka/Puslapiai/Darbo\\_rinkos\\_tendencijos.aspx](http://www.ldb.lt/TDB/Telsiai/DarboRinka/Puslapiai/Darbo_rinkos_tendencijos.aspx)

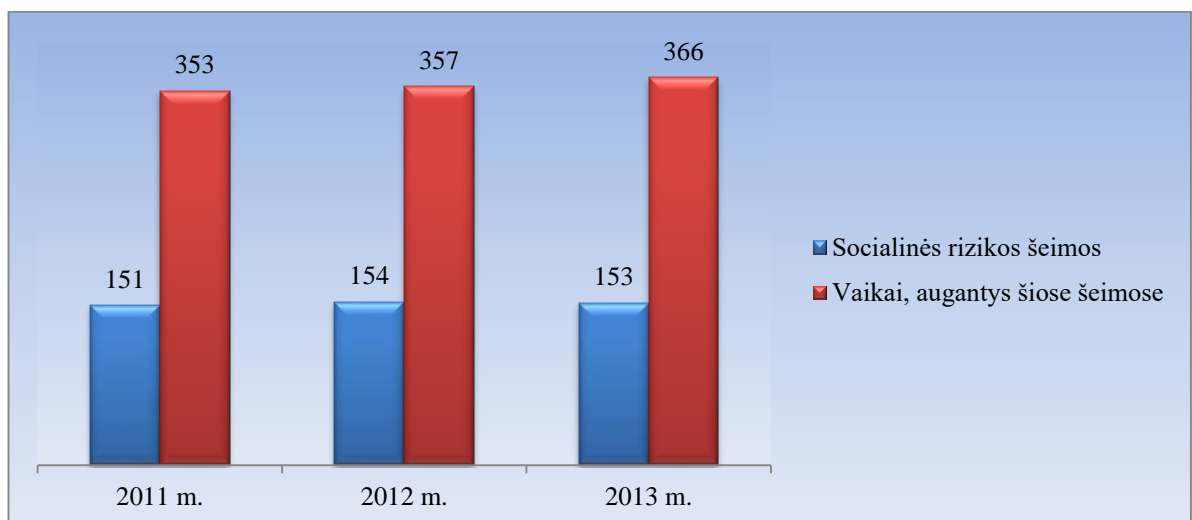
<sup>21</sup> 2011 m. Gyventojų ir būstų surašymo duomenys. Internetinė prieiga: <https://osp.stat.gov.lt/2011-m.-surasymas>

Kalbant apie skurdo riziką patiriančius asmenis, Statistikos departamento duomenimis Plungės rajone (įskaitant ir miestą) 2011 metais socialines pašalpas gaudavo 8,2 proc. visų Plungės r. sav. gyventojų, Telšių apskrityje – 10,7 proc. visų Telšių apskrities gyventojų, Šalyje šis rodiklis mažesnis ir tesiekia 7,2 proc. 2012 metais Plungės r. sav. socialines pašalpas gaunančių asmenų skaičius išaugo iki 8,8 proc., Telšių apskrityje sumažėjo iki 10,5 proc., o LR padidėjo iki 7,4 proc. 2013 m. Plungės r. sav. socialines pašalpas gaunančių asmenų skaičius sumažėjo iki 6,6 proc., Telšių apskrityje taip pat sumažėjo iki 8,8 proc., o Šalyje šis rodiklis siekė 6,4 proc.<sup>22</sup>

Plungės rajono savivaldybės Socialinės paramos skyriaus 2014 metų duomenimis (žr. Priedą Nr. 16) rajone buvo tik 2 350 gyventojai, gaunantys socialines pašalpas ir 1 386 asmenys gaunantys mažas pajamas (besinaudojantys maisto banku). Kadangi vienodus duomenis kaupia tik Statistikos departamentas, tai šių duomenų lyginimas pateikiamas už 2011 m., 2012 m. ir 2013 m. Duomenų už 2014 m. Statistikos departamentas neteikia, todėl jų neįmanoma palyginti su Socialinės paramos skyriaus kaupiamais duomenimis.

Remiantis Sodros pateikta statistine informacija Plungės rajone (įskaitant ir miestą) 2013 m. pradžioje buvo 0,59 tūkst. bedarbių gaunančių nedarbo socialinio draudimo išmoką, 2014 m. pradžioje šis skaičius padidėjo iki 0,61 tūkst., o 2015 m. pradžioje sumažėjo iki 0,58 tūkst.<sup>23</sup>

Plungės rajono savivaldybės Vaikų teisių apsaugos skyriaus vedamos apskaitos duomenimis<sup>24</sup> (žr. 2.8. pav.) 2011 metais rajone gyveno 151 socialinės rizikos šeima ir 353 vaikai, augantys šiose šeimose. 2012 metais šie skaičiai padidėjo iki 154 šeimų ir 357 vaikų, augančių jose, 2013 metais šie skaičiai ir toliau augo atitinkamai iki 153 šeimų ir 366 vaikų, augančių jose. Plungės rajono savivaldybės Socialinės paramos skyriaus 2014 metų duomenimis (žr. Priedą Nr. 16) rajone buvo 158 socialinės rizikos šeimos ir 34 asmenys.



**2.8. pav.** Plungės rajono savivaldybės socialinės rizikos šeimų ir vaikų, augančių jose, skaičius

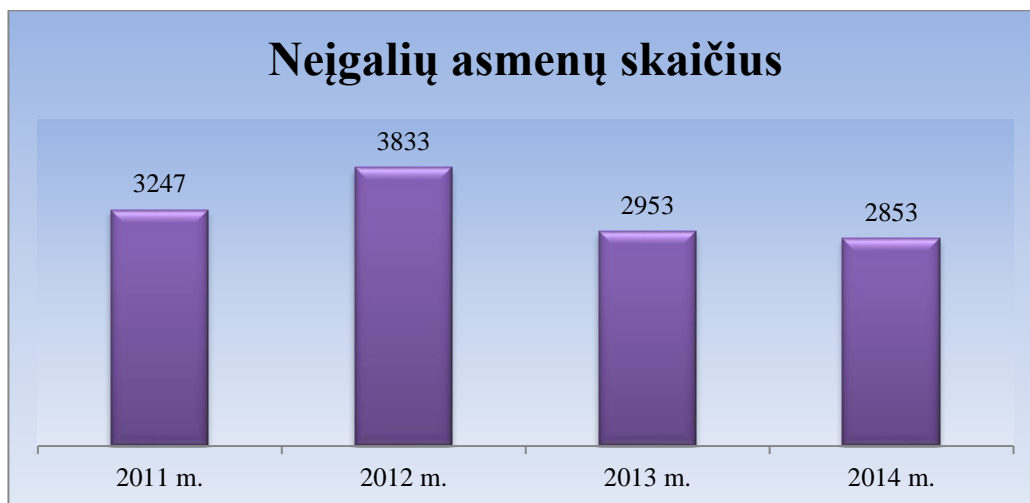
<sup>22</sup> Lietuvos statistikos departamento rodiklių duomenų bazė., <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectTable/Omrade0.asp?SubjectCode=S3&ShowNews=OFF&PLanguage=0>

<sup>23</sup> Sodros statistinių duomenų portalas atvira.sodra.lt, duomenys apie nedarbo socialinio draudimo išmokų gavėjus. Internetinė prieiga <http://atvira.sodra.lt/lt-eur/index.html> ;

<sup>24</sup> Plungės rajono savivaldybės 2014 metų socialinių paslaugų planas, patvirtintas Plungės rajono savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. sprendimu Nr. T1-121. Internetinė prieiga: [http://plunge.lt/get\\_file.php?file=bDJLV25XZW9acDVybkdobm02T2FvbkN1WnMIMkKjkekd1ZG1KR1d5Sm1rYTIH ZGxKZWVaYWRucEpwbWFLaVluMmFyY2FkcHIKM0thbWFjeTJmSWFKYWIwWjJVbGFocloyZWRiS3VaWjhtalpxdHNtMnJOYjg2Vm01N0Jac3hscVd6UnlKJTJGRlpKYXBaNTF4ckd5bXhwcHVtNWxvYU01cmxHbWx5OEZreW1pZW10Q1ptSktvYTJocXFKcWRscUdjbjIyYm5LeGprRzdMWmFITXpwWEpaV2RvbTVWbngyNWtaMm1oY3B1Wm5wcHVibWh0YVdXU2NKbGxXTXJQWm9SbXFKelRuWmJHbnBpYWE1MXdvSnFtbXB4byUyQjIzc2E0R2FoV2lvbnNoeDElZWhtVhJcU1XY2xQNXI1RzVYYnFpV241cVhtYWRsd216WWJXYWYwbUxJYUp1YW44bHV4ZyUzRCUzRA==](http://plunge.lt/get_file.php?file=bDJLV25XZW9acDVybkdobm02T2FvbkN1WnMIMkKjkekd1ZG1KR1d5Sm1rYTIH ZGxKZWVaYWRucEpwbWFLaVluMmFyY2FkcHIKM0thbWFjeTJmSWFKYWIwWjJVbGFocloyZWRiS3VaWjhtalpxdHNtMnJOYjg2Vm01N0Jac3hscVd6UnlKJTJGRlpKYXBaNTF4ckd5bXhwcHVtNWxvYU01cmxHbWx5OEZreW1pZW10Q1ptSktvYTJocXFKcWRscUdjbjIyYm5LeGprRzdMWmFITXpwWEpaV2RvbTVWbngyNWtaMm1oY3B1Wm5wcHVibWh0YVdXU2NKbGxXTXJQWm9SbXFKelRuWmJHbnBpYWE1MXdvSnFtbXB4byUyQjIzc2E0R2FoV2lvbnNoeDElZWhtVhJcU1XY2xQNXI1RzVYYnFpV241cVhtYWRsd216WWJXYWYwbUxJYUp1YW44bHV4ZyUzRCUzRA==)



Remiantis Plungės rajono savivaldybės 2014 metų socialinių paslaugų plano duomenimis (žr. 2.9. pav.) neįgalių asmenų skaičius rajone 2011 metais buvo 3 247, 2012 metais – 3833, 2013 m. – 2953, o 2014 m. - 2 853<sup>25</sup>.



**2.9. pav.** Neįgalių asmenų skaičius Plungės rajono savivaldybėje

Statistikos departamento duomenimis 2011 metais Plungės rajone (įskaitant ir miestą) buvo 88 asmenys, kuriems reikalinga socialinė globa ar rūpyba, 2012 metais tokių asmenų skaičius sumažėjo iki 77<sup>26</sup>. Plungės rajono savivaldybės Socialinės paramos skyriaus (žr. Priedą Nr. 16) 2014 metų duomenys rodo, kad rajone gyvena 131 vienišas (lankomas socialinio darbuotojo) asmuo ir apie 30 žmonių, kuriems reikalinga socialinė globa ar rūpyba, pagal atskirų seniūnijų pateiktus duomenis (žr. Priedą Nr. 14) šis skaičius beveik tris kartus didesnis – 94 asmenys.

Pagalbos namuose tarnyboje šiuo metu yra 5 lankomosios priežiūros darbuotojai. Jie teikia paslaugas namuose Plungės mieste ir 2 darbuotojos - Alsėdžių ir Žemaičių Kalvarijos seniūnijose. Pagalbos namuose paslaugas šiuo metu gauna 97 asmenys. Minėtos paslaugos poreikis nėra tenkinamas, nes kitose seniūnijose bei atokiose kaimo vietovėse gyvenantys žmonės šios paslaugos negauna.

Seniūnijų duomenimis (žr. Priedą Nr. 14), 2014 metais pagalbos namuose paslaugų laukė 153 asmenys, daugiausia jų yra Šateikių, Stalgėnų, Platelių ir Paukštakių seniūnijose. Atsižvelgiant į bendrą seniūnijose gyvenančių senyvo amžiaus ir vienišų asmenų skaičių, būtų tikslinga paslaugas namuose pradėti teikti Nausodžio, Platelių ir Šateikių seniūnijose ir siekti, kad šiomis paslaugomis galėtų naudotis asmenys, gyvenantys visose seniūnijose<sup>27</sup>. Duomenys apie sergančius priklausomybės ligomis oficialiai nėra renkami seniūnijose, o viešai prieinamuose šaltiniuose - neskelbiami, todėl jų pateikti negalime.

#### **APIBENDRINIMAS:**

- VVG teritorijos gyventojų skaičius, lyginant 2011 m. ir 2014 m. sumažėjo 472 gyventojais (R4);
- Dėl mažo vaikų gimstamumo ir didelio žmonių mirtingumo rajonui būdingas neigiamas natūralus gyventojų prieaugis (R5);
- Rajone kasmet didėja vyresnio (45-65 m.) ir senyvo amžiaus (85 ir vyresni) gyventojų skaičius (R6);

<sup>25</sup> Plungės rajono savivaldybės 2014 metų socialinių paslaugų planas, patvirtintas Plungės rajono savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. sprendimu Nr. T1-121.

<sup>26</sup> Statistikos departamento duomenys apie pagalbą į namus ir socialinę globą namuose gavusius asmenis. Pateikiamas duomenų printscreen variantas (žr. Priedą Nr. 18).

<sup>27</sup> Plungės rajono savivaldybės 2014 metų socialinių paslaugų planas, patvirtintas Plungės rajono savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. sprendimu Nr. T1-121.

- Rajone kasmet mažėja jaunų (iki 25 m.) žmonių skaičius (R7), ypač mažai gyventojų rajone yra 16-18 m. amžiaus (R8);
- Rajonui būdinga gyventojų senėjimo tendencija (R9);
- Socialinės pagalbos namuose paslaugos poreikis nėra tenkinamas, nes atokiose kaimo vietovėse gyvenantys žmonės šios paslaugos negauna (R10);
- Didžioji dalis, 98,5 proc., rajono gyventojų yra lietuviai, iš kitų tautybių (1,5 proc.) gyventojų didžiausią dalį (35 proc.) sudarė rusai (R11);
- Didžioji dalis rajono gyventojų turi tik pradinį arba vidurinį išsilavinimą (R12);
- Jaunimo (iki 25 metų) bedarbių skaičius rajone kasmet mažėja (R13);
- 46,7 proc. visų 2014 m. registruotų Plungės r. sav. bedarbių buvo kaimo gyventojai (R14);
- Pagrindinis rajono gyventojų pragyvenimo šaltinis – darbo užmokestis (R15);
- Socialinės rizikos šeimų skaičius rajone kasmet didėja (R16);
- 2014 m. rajone buvo 2 853 neįgalūs asmenys (R17);
- Rajono socialinės paramos sektorius yra gana gerai išplėtotas, tačiau trūksta socialines, psichologines paslaugas teikiančių kvalifikuotų darbuotojų ir įstaigų (R18).

Anketinė kaimo gyventojų apklausa parodė, jog beveik pusė apklaustųjų mano, kad gyventojų senėjimas (45,4 proc.) ir skaičiaus mažėjimas (42,2 proc.) bei mažos gyventojų pajamos (41,4 proc.) yra opiausios rajono problemos. Tam įtakos turi rajone kasmet mažėjantis jaunų (iki 25 metų) žmonių skaičius ir didėjantis vyresnio (45-65 m.) ir senyvo amžiaus (85 ir vyresni) gyventojų skaičius.

Įvardindami priemones, galinčias pagerinti jaunų žmonių padėtį kaime, apklaustieji dažniausiai minėjo laisvalaikio (kultūros, sporto ir pan.) galimybių didinimą (52,6 proc.), taip pat tai, kad turi būti finansuotos jaunimo verslo iniciatyvos (51 proc.). Respondentai pažymėjo, jog jauniems žmonėms turi būti sudarytos galimybės dirbti (39 proc.), o bendruomenė turėtų įtraukti jaunimą į savo veiklą (38,2 proc.). Taip pat 36,7 proc. apklaustų kaimo gyventojų mano, kad reikia informuoti jaunimą apie galimybes mokytis, kurti verslą ir pan.

Apklaustos duomenis taip pat atskleidė, jog svarbiausia rajone paramą teikti sritims, kurios kuria darbo vietas (71,3 proc.), skatina paslaugų gyventojams (švietimo, kultūros, sporto, aplinkos tvarkymo ir pan.) plėtrą (55 proc.) ir aktyvina sveikatinimo (dviračiai, aktyvus sportas, sveika mityba) priemones (51,8 proc.).

Atsižvelgiant į visą turimą informaciją, gyventojų poreikius ir vietos plėtros strategijos biudžetą buvo apibrėžta Plungės VVG teritorijos vizija, kurios vienas iš aspektų atokių kaimo vietovių gyventojams (ypatingai socialiai pažeidžiamoms grupėms) sukurtos galimybės turiningam laisvalaikiui, užimtumui, sumažėjęs kaimo ir miesto gyventojų galimybių, kokybiškai gyventi, dirbti, realizuoti savo idėjas, skirtumas.

#### **2.4. VVG teritorijos ekonominė situacija**

2011 metais Statistikos departamento atlikto gyventojų ir būstų surašymo duomenimis Plungės rajone, įskaitant ir miestą, buvo 1 329 gyventojai (arba 3,5 proc. visų Plungės r. sav. gyventojų) užsiimantys žemės ūkio veikla, miškininkyste ar žuvininkyste, 3 515 (9,2 proc.) – pramone, 2 058 (5,4 proc.) – prekyba ir 6 651 (17,4 proc.) – paslaugų teikimu<sup>28</sup>. Atitinkamai Telšių apskrities gyventojų užsiimančių žemės ūkio veikla, miškininkyste ar žuvininkyste dalis buvo 3 proc., o šalyje – 2,3 proc. Gyventojų, užimtų pramone, Telšių apskrityje dalis buvo 8,3 proc., o šalyje – 6,8 proc. Prekyba užsiėmė 5,5 proc. visų Telšių apskrities gyventojų, o šalyje net 6,7 proc. 18 proc. Telšių apskrities gyventojų buvo užimti paslaugų teikimu, o šalyje net 22,2 proc.<sup>29</sup>

<sup>28</sup> 2011 m. Gyventojų ir būstų surašymo duomenys. Internetinė prieiga: <https://osp.stat.gov.lt/2011-m.-surasymas> .

<sup>29</sup> 2011 m. Gyventojų ir būstų surašymo duomenys. Internetinė prieiga: <https://osp.stat.gov.lt/2011-m.-surasymas> .

Pagal seniūnijų pateiktus gyventojų užimtumo duomenis (žr. Priedą Nr. 14) Plungės VVG teritorijoje 3 376 gyventojai užsiima žemės ūkio veikla, 199 – miškininkyste, 12 – žuvininkyste, 246 – atstovauja prekybos sektorių, 1 686 – gamybos ir 414 gyventojų paslaugų sektorių.

Lyginant turimus duomenis (žr. 2.10. pav.) matyti, jog nesant pakankamai alternatyvių veiklų ir pajamų šaltinių, dauguma rajono gyventojų yra užimti žemės ūkio, miškininkystės ar žuvininkystės veikla.

Plungės VVG teritorijoje pagal seniūnijų pateiktus duomenis (žr. Priedą Nr. 14) aktyvią veiklą vykdo ir pagrindines darbo vietas kuria 9 medienos apdirbimo įmonės, 6 miško ruošimo įmonės, 28 maisto ir kitų prekių parduotuvės, 2 vaistinės, 15 ambulatorijų/odontologijos kabinetų, 2 kirpyklos, 26 paslaugas teikiančios įmonės (kosmetologijos, siuvimo, projektavimo, kapaviečių tvarkymo, transporto ir kt.), 17 gamybos (baldų, rąstinių namelių, metalo ir akmens gaminių, langų ir kt.) įmonių, 11 prekybos bei 1 degalinė. Daugiausia paslaugas teikiančių įmonių veikia arčiausiai miesto esančiose seniūnijose, toliau esančiose trūksta būtiniausių paslaugų tokių kaip kirpyklos, siuvyklos, sveikatinimo, batų taisymo, įrankių remonto ir kt.



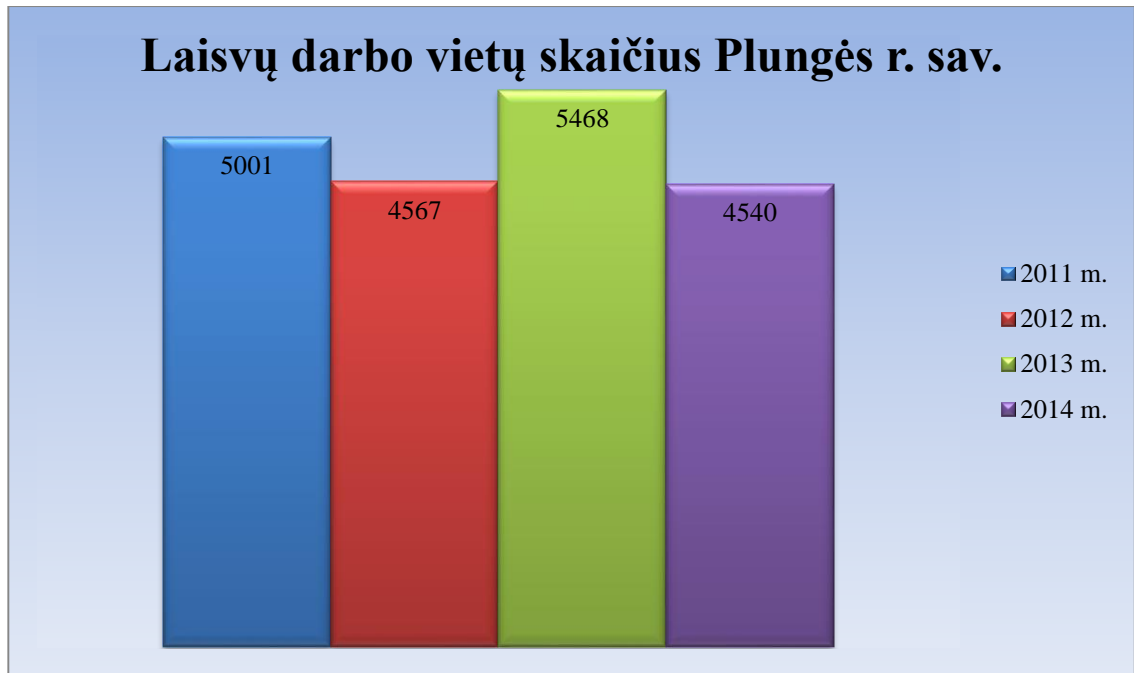
### 2.10. pav. Plungės rajono savivaldybės gyventojų užimtumas.

*Duomenys už 2011 m. teikiami tik Statistikos departamento, nes vėlesnių metų šių duomenų Statistikos departamentas neteikia.*

*2014 m. duomenys teikiami remiantis seniūnijų pateiktais duomenimis, nes už ankstesnius metus seniūnijos duomenų nerenka.*

Vadovaujantis Lietuvos darbo biržos duomenimis,<sup>30</sup> Plungės rajono nedarbo lygis 2011 metais, siekė 12,8 procentus, tuo tarpu Lietuvos nedarbo lygis siekė 13,1 procentus, 2014 metais Plungės rajono nedarbo lygis sumažėjo iki 8,7 procentų, Lietuvoje nedarbo lygis sumažėjo iki 9,5 procentų. Keturių metų laiko tarpe yra matomas aiškus nedarbo lygio mažėjimas tiek Plungės rajone, tiek Lietuvoje.

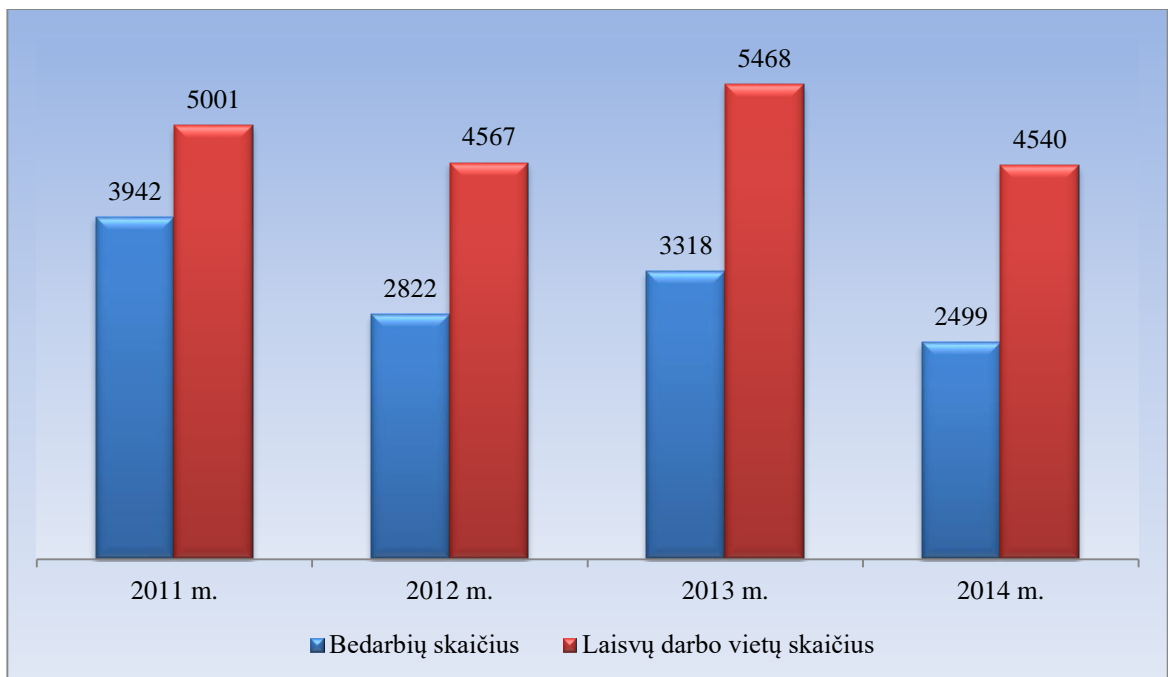
<sup>30</sup> Lietuvos darbo biržos duomenys [http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/statistika\\_tab.aspx](http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/statistika_tab.aspx) (pridedamas printscreen variantas) (žr. Priedą Nr. 18)



**2.11. pav.** Laisvų darbo vietų skaičius Plungės r. sav. teritorijoje

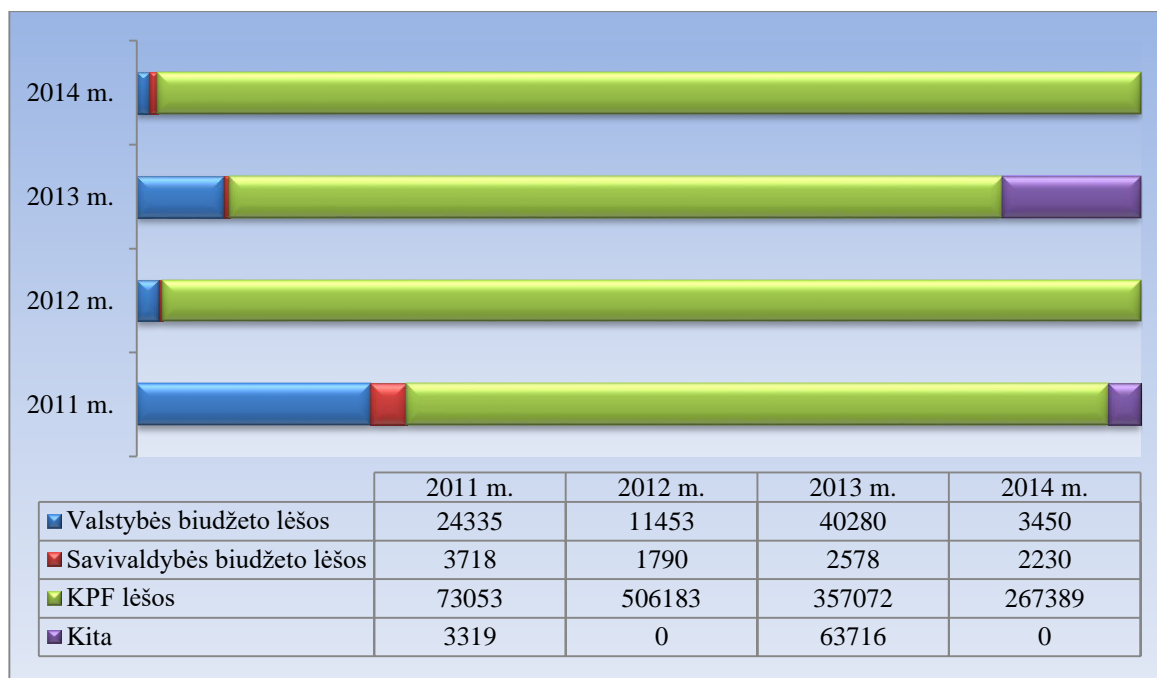
Telšių teritorinės darbo biržos turimais statistiniais duomenimis Plungės rajono savivaldybėje (įskaitant ir miestą) 2011 metais buvo 5001 laisva darbo vieta, 2012 m. šis skaičius sumažėjo iki 4567, 2013 m. padidėjo iki 5468, o 2014 m. vėl sumažėjo iki 4540 (žr. 2.11. pav.).

Lyginant bedarbių ir laisvų darbo vietų skaičių Plungės rajono savivaldybės teritorijoje 2011 - 2014 m. laikotarpiu (žr. 2.12. pav.) matyti, jog laisvų darbo vietų skaičius visada buvo didesnis, nei bedarbių skaičius. Galima daryti prielaidą, kad skirtumas atsiranda, dėl pasiūlos ir paklausos neatitikimų bei nekokybiškų darbo vietų (laikini, sezoniniai, menkai apmokami darbai). Tokios darbo vietos neužtikrina asmenų pragyvenimo šaltinio ilgalaikėje perspektyvoje, nesuteikia galimybių planuoti šeimos ir kurtis jaunimui.



**2.12. pav.** Laisvų darbo vietų ir bedarbių skaičiaus Plungės r. sav. teritorijoje palyginimas

Iš bendruomenėms pateikto klausimyno (žr. priedą Nr. 5) ir gautų duomenų<sup>31</sup>, galime teigti, kad bendruomeninės organizacijos daugiausia lėšų Plungės rajone pritraukia iš Kaimo plėtros fondo (žr. 2.13. pav.). 2011-2014 m. laikotarpiu šios lėšos siekė 1 203 697 Eur (4 156 126 Lt). Per tą patį laikotarpį Plungės rajono savivaldybė į Plungės rajoną investavo 2 451 328 Eur (8 463 945 Lt).



**2.13. pav.** Plungės rajoną pasiekusių lėšų pasiskirstymas 2011-2014 m., Eur

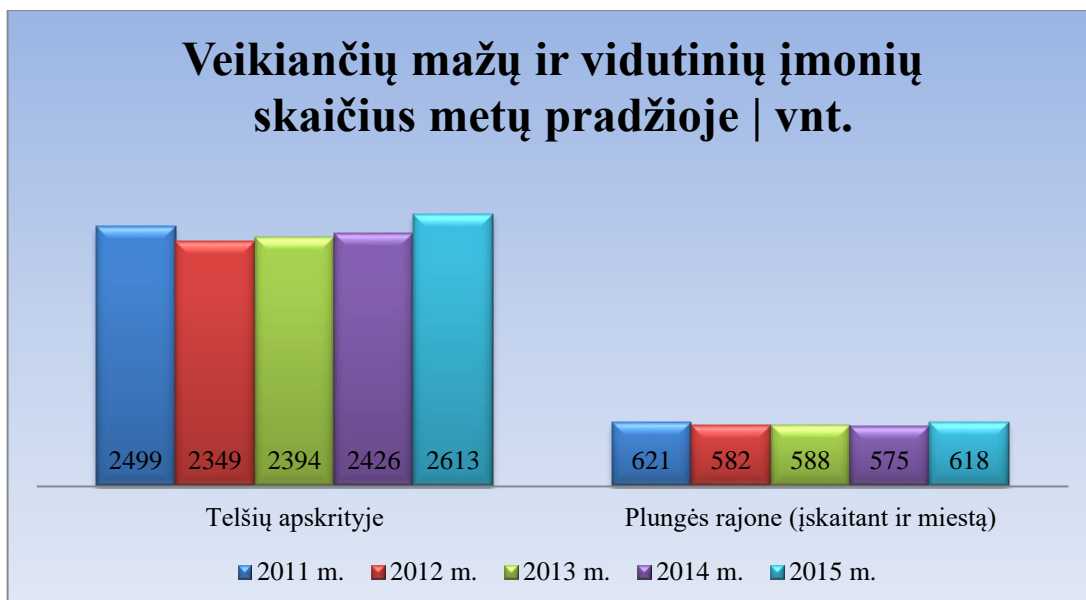
Statistikos departamento duomenimis<sup>32</sup> (žr. 2.14. pav.) Plungės rajone, įskaitant ir miestą 2011 metais veikė 621 maža ir vidutinė įmonė, 2012 metais šis skaičius sumažėjo, tam įtakos turėjo ekonominė krizė, nuo 2013 metų jų skaičius augo ir 2015 metais rodiklis beveik siekė prieškrizinį laikotarpį ir tai sudarė 23,65 proc. visų Telšių apskrityje veikiančių mažų ir vidutinių įmonių dalį. Pagal seniūnų pateiktus anketinius duomenis (žr. Priedą Nr. 14) bendras visose seniūnijose veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius - 88, o juose dirbančių darbuotojų – 502. Įvertinus veikiančių įmonių ir jose dirbančių asmenų rodiklius, galima teigti, kad Plungės r. gyventojų verslumas yra aukštas. Tačiau būtina pažymėti, jog, nepaisant to, bedarbių ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų rodikliai, taip pat nėra žemi.

Pagal seniūnijų pateiktus anketinius duomenis (žr. Priedą Nr. 14) Plungės rajone nėra pramonės ir stambaus ne žemės ūkio verslo subjektų, taip pat rajone nėra vystomas bendruomeninis bei socialinis verslai.

<sup>31</sup> Užpildyti klausimynai saugomi VVG būstinėje adresu: Telšių g. 5A, Plungė

<sup>32</sup> Statistikos departamento pateikiami duomenys. Internetinė prieiga:

<http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=M4010213&PLanguage=0>, pateikiamas duomenų printscreen variantas (žr. Priedą Nr. 18)



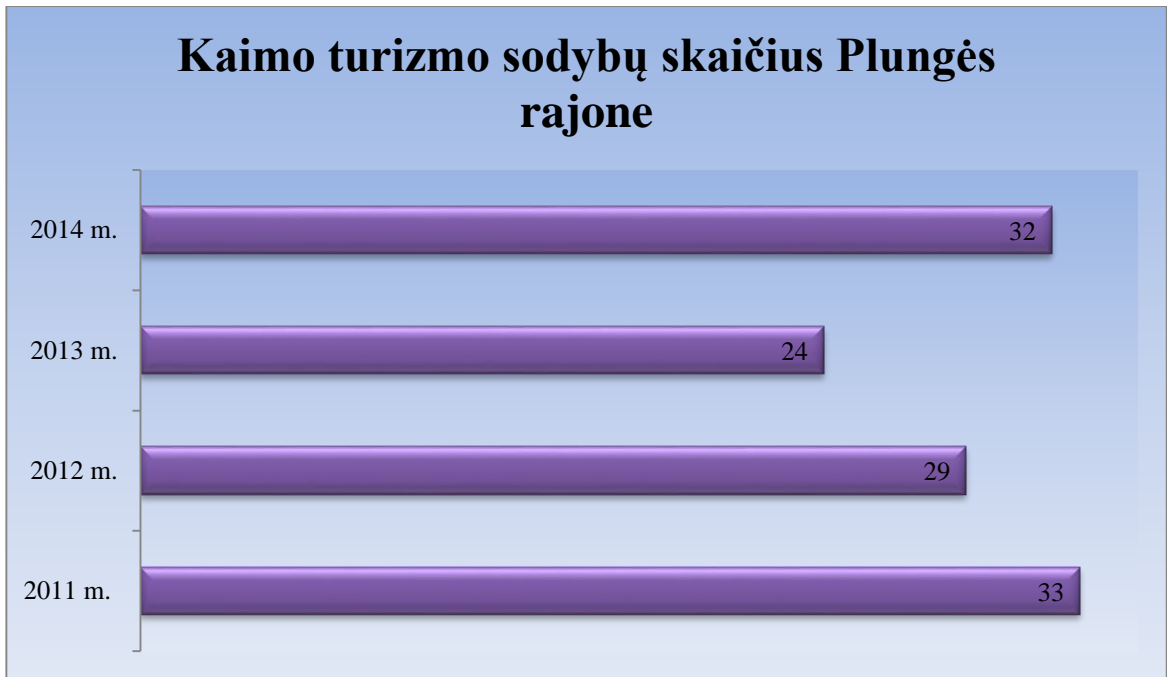
**2.14. pav.** Veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius Plungės r. ir Telšių apskr.

Nors Plungės rajonas įprastai vadinamas pramoniniu, kasmet vis didesnė reikšmė suteikiama turizmo sektoriui. Pagal kaimo turizmo sodybų skaičių Plungės rajonas yra lyderis Vakarų Lietuvoje. Remiantis statistikos departamento duomenimis (žr. 2.15. pav.), 2011 m. Plungės rajone buvo 33 kaimo turizmo sodybos ir šis skaičius, kaip matyti iš 2.4.1. lentelės, kasmet mažėja, išskyrus 2014 m., kada pastebimas gan ženklus padidėjimas. Pagrindinis Plungės rajono svetingumo ir turizmo infrastruktūros potencialas šiuo metu koncentruojasi Žemaitijos nacionaliniame parke ir Plungės mieste. Tuo tarpu likusios Plungės rajono teritorijos rekreacinis potencialas nėra išnaudojamas.

**2.4.1. lentelė.** Kaimo turizmo sodybų skaičius

	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
<b>Plungės r. sav.</b>	33	29	24	32
<b>Telšių apskr.</b>	41	37	36	42
<b>LR</b>	315	605	620	662

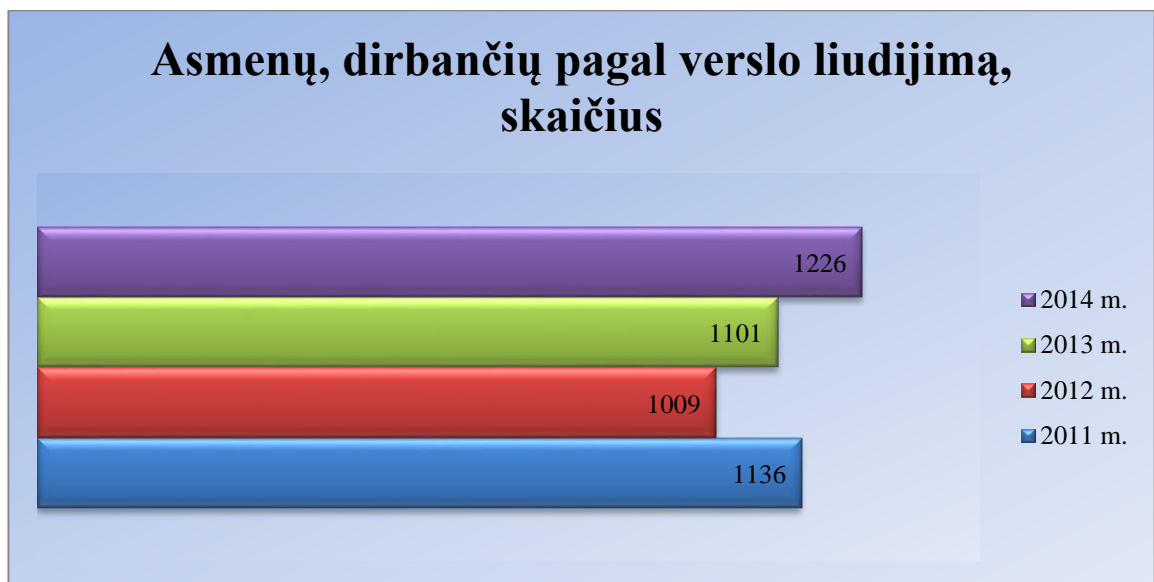
2014 metais Plungės rajone koncentravosi 76,2 proc. visų Telšių apskrityje veikiančių kaimo turizmo sodybų. Pagal seniūnijų pateiktus duomenis Plungės rajone veikia 38 kaimo turizmo sodybos, o juose dirba 102 rajono gyventojai.



**2.15. pav.** Kaimo turizmo sodybų skaičius Plungės rajone 2011-2014 m.

Lietuvoje Plungės rajonas jau spėjo suformuoti savo kaip rekreacinės vietovės įvaizdį. Didžiausią įtaką tam turėjo didelius poilsiautojų srautus traukiantis Platelių ežerynas ir čia įsteigtas Žemaitijos nacionalinis parkas.

Apžvelgiant savarankiškai dirbančius asmenis Plungės VVG teritorijoje matyti, kad savarankiškai, pagal verslo liudijimą, dirbančių asmenų skaičius kasmet didėja (žr. 2.16. pav.). 2014 metais Plungės rajone, įskaitant ir miestą, buvo 1 226 asmenys, dirbantys pagal verslo liudijimą, tai sudarė 31 proc. visų Telšių apskrityje pagal verslo liudijimą dirbančių asmenų skaičiaus ir tai yra didžiausias skaičius, lyginant su kitais Telšių apskrities rajonais.



**2.16. pav.** Asmenų, dirbančių pagal verslo liudijimą Plungės rajone, skaičius 2011-2014 m.

Iš 2.4.2. lentelėje pateiktų duomenų matyti jog 2014 metais savarankiškai dirbančių asmenų, pagal individualios veiklos pažymą, skaičius auga kas mėnesį. Šie duomenys rodo, kad gyventojai yra linkę užsiimti savarankiška veikla, o lyginant šiuos duomenis su 2011 m. duomenimis, matyti, jog savarankiškai dirbančių asmenų skaičius išaugo dvigubai.

**2.4.2. lentelė.** Savarankiškai dirbančių asmenų pagal individualios veiklos pažymą skaičius Plungės rajone (įskaitant ir miestą), vnt.<sup>33</sup>

Metai	2014											
Mėnuo	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Asmenų skaičius	617	634	642	658	684	691	713	715	733	744	759	762
Metai	2011											
Asmenų skaičius	303	312	320	343	359	369	376	379	387	399	405	397

Plungės rajono susisiekimo sistemą sudaro valstybinės reikšmės ir vietinių automobilių kelių tinklas. Rajono automobilių kelių tinklo karkasą formuoja magistralinis kelias A1/E272 Šiauliai–Palanga (32,430 km), 3 krašto keliai: 164 Mažeikiai–Plungė–Tauragė (39,682 km), 166 Plungė–Vėžaičiai (22,370 km), 169 Skuodas–Plungė (14,780 km) ir 35 rajoniniai keliai (262,210 km). Šiuos kelius prižiūri VĮ „Telšių regiono keliai“. Magistralinis ir visi krašto keliai turi asfaltbetonio dangą. Plungės rajono savivaldybės kelių infrastruktūros tinklas bendrąja prasme yra pakankamai gerai išplėtotas. Vietinės reikšmės kelių ilgis, tenkantis 1000-ui ha savivaldybės teritorijos yra 7 proc. didesnis, nei Lietuvos Respublikos vidurkis bei tik 3 proc. mažesnis nei Telšių apskrities. Kita vertus, kelių su patobulinta danga ilgis Plungės rajone ženkliai mažesnis nei Lietuvoje ar Telšių apskrityje (atitinkamai po 31 proc.)<sup>34</sup>.

2014 metais vietinės reikšmės kelių su patobulinta danga dalis Plungės rajone siekia apie 11,9 proc., kai tuo tarpu Lietuvoje – 17,9 proc. Pagal minėtą rodiklį Plungės rajonas yra paskutinis Telšių regione. Pažymėtina, kad rodiklis auga visoje šalyje.

**2.4.3. lentelė.** Vietinės reikšmės kelių ilgis 2011 m. ir 2012 m. Plungės r. sav.<sup>35</sup>

Vietinės reikšmės automobilių kelių ilgis	2011 m.	2012 m.
Vietinės reikšmės automobilių kelių ilgis	1 083	1 486
Vietinės reikšmės automobilių kelių su danga ilgis	924	944
Vietinės reikšmės automobilių kelių su patobulinta danga ilgis	129	97
Žvyro kelių ilgis	795	847
Grunto kelių ilgis	159	542

Plungė yra tarptautinio IX geležinkelio transporto koridoriaus trasoje, todėl per ją vyksta pakankamai intensyvus geležinkelio transporto judėjimas. Kita transporto rūšimi – geležinkeliais – šiuo metu pervežama didelė dalis krovinių ir keleivių srautų. Per rajono teritoriją eina geležinkelio linija Šiauliai–Klaipėda. Yra stotys: Šateikiai–Plungė–Tarvainiai. Telšių apskrities geležinkelių tinklo tankumas yra vienas didžiausių Lietuvoje: Telšių apskrityje – 35 km/1000-ium kv. km, kai Lietuvoje tik 26 km/1000-ium kv.km. Geležinkelis Plungę tarsi dalija į dvi dalis: pagrindinę ir šiaurinę. Dėl intensyvaus traukinių eismo sustabdomas automobilių eismas šiaurinėje miesto dalyje gyvenantiems žmonėms ir keliaujantiems per Plungę sukelia daug nepatogumų<sup>36</sup>.

<sup>33</sup> Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenys, <https://www.vmi.lt/cms/gyventojai>

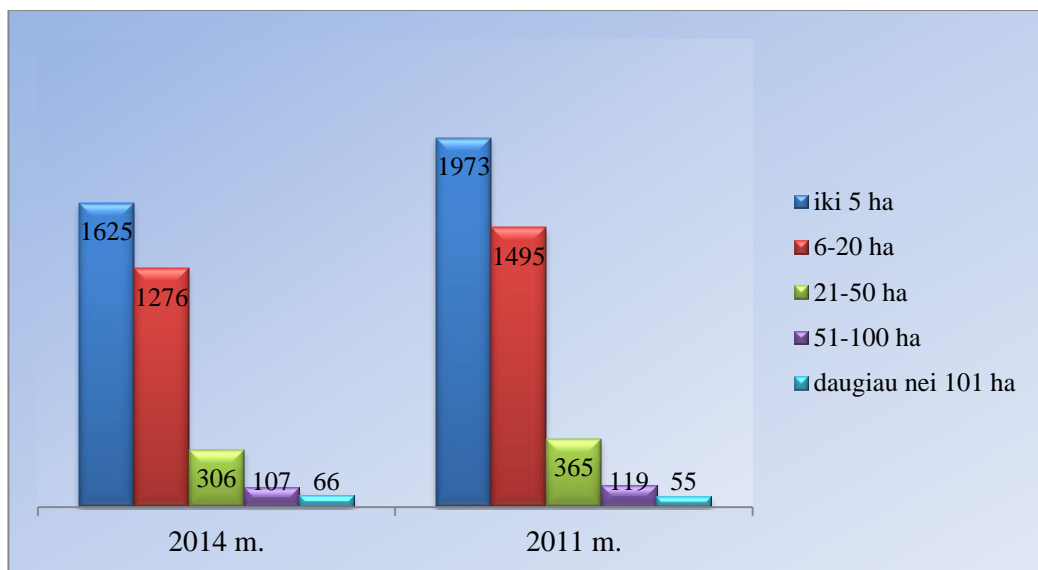
<sup>34</sup> Duomenų šaltinis: „Plungės rajono Merkelių gyvenvietės gatvės rekonstrukcija“ galimybių studija. 2012 m. [<sup>35</sup> Statistikos departamento duomenys, <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/saveselections.asp>](https://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKewiK9p26rszJAhVjcHIKHVpBuoQFggdMAA&url=https%3A%2F%2Fwww.e-tar.lt%2Frs%2Flegalact%2F3fe16b70b6891e4bcec9ef1757ec710%2Ftranscript&usg=AFQjCNHstk9zf_LyEPX3aKfUMGgKyqzuaA&sig2=Z42EEp9uwY5xDm-7PqRdmw&bvm=bv.109332125,d.bGQ&cad=rja; 12 psl.</a></p>
</div>
<div data-bbox=)

<sup>36</sup> Plungės rajono savivaldybės tarybos sprendimas „Dėl Plungės rajono savivaldybės 2014–2016 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“. Internetinė prieiga: <http://plunge.lt/go.php/lit/2014-2016-metu-strateginis-veiklos-planas/2>



Plungės rajono seniūnijų pateiktais duomenimis susisiekiama visame rajone yra puikiai išvystytas tiek su Plungės miestu, tiek su artimiausiais miestais, tokiais kaip Telsiai, Klaipėda. Gyventojai turi galimybę prisijungti prie centralizuotų vandens tiekimo, nuotekų trasų. UAB „Plungės vandenys“ - vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas teikianti bendrovė, eksploatuojanti Plungės miesto bei rajono vandentiekio ir nuotekų tinklus. UAB „Plungės vandenys“ priklauso Plungės miesto bei - Žemaičių Kalvarijos, Platelių, Alsėdžių, Šateikių, Kulių, Stalgėnų, Babrungo, Paukštakių, Nausodžio, Žlibinų seniūnijų - vandentiekio, nuotekų tinklai bei gręžiniai. Visose seniūnijose teikiama komunalinių buitinių atliekų išvežimo paslauga. Komunalinių atliekų tvarkymą savivaldybės teritorijoje administruoja Telšių regiono komunalinių atliekų tvarkymo centras. Kiekvienoje seniūnijoje yra bent po vieną maisto ir kitų būtinų prekių parduotuvę, taip pat veikia ambulatorijos ir stomatologų kabinetai. Dviejuose seniūnijose yra ir vaistinės. Tačiau trūksta elementarių paslaugų, tokių kaip kirpyklos, siuvyklos, vaikų priežiūra.

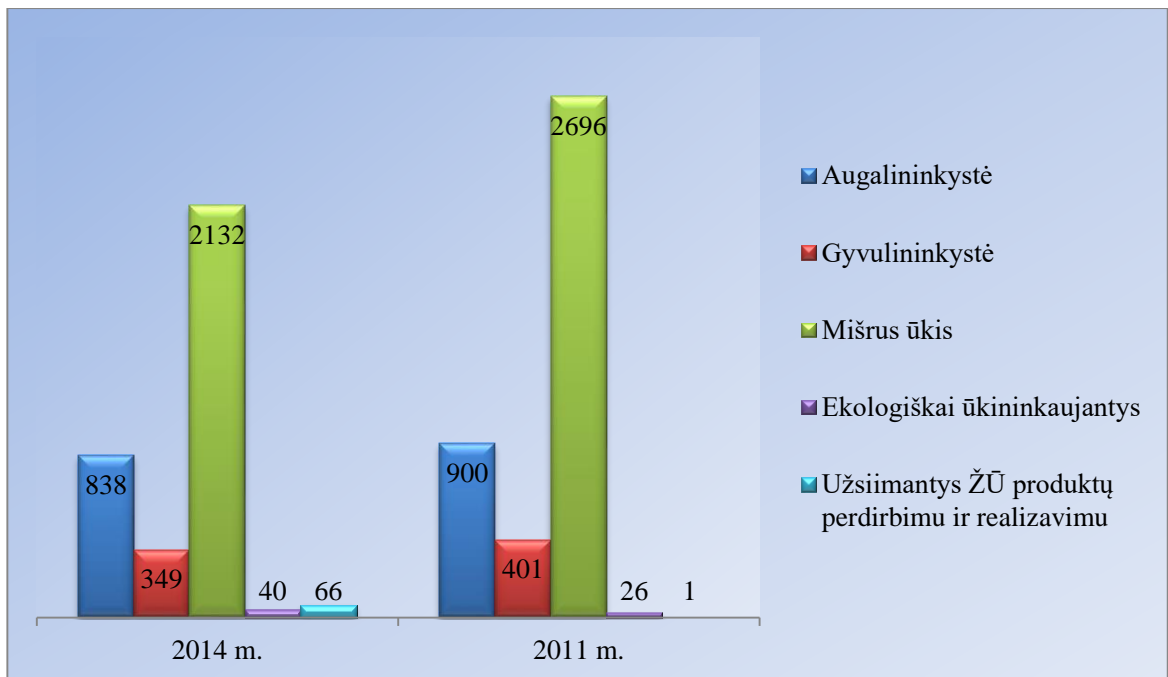
Pagal seniūnijų pateiktus duomenis (žr. Priedą Nr. 14) (žr. 2.17. pav.) 2011 m. Plungės rajone buvo 1 973 ūkininkai, kurių ūkio dydis iki 5 ha, 1 495, kurių ūkio dydis nuo 6 iki 20 ha, 365, kurių ūkio dydis nuo 21 iki 50 ha, 119, kurių ūkio dydis nuo 51 iki 100 ha ir 55, kurių ūkio dydis didesnis nei 101 ha. 2014 metais Plungės rajone buvo 1 625 ūkininkai, kurių ūkio dydis siekė iki 5 ha, 1 276, kurių ūkio dydis nuo 6 iki 20 ha, 306, kurių ūkio dydis nuo 21 iki 50 ha, 107 – nuo 51 iki 100 ha ir 66, kurių ūkio dydis yra didesnis negu 101 ha. Lyginant 2011 m. ir 2014 m. duomenis nustatyta, kad padidėjo tik tų ūkių skaičius, kurių dydis nuo 6 iki 20 ha, kitų ūkių skaičius – sumažėjo.



**2.17. pav.** Ūkininkaujančių skaičius pagal ūkio dydį, 2011 m. ir 2014 m.

Pagal seniūnijų pateiktus duomenis (žr. Priedą Nr. 14) Plungės VVG teritorijoje ūkininkaujančių asmenų iki 40 metų 2014 m. buvo 379 ir lyginant su 2011 m. šis skaičius sumažėjo, kadangi 2011 m. ūkininkaujančių asmenų iki 40 m. Plungės rajone buvo 419, vyresnių nei 55 metų skaičius paaugo: 2011 m. jų buvo 2 024, o 2014 m. - 2 245 asmenys.

Skiriant ūkius pagal jų specializaciją (žr. 2.18. pav.), remiantis seniūnijų pateiktais duomenimis (žr. Priedą Nr. 14), matyti, jog daugiausia ūkių tiek 2011 m., tiek 2014 m. buvo mišrūs, bei užsiimantys augalininkyste. Lyginant 2011 m. ir 2014 m. iš turimų duomenų galime matyti, jog mažėjo augalininkystės, gyvulininkystės ir mišrių ūkių skaičius. Tačiau ženkliai paaugo ekologinių ūkių skaičius, bei ūkininkų užsiimančių žemės ūkio produktų perdirbimu ir realizavimu..



**2.18. pav.** Ūkių skaičius Plungės rajone, pagal jų specializaciją, 2011 m. ir 2014 m.

#### **APIBENDRINIMAS:**

- Dauguma rajono gyventojų užsiima žemės ūkio veikla, miškininkyste ar žuvininkyste (R19);
- Daugiausia paslaugas teikiančių įmonių veikia arčiausiai miesto esančiose seniūnijose, todėl toliau esančiose trūksta elementarių paslaugų tokių kaip kirpyklos, siuvyklos, vaikų bei senyvų asmenų priežiūra (R20);
- Nedarbo lygis rajone kasmet mažėja (R21);
- Laisvų darbo vietų skaičius lyginant su bedarbių skaičiumi yra didesnis (R22);
- Bendruomeninės organizacijos daugiausia lėšų Plungės rajone pritraukia iš Kaimo plėtros fondo (R23);
- Mažų ir vidutinių įmonių skaičius Plungės r. sav. 2014 metais buvo 575, iš jų tik 88 įmonės veikia kaime, o jose dirba 502 darbuotojai (R24);
- Pagal kaimo turizmo sodybų skaičių Plungės rajonas yra lyderis Vakarų Lietuvoje (R25);
- Pagrindinis Plungės rajono svetingumo ir turizmo infrastruktūros potencialas šiuo metu koncentruojasi Žemaitijos nacionaliniame parke ir Plungės mieste. Tuo tarpu likusios Plungės rajono teritorijos rekreacinis potencialas nėra išnaudojamas (R26);
- Bendruomeninio ir socialinio verslo Plungės rajono VVG teritorijoje nėra (R27);
- Asmenų, dirbančių pagal verslo liudijimą, skaičius kasmet didėja (R28);
- Lyginant Plungės rajono gyventojus su kitų Telšių apskrities rajonų gyventojais Plungės rajonas pirmauja pagal verslo liudijimą dirbančių asmenų skaičiumi (R29);
- VVG teritorijos kelių infrastruktūros tinklas yra pakankamai gerai išplėtotas (R30);
- Susisiekimas visame rajone yra puikiai išvystytas (R31);
- Visose seniūnijose teikiama komunalinių buitinių atliekų išvežimo paslauga (R32);
- Didžioji dauguma rajono ūkininkų ūkininkauja ūkiuose, kurių dydis – iki 5 ha bei 6-20 ha (R33);
- VVG teritorijoje ūkininkaujančių asmenų iki 40 metų buvo 379, o vyresnių nei 55 metų 2 245 asmenys (R34);
- VVG teritorijoje didžioji dalis rajono ūkių yra mišrios specializacijos, t. y. verčiasi tiek gyvulininkyste, tiek augalininkyste (R35);
- Ekologiškai ūkininkauja tik 40 ūkių (R36);
- Tik 2 proc. visų rajone veikiančių ūkių užsiima žemės ūkio produktų perdirbimu ir realizavimu (R37).

Remiantis anketinės Plungės VVG teritorijos gyventojų apklausos rezultatais, net 71,3 proc. apklaustųjų nurodė, kad svarbiausia sritis, kuriai reikia teikti paramą – darbo vietų kūrimas, tačiau daugiau negu pusė, 52,2 proc., respondentų nesiimtų smulkaus verslo, jei jo pradžia būtų suteikta ES parama ir tik 44,6 proc., - imtųsi.

Siekiant išsiaiškinti respondentų nuomonę apie bendruomeninį verslą, jų buvo paklausta ar jie būtų linkę imtis bendruomeninio verslo iniciatyvų ir įgyvendinti bendruomeninį verslą skatinančius projektus. 37,1 proc. atsakė, kad „Taip, būtų įdomu“, 25,1 proc. nesijaučia apsisprendę ir rinkosi atsakymą „Nežinau“, 20,3 proc. respondentų tokių projektų neplanuoja, ir tik 14,3 proc. respondentų jau šiuo momentu svarsto apie tokių projektų galimybę.

Respondentų taip pat buvo paklausta, kaip mano, kokios ekonominės veiklos galėtų imtis jų kaimo bendruomenė, jei tokios veiklos pradžia būtų skirta Europos Sąjungos parama. 49,4 proc. respondentų nurodė ūkininkų produkcijos realizavimą, 34,7 proc. – kulinarinio paveldo produktų gamybą ir pardavimą, 32,3 proc. – gamtos gėrybių rinkimą, džiovinimą ir realizavimą. Ketvirtadalis respondentų rinkosi amatininkų gaminių bei suvenyrų gamybą ir realizavimą bei įvairių kitų paslaugų vietos gyventojams teikimą, o 15,5 proc. – įvairių paslaugų turistams teikimą. Tarp svarbiausių sričių, kurioms reiktų teikti paramą respondentai taip pat nurodo projektus, skirtus vietos produkcijos perdirbimui ir realizavimui (39 proc.) bei turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtrai (19,1 proc.).

Norint išsiaiškinti problemas, kurios trukdo bendruomenei organizuoti savo verslą ir/arba teikti savo nariams būtiniausias paslaugas respondentų buvo paprašyta pasirinkti kelias galimas problemas iš pateiktų. Daugiau negu pusė respondentų, 61 proc., kaip pagrindinę problemą išskyrė tai, jog bendruomenė neturi kapitalo ūkinei veiklai vykdyti. 35,9 proc. respondentų mano, kad bendruomenėje daugelis nenori rizikuoti ir vengia atsakomybės, 25,5 proc. nurodė, kad trūksta palaikymo iš šalies, niekas iš valdžios atstovų su bendruomenėmis apie tai nešneka. 21,1 proc. mano, kad bendruomenei trūksta žinių ir paslaugų organizavimo patirties, ir kad bendruomeninė organizacija yra per silpna organizaciniu požiūriu, kad galėtų sėkmingai imtis ūkinės veiklos.

Atsižvelgiant į visą turimą informaciją, gyventojų poreikius ir vietos plėtros strategijos biudžetą buvo apibrėžta Plungės VVG teritorijos vizija, kurios vienas iš svarbiausių aspektų - sukurta palanki aplinka verslams vystyti, padidėjusi kokybiškų (geriau apmokamų, reikalaujančių aukštesnės kvalifikacijos) darbo vietų pasiūla.

## 2.5. VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros ištekliai

Pagal seniūnijų pateiktus duomenis (žr. Priedą Nr. 14) Plungės rajone 2011 m. veikė 28 nevyriausybinės organizacijos, 2012 m. – 30, o 2013 m. - 33 nevyriausybinės organizacijos ir kaimo bendruomenės. Pagal 2.5.1. lentelėje pateiktus duomenis matyti, jog 2011 metais jose buvo 4 945 nariai, 2013 metai šis skaičius išaugo iki 5 163. Pateikti duomenys rodo, kad rajono gyventojai noriai jungiasi ne tik prie kaimo bendruomenių, bet ir prie kitų nevyriausybinių organizacijų.

2.5.1. lentelė. NVO ir jos narių skaičius Plungės rajone

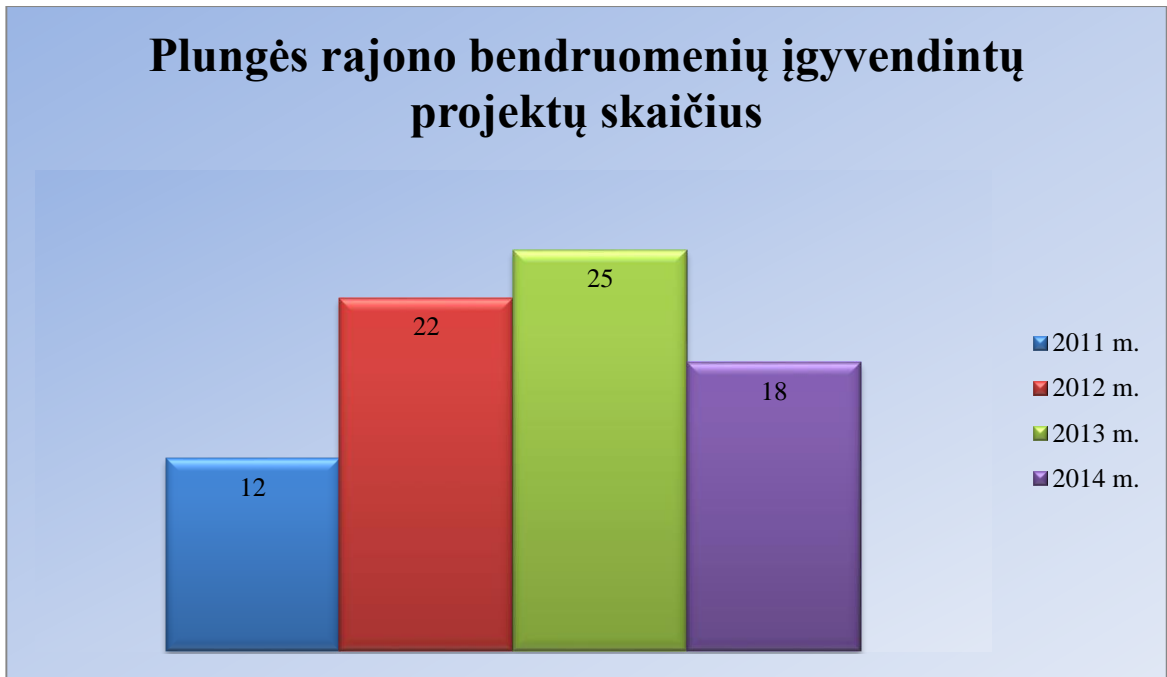
Seniūnija	Organizacijos pavadinimas	Narių skaičius		
		2011	2012	2013
Alsėdžių	Plungės rajono Alsėdžių seniūnijos bendruomenė	1 515	1 513	1 503
	Alsėdžių moterų klubas	8	8	3
	Alsėdžių jaunimo klubas	10	10	10
Babrungo	Plungės rajono Babrungo seniūnijos šeimų bendruomenė "Tėviškė"	-*	-*	-*

Kulių	Plungės rajono Kulių krašto bendruomenė „Alantas“	1 406	1 415	1 421
	Folkloro ansamblis „Vaisgamta“	14	15	15
	Knygų mėgėjų klubas „Kulių Laumžirgiai“	Neveikė	11	11
Nausodžio	Varkalių bendruomenė	5	31	42
	Bendruomenė „Šilupis“	30	36	42
	Plungės rajono Karklėnų kaimo šeimų bendruomenė "Karkluoja"	43	51	40
	Kaimo bendruomenė „Tuopų dvaras“	-*	36	48
	Prūsalių bendruomenė „Liepupė“	Neveikė	Neveikė	70
	Moterų klubas „Žiedės“	Neveikė	Neveikė	9
Paukštakių	Grumblių seniūnaitijos bendruomenė „Varnakalnis“	304	292	289
	Stanelių kaimo bendruomenė „Pietuvė“	60	60	59
	Grumblių kaimo moterų klubas „Vaivorykštė“	20	19	18
Platelių	Visuomeninė organizacija Platelių bendruomenė	125	128	133
	Bendruomenė „Gintališkės sodžius“	30	30	29
	Ekologijos klubas „Liepija“	14	16	16
	Žemaitijos kaimo turizmo asociacija	Neveikė	21	21
Stalgėnų	Milašaičių kaimo šeimų bendruomenė „Sruoja“	340	340	340
	Stalgėnų seniūnijos šeimų bendruomenė „Gija“	-*	-*	-*
	Dailės studija „Menai sau“	-*	-*	-*
Šateikių	Asociacija „Vizijos“	260	250	220
	Šateikių bendruomenė	330	332	336
	Narvaišių kaimo bendruomenė	Neveikė	Neveikė	Neveikė
Žemaičių Kalvarija	Plungės rajono Žemaičių Kalvarijos seniūnijos bendruomenė „Gardai“	200	205	221
	Gegrėnų bendruomenė	71	73	73
	Šarnelės kaimo bendruomenė	64	66	68
	Asociacija „Kalvynas“	19	20	20
	Jaunimo klubas „Kartu kvadratu“	Neveikė	Neveikė	14
	Senjorų bendrija „Pilnatis“	45	49	52
Žlibinų	Žlibinų bendruomenė	32	32	40
	Plungės rajono Žlibinų seniūnijos šeimų bendruomenė „Kalnas“	-*	-*	-*
<b>Iš viso:</b>		<b>4 945</b>	<b>5 059</b>	<b>5 163</b>

\*Pastaba. Organizacijos narių skaičius nenurodomas, nes nebuvo vedama organizacijos narių apskaita.

Didėjanti kaimo bendruomenių aktyvumą rodo ir bendros jų įgyvendintų projektų vertės bei įgyvendintų projektų skaičius (žr. 2.19 pav.). 2011 metais bendruomenių dėka rajoną pasiekė 97 283,55 Eur (335 900,63 Lt), 2012 metais šis skaičius išaugo iki 516 486,76 Eur (1 783 325,50 Lt), 2013 metais – 463 646,87 Eur (1 600 879,92 Lt), o 2014 m. – 273 068,81 Eur (942 852,00 Lt)<sup>37</sup>.

<sup>37</sup> Bendruomenių pateikti duomenys, kurie saugomi VVG būstinėje adresu Telšių g. 5A, Plungė



**2.19 pav.** Plungės rajone veikiančių bendruomenių įgyvendintų projektų skaičius 2011-2014 m<sup>38</sup>.

Plungės rajono savivaldybės Švietimo skyriaus pateiktais duomenimis (žr. Priedą Nr. 16) Plungės rajone veikia 16 švietimo įstaigų ir organizacijų, iš kurių: keturios gimnazijos, dvi mokyklos-darželiai, penkios pagrindinės mokyklos, du lopšeliai-darželiai, vienas daugiafunkcinis centras, vienas pradinio ugdymo skyrius ir viena meno mokykla. Iš jų 5 pastatų būklė yra gera arba ką tik po renovacijos, 6 reikalinga renovacija, 4 būklė – patenkinama, o viena – Platelių meno mokykla – patalpų neturi. Bendras visų mokinių skaičius – 1 749.

Plungės rajono seniūnijų pateiktais duomenimis (žr. Priedą Nr. 14) VVG teritorijoje veikia 33 kultūros įstaigos, iš kurių 16 – bibliotekų, 14- kultūros centrų/filialų ir 5 muziejai, 4 įstaigos, susijusios su socialinių paslaugų teikimu, 15 įstaigų, susijusių su visuomenės sveikatos gerinimu, t.y. ambulatorijos ir dantų priežiūros kabinetai, 9 įstaigos, susijusios su visuomenės saugumo užtikrinimu, iš kurių 3 nuovados ir 6 priešgaisrinės tarnybos.

Plungės rajono savivaldybės teritorijoje veikia 29 sporto organizacijos<sup>39</sup>, tačiau tik 2 iš jų yra veikiančios kaime, t.y. Plungės rajono ritinio sporto klubas „Plateliai“ ir asociacija „Kalvynas“ (Žemaičių Kalvarija). Plungės VVG teritorijoje veikia trys valstybinės institucijos: Žemaitijos nacionalinio parko direkcija (Platelių sen.), Telšių miškų urėdijos Platelių girininkija (Platelių sen.), Telšių miškų urėdijos Stalgėnų girininkija (Stalgėnų sen.)<sup>40</sup>.

Plungės rajono savivaldybės teritorijoje veikia mėgėjiško meno, teatro, muzikos ir dailės kolektyvai, gausu kultūros ir istorijos objektų, tautinio paveldo ir tradicinių amatų atstovų bei tradicinių renginių<sup>41</sup>:

<b>Profesionalus bei mėgėjiškas menas, teatras,</b>	<u>Alsėdžių seniūnija:</u> Žemaičių Kalvarijos kultūros centro Alsėdžių filialo mišrus choras; Alsėdžių gimnazijos vaikinų ansamblis. <u>Babrungo seniūnija:</u> Dailininkas Leonardas Černiauskas.
---	--

<sup>38</sup> Bendruomenių pateikti duomenys, kurie saugomi VVG būstinėje adresu Telšių g. 5A, Plungė

<sup>39</sup> Plungės rajono savivaldybės administracijos viešai prieinami duomenys, <http://plunge.lt/go.php/lit/Plunges-rajono-savivaldybeje-veikiancios-sporto-organizacijos>

<sup>40</sup> Žr. Priedą Nr. 14.

<sup>41</sup> Žr. Priedą Nr. 14

<b>muzika, dailė, kinas</b>	<p><u>Kulių seniūnija</u>: Kulių kultūros centro mišrus vokalinis ansamblis, pučiamųjų instrumentų ansamblis, Folkloro ansamblis „Vaisgamta“; Kulių gimnazijos moksleivių choras.</p> <p><u>Nausodžio seniūnija</u>: Prūsalių kaimo moterų ansamblis.</p> <p><u>Paukštakių seniūnija</u>: Stanelių dramos būrelis.</p> <p><u>Platelių seniūnija</u>: Folkloro ansamblis „Platelee“, Platelių meno mokykla.</p> <p><u>Stalgėnų seniūnija</u>: Dailės studija „Menai sau“ esanti Stalgėnų k., Stalgėnų kultūros namų saviveikliniai kolektyvai: moterų ansamblis, Milašaičių k. liaudiškos muzikos ansamblis.</p> <p><u>Šateikių seniūnija</u>: Prie Šateikių kultūros centro, jo filialų Aleksandravo ir Narvaišių kaimuose yra susikūrę 3 mėgėjiški dramos būreliai. Folklorinis ansamblis „Šateikee“. Šateikių kaime įkurtas jaunimo ansamblis „Žiburys“.</p> <p><u>Žemaičių Kalvarijos seniūnija</u>: kaimo kapela, jaunimo teatro grupė, šokių kolektyvas, moterų ansamblis.</p> <p><u>Žlibinų seniūnija</u>: šokių kolektyvai: „Sausdravėlis“ ir „Sausdravėlio vaka“, vokalinis moterų ansamblis „Melodija“, mišrus choras, Žlibinų vyrų ansamblis, Kantaučių moterų ansamblis, Žlibinų kapela.</p>
<b>Kultūros ir istorijos objektai</b>	<p>Kultūros vertybių registro duomenimis Plungės r. sav. teritorijoje yra 27 kilnojamos ir 427 nekilnojamos kultūros vertybės<sup>42</sup>.</p> <p>Urbanistinių Plungės rajono paveldą sudaro Plungės miestas ir nedideli amatininkų miesteliai. Vertinant Plungės rajono architektūros paveldą, kaip reprezentatyviausias architektūrinis paminklas paminėtinas Plungės (Oginskių) dvaras. Didžiąją dalį architektūros paminklų sudaro bažnyčių statinių kompleksai bei etnografinės architektūros statiniai<sup>43</sup>. Plungės rajone yra 16 gamtinių, 7 urbanistinės vertybės, 25 architektūros paminklai, 11 istorinių paminklų, 10 dailės paminklų, 2 technikos paminklai, 38 archeologiniai paminklai<sup>44</sup>.</p>
<b>Tradiciniai renginiai</b>	<p><u>Alsėdžių seniūnija</u>: miestelio šventė, Užgavėnės, kasmetinis vakaras mirusiems atminti, miestelio eglutės įžiebimo šventė, Motinos dienos minėjimo šventė, valstybinių švenčių minėjimo renginiai.</p> <p><u>Babruno seniūnija</u>: seniūnijos šventė, žemdirbių šventė, Sekminės, žolinės bei Užgavėnės.</p> <p><u>Kulių seniūnija</u>: miestelio šventė, respublikinis renginys „Jonkelio šventė Kuliuose“, Mildos dienos minėjimas, Užgavėnės, eglutės įžiebimo šventė, valstybinių švenčių minėjimo renginiai.</p> <p><u>Nausodžio seniūnija</u>: eglutės įžiebimo šventė, kaimo bendruomenių vasaros šventės.</p> <p><u>Paukštakių seniūnija</u>: Užgavėnės; netradicinio ledo ritulio varžybos; moterų klubo „Vaivorykštė“ įkūrimo sukakties paminėjimas; vasaros, Joninių, Žolinių šventės; bėgimo varžybos „Sveikame kūne – sveika siela“; vasaros palyda; Kalėdų eglės įžiebimas.</p> <p><u>Platelių seniūnija</u>: Platelių miestelio šventė, Užgavėnės, Joninės (Rasų), plaukimo maratonas.</p> <p><u>Stalgėnų seniūnija</u>: Užgavėnės, Petrinės, Rokinės; Milašaičių k. šventė, 2 krepšinio turnyrai, šaškių turnyras, futbolo ir paplūdimio tinklinio turnyrai.</p> <p><u>Šateikių seniūnija</u>: miestelio šventė, Narvaišių rajoninė moterų vokalių ansamblių šventė „Dainuojančios bitės“, Aleksandravo ir Narvaišių kaimų šventės „Joninės“.</p>

<sup>42</sup> Kultūros vertybių registro duomenys, <http://kvr2.kpd.lt/heritage/>. Tikslus sąrašas saugomas Plungės rajono VVG.

<sup>43</sup> Plungės rajono savivaldybės 2015-2017 metų strateginis veiklos planas, <http://www.plunge.lt/go.php/lit/Ilgalaikiai-planavimo-dokumentai/1>

<sup>44</sup> Turizmo plėtra Plungės rajone. Galimybių studija. <http://www.plunge.lt/go.php/lit/Ilgalaikiai-planavimo-dokumentai/1>

	<u>Žemaičių Kalvarijos seniūnija</u> : miestelio tradicinė šventė, Šarnelės kaimo sueiga, Gegrėnų kaimo sueiga, šokių festivalis „Tuo ritmu“, chorų festivalis „Dainuoju Dievo Motinai Marijai“, padėkos vakaras „Ačiū tau“, Adventinis vakaras, Kalėdinė eglutė mažiesiems, Mažosios velykėlės. <u>Žlibinų seniūnija</u> : žolinės, Užgavėnės, Onos atlaidai.
--	---

Plungės rajone puoselėjamos šios amatų rūšys: akmenskaldystė, kalvystė, kryždirbystė, stalystė, siūlų dažymas, audimas, maisto ruošimas, pieno apdirbimas, apdorojimas ir perdirbimas, kepimas, žolininkystė, tradicinė augalininkystė, gamtos gėrybių rinkimas, šaukščiaus amatas, drožyba ir stogdengystė<sup>45</sup>. Pateikiame detalizuotą tradicinių (sertifikuotų) amatininkų suvestinę:

Eil. Nr.	Amatininko vardas, pavardė	Amatas
1.	Virginijus Leliuga	Kepimas
2.	Nijolė Makejeviene	Žolininkystė Tradicinė augalininkystė Gamtos gėrybių rinkimas
3.	Kaimo turizmo sodyba „Pas tėvukus“	Maisto ruošimas Kepimas Pieno apdirbimas, apdorojimas, perdirbimas
4.	Vaiva Jundulaitė	Audimas Siūlų dažymas
5.	Artūras Platakis	Kalvystė
6.	Kaimo turizmo sodyba „Prie Žiedelio“	Maisto ruošimas
7.	Viktoras Raibužis	Drožyba Stalystė
8.	Liudas Ruginis	Akmenskaldystė Kalvystė Kryždirbystė
9.	Artūras Stonkus	Stogdengystė
10.	Daiva Stonkienė	

#### **APIBENDRINIMAS:**

- VVG teritorijoje veikiančių NVO narių skaičius kasmet didėja (R38);
- Rajonas pasižymi aktyviomis kaimo bendruomenėmis ir didėjančių įgyvendintų projektų skaičiumi (R39);
- Moksleivių skaičius rajone yra gan mažas (R40);
- Rajono teritorijoje veikia tik 4 įstaigos, susijusios su socialinių paslaugų teikimu (R41);
- VVG teritorijoje trūksta sporto organizacijų (R42), nors Plungės rajono savivaldybės teritorijoje veikia 29 sporto organizacijos, tačiau tik 2 iš jų yra veikiančios kaime;
- Rajone gausu mėgėjiško meno, teatro, muzikos, dailės bei šokių kolektyvų (R43);
- Plungės rajonas turtingas istoriniais ir kultūriniais objektais (R44);
- Rajone yra dešimt amatininkų puoselėjančių tradicinius amatus (R45);
- Rajone veikiančios organizacijos ir NVO puoselėja rajono tradicijas (R46);
- Gausu kultūros įstaigų, rajone veikia 16 bibliotekų, 14 kultūros centrų/filialų ir 5 muziejai (R47).

Gyventojų poreikių tyrimas, parodė, kad kaimo žmonėms šalia ekonominių problemų sprendimo taip pat aktuali socialinė, kultūrinė aplinka. 51,8 proc. kaip pirmą svarbų kaimo plėtros sritį įvardino sveikatinimo priemonių aktyvinimo kryptis (dviračiai, aktyvus sportas, sveika mityba), 39 proc. svarbios bendruomeniškumą skatinančios iniciatyvos, o 20,3 proc. savanorystę skatinančios veiklos. Tai sietina su bendruomenės narių nepakankamo aktyvumo problemos sprendimo aktualumu. Šią problemą 30,3 proc. apklaustų kaimo gyventojų vertino kaip vieną iš svarbiausių.

<sup>45</sup> Plungės VVG duomenys, saugomi VVG būstinėje, adresu Telšių g. 5A, Plungė.

18,7 proc. apklaustų kaimo gyventojų paslaugų trūkumą nurodė, kaip opiausią rajono problemą, o 55 proc. apklaustųjų mano, kad paslaugų gyventojams ir paslaugų socialiai pažeidžiamoms grupėms (39,4 proc.) plėtra turėtų būti vienos iš prioritetinių krypčių teikiant paramą. Vardindami kaimo vietovėse trūkstamas paslaugas, gyventojai dažniausiai (67,7 proc.) pažymėjo, kad trūksta specialių paslaugų sodyboms, buitinių paslaugų (65,3 proc.), vyresnio amžiaus asmenų ir sunkių ligonių priežiūros paslaugų (59 proc.). Taip pat respondentai įvardijo nesudėtingų pastatų remonto paslaugas teikiančių įmonių ar asmenų (47 proc.) bei aplinkos tvarkymo (44,6 proc.) ir transporto (44,2 proc.) paslaugų trūkumą.

Atsižvelgiant į respondentų išskirtas labiausiai trūkstamas paslaugas rajone, jų buvo paklausta, ar pirktų šias paslaugas, jeigu jos būtų pradėtos teikti jų gyvenamojoje vietovėje. Net 84,9 proc. jų nurodė, kad pirktų ir tik 10,0 proc., kad nepirktų.

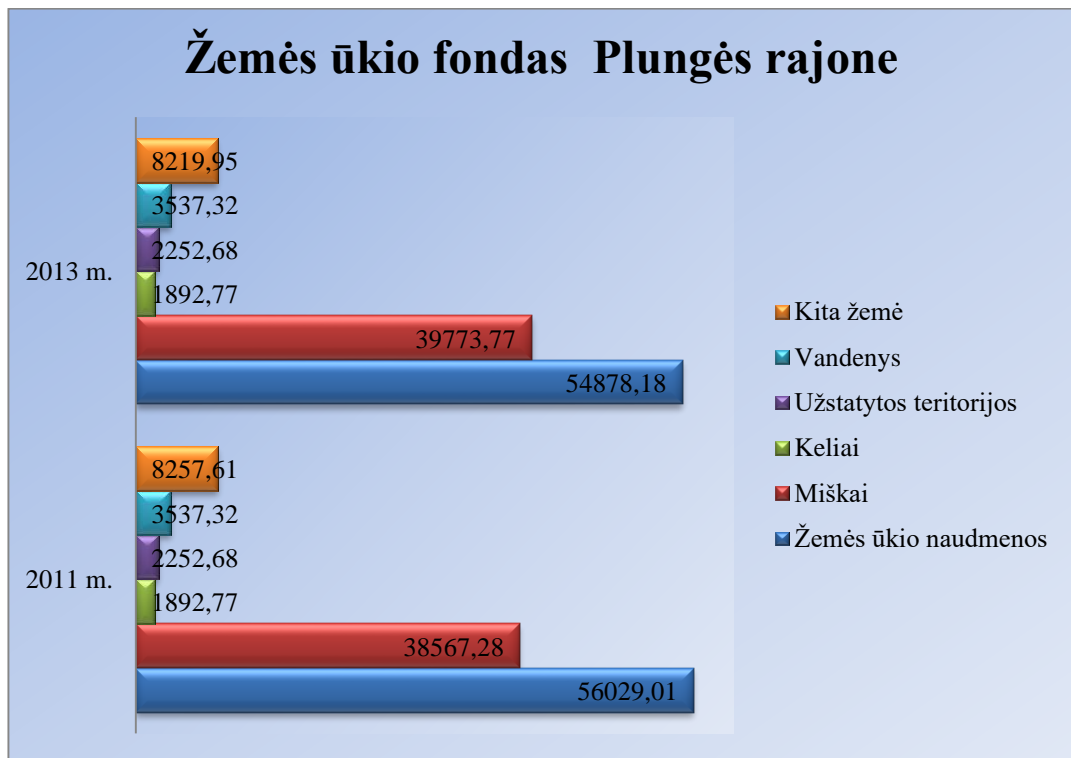
Respondentų taip pat buvo pasiteirauta ar jie arba jų šeimos nariai prisidėtų savanorišku darbu, jei kaimo bendruomenė arba kita kuri nors nevyriausybinė organizacija organizuotų vietos gyventojams trūkstamas paslaugas. 78,1 proc. atsakė, kad „Taip“, o 17,9 proc. – „Ne“.

Atsižvelgiant į visą turimą informaciją, gyventojų poreikius ir vietos plėtros strategijos biudžetą buvo apibrėžta Plungės VVG teritorijos vizija, kurios vienas iš aspektų - naujos verslo ir viešojo sektoriaus organizacijos, veikiančios partnerystėje.



## 2.6. VVG teritorijos gamtos išteklių analizė

Pagal Nacionalinės žemės tarnybos pateiktus duomenis<sup>46</sup> (žr. 2.20. pav.) 2011 metais Plungės rajono savivaldybės plotas buvo 110554,67 ha, iš jų žemės ūkio naudmenos sudarė 56029,01 ha arba 50,68 proc. bendro rajono ploto, kurių 48859,41 ha – ariamoji žemė, 681,29 ha – sodai ir 6488,31 ha – pievos ir natūralios ganyklos. Bendras miškų plotas rajone – 38567,28 ha arba 34,89 proc. bendro rajono ploto, keliai sudaro – 1892,77 ha arba 1,71 proc. bendro rajono ploto, o vandenys – 3537,32 ha. Užstatytos teritorijos plotas – 2252,68 ha. Lyginant su 2013 metų Nacionalinės žemės tarnybos duomenimis Plungės rajone sumažėjo žemės ūkio naudmenų plotas iki 54878,18 ha arba 49,64 proc. bendro rajono ploto, tačiau ariamos žemės plotas padidėjo iki 48877,62 ha, taip pat padidėjo ir sodų plotas iki 683,68 ha, bet sumažėjo pievų ir natūralių ganyklų plotas iki 5316,88 ha. Lyginant bendrą miškų plotą rajone, jis padidėjo iki 39773,77 ha arba 35,98 proc. bendro rajono ploto. Kelių, vandenių ir užstatytas plotas liko nepakitęs. Pagal 2013 m. duomenis Plungės rajono teritorijoje esantis miško plotas sudaro 26 proc. viso Telšių apskrities miškų ploto. Statistikos departamento 2012 metais pateikti duomenys apie miškingumą rodo, kad Plungės rajono miškingumo vidurkis – 36 proc., Telšių apskrities – 36,1 proc., o bendras Šalies vidurkis – 33,3 proc.<sup>47</sup>.



2.20 pav. Žemės ūkio fondas Plungės rajone 2011 ir 2013 m., ha

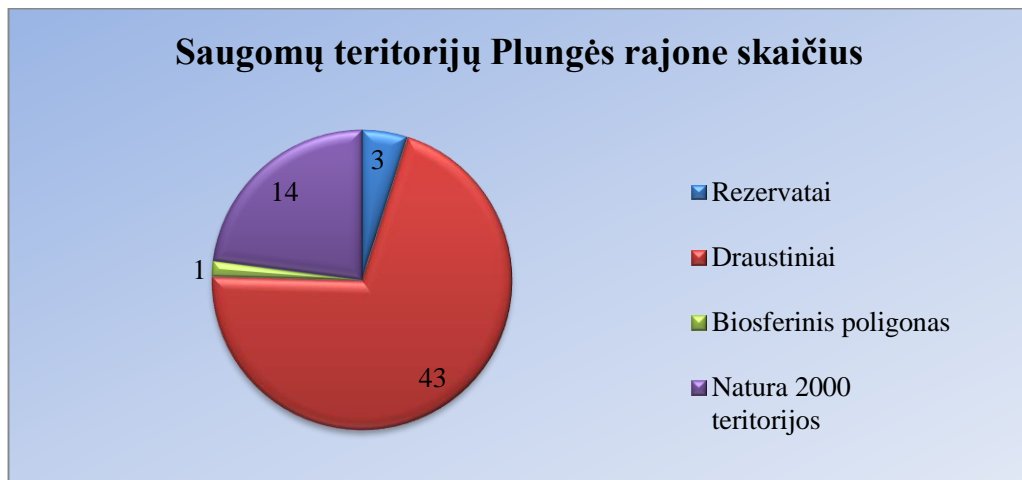
Gamtinės sąlygos žemės ūkio veiklai plėtoti Plungės rajono savivaldybėje nepalankios. Palyginti su šalies vidurkiu, čia daugiau kalvoto reljefo, vyrauja mažo našumo žemės ūkio naudmenos. Mažo našumo ir kalvotų bei eroduočių žemių dalis žemės ūkio naudmenose sudaro daugiau nei 30 proc. - Plungės rajono savivaldybė patenka į blogiausias sąlygas šiuo požiūriu turinčių rajonų penkioliktąją. Visa Plungės rajono savivaldybė priskirta mažiau palankioms ūkininkauti vietovėms. Vidutinis žemės ūkio naudmenų našumo balas Plungės rajono savivaldybėje yra 30,4 - 33,7<sup>48</sup>.

<sup>46</sup> Viešai prieinami žemės apskaitos duomenys, <http://zis.lt/statistika/zemes-apskaita/>

<sup>47</sup> Statistikos departamentas, internetinė prieiga: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/saveselections.asp>

<sup>48</sup> Plungės rajono savivaldybės 2010-2017 metų strateginis plėtros planas, internetinė prieiga [http://plunge.lt/plunge/m/m\\_files/wfiles/file597.pdf](http://plunge.lt/plunge/m/m_files/wfiles/file597.pdf)

Plungės rajono seniūnijų pateiktais duomenimis (žr. Priedą Nr. 14) 2011 m. ekologiškai ūkininkaujama buvo 1 061,55 ha plote, o 2014 m. šis skaičius padidėjo iki 1 279,65 ha. Plungės rajonas pasižymi vertingais gamtiniais ištekliais. Tai gausūs vandens ištekliai, miškingos teritorijos, gamtos paminklai. Tokių objektų gausa sukuria puikias sąlygas vystyti įvairias turizmo rūšis ir formas: gamtinis–pažintinis turizmas, vandens turizmas, pažintinis–kultūrinis turizmas, kaimo turizmas su papildomomis paslaugomis, tokiomis kaip žirgininkystės, vaistažolininkystės ir kt. Plungės rajonas priskiriamas prie labai didelį rekreacinį potencialą turinčių teritorijų ir įeina į Platelių–Telšių–Varnių rekreacinį arealą, kurio vystymosi prioritetas - gamtinio ir pažintinio turizmo plėtra. O Platelių gyvenvietė įvardinta kaip regioninės svarbos rekreacijos aptarnavimo centras. Plungės rajone saugomų teritorijų bendras plotas - 27622 ha (~ 25 proc. visos Plungės rajono teritorijos) (žr. 2.21 pav.), o Žemaitijos nacionalinis parkas užima 19,7 proc. visos Plungės rajono teritorijos. Pagrindinį rekreacinį fondą sudaro Žemaitijos nacionaliniame parke susitelkę ežerai. Labiausiai pritaikyti poilsiui yra Platelių ir Beržoro ežerai, mažiau populiarūs, rekreacijai neparuošti Ilgio, Luokos, Skyplaičių ežerai, Rotinėnų tvenkinys. Vasarą populiariausių ežerų lankomumas yra labai didelis, turistai automobiliais siekia privažiuoti kiek galima arčiau ežero, įvažiuoti kuo giliau į mišką. Tai labai kenkia gamtai, pažeidžiama gamtinė ekosistema. Todėl labai svarbu plėsti šiose rekreacinėse teritorijose trumpalaikio poilsio aikštelių, paplūdimių, stovyklaviečių, automobilių stovėjimo aikštelių infrastruktūrą<sup>49</sup>. Pagal ežerų gausumą Plungės rajonas yra priskiriamas prie vidutinio ežeringumo rajonų (ežerų gausa Plungės rajonas nusileidžia Aukštaitijos ežeringiems rajonams). Vertinant Vidurio Lietuvą ir Vakarų Lietuvą, Plungės rajono ežeringumas yra didžiausias. Upių tinklas Plungės rajone yra vidutinis ir siekia 0,85 km/km<sup>2</sup>. Vertinant pagal abu šiuos faktorius, Plungės rajone ir ežerų, ir upių tinklas yra gausus ir santykinai vienodas, kitiems Lietuvos rajonams būdingas arba didelis ežeringumas ir mažas upių tinklas, arba mažas ežeringumas ir didesnis upių tinklas. Šiuo aspektu Plungės rajone vandens ištekliai yra subalansuoti.



**2.21 pav.** Saugomų teritorijų skaičius Plungės rajono teritorijoje<sup>50</sup>

Ypatingų žemės gelmių turtų rajone nėra, tačiau Plungės rajonas pasižymi statybinio smėlio ir žvyro, gėlo požeminio vandens atsargomis. UAB „Plungės vandenys“ eksploatuoja 35 vandenvietes. Vandentiekiu tiekiamo geriamojo vandens kokybę kontroliuoja UAB „Plungės vandenys“. 2014 metų atliktų tyrimų duomenimis bendrovei priklausančių vandenviečių tiekiamame geriamajame vandenyje neaptikta mikrobinės taršos rodiklių – nerasta nei *žarninių lazdelių (E coli)*, nei *žarninių enterokokų*. Eilę metų tiriamų toksinių (cheminių) rodiklių, t. y. *stibio, arseno, benzono, benzpireno, boro, bromato, kadmio, chromo, vario, cianido, 1,2-dichloreto, fluoro, švino, gyvsidabrio, nikelio, nitrato, nitrito, aldrino, dieldrino, heptachloro, heptachlorepsido, kitų pesticidų, pesticidų sumos, daugiaciklių aromatinių angliavandenilių, seleno, tetrachloreto ir trichloreto, haloformų sumos* vertės ne tik kad neviršija Lietuvos higienos normoje nurodytų ribinių analizių verčių, bet,

<sup>49</sup> Plungės rajono savivaldybės tarybos sprendimas „Dėl Plungės rajono savivaldybės 2014-2016 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“.

<sup>50</sup> Žemaitijos nacionalinio parko pateikta informacija pateikta el. paštu (žr. Priedą Nr. 19).

daugeliu atveju, yra žymiai mažesnės. Indikatorinių rodiklių, t. y. *aliuminio, amonio, chlorido, savitojo elektrinio laidžio, vandenilio jonų koncentracijos, bendrosios geležies, mangano, kvapo slenksčio, permanganato indekso, sulfato, natrio, skonio slenksčio, kolonijas sudarančių vienetų 22°C temperatūroje, koliforminių bakterijų, drumstumo* specifikuotų rodiklių verčių 2014 metais neviršijo **Plungės, Platelių, Šateikių, Žlibinų, Stalgėnų** vandenviečių tiekiamas geriamasis vanduo. Kitų vandenviečių tiekiamame geriamajame vandenyje yra randamos *amonio, bendrosios geležies* bei *mangano* didesnės, nei nustato Lietuvos higienos norma, koncentracijos<sup>51</sup>. Rajono teritorijoje yra 15 valstybinių naudingųjų iškasenų telkinių, tiesa, daugelis išžvalgytų ir aptiktų žvyro ir smėlio telkinių yra smulkūs, tarp jų vyrauja 0,1 - 1,0 mln. m<sup>3</sup> dydžio telkiniai (didesnieji žvyro telkiniai (Stumbrių, Labardžių, Girėnų) atiteko Rietavo savivaldybei). Plungės rajone nuo seno eksploatuojama Alsėdžių (šalia Grumblių) molio radimvietė. Plungės ir Telšių rajonuose yra didžiausi Lietuvoje geoterminės energijos ištekliai.

#### **APIBENDRINIMAS:**

- 49,64 proc. bendro rajono ploto sudaro žemės ūkio naudmenys (R48) tačiau jie yra mažo našumo ir gamtinės sąlygos žemės ūkiui plėtoti rajone yra nepalankios (R49);
- Ekologiškai ūkininkaujama tik 1279,65 ha teritorijoje, arba 2,3 proc. bendro žemės ūkio naudmenų plote (R50);
- Rajonas pasižymi gamtinių išteklių įvairove - tai sudaro palankias sąlygas turizmo plėtrai (R51);
- Rajono miškingumas yra nežymiai didesnis už Lietuvos vidurkį (R52);
- Plungės rajonas priskiriamas prie labai didelį rekreacinį potencialą turinčių teritorijų ir įeina į Platelių–Telšių–Varnių rekreacinį arealą (R53);
- Lyginant Vidurio ir Vakarų Lietuvą, Plungės rajono ežeringumas yra didžiausias (R54);
- Žemaitijos nacionalinis parkas užima 19,7 proc. visos Plungės rajono teritorijos (R55).

Kaimo gyventojų apklausa parodė, kad žmonėms svarbios jų gyvenamosios vietovės ekologinės ir aplinkosauginės problemos – 31,9 proc. respondentų nuomone atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtrai, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo ir naudojimo palengvinimas bioekonomikos tikslams plėtoti turėtų būti teikiama pirmenybė, siekiant kuo geriau panaudoti kaimo plėtrai skirtos paramos.

21,9 proc. apklaustų kaimo gyventojų pirmaeilės svarbos plėtos sritimis nurodė esant didelės gamtinės vertės ūkininkavimą ir kraštovaizdžių būklės gerinimą bei biologinės įvairovės atkūrimą, išsaugojimą ir didinimą (19,9 proc.).

Atsižvelgiant į visą turimą informaciją, gyventojų poreikius ir vietos plėtos strategijos biudžetą buvo apibrėžta Plungės VVG teritorijos vizija, kurios vienas iš aspektų atokių kaimo vietovių gyventojams (ypatingai socialiai pažeidžiamoms grupėms) sukurtos galimybės turiningam laisvalaikiui, užimtumui, sumažėjęs kaimo ir miesto gyventojų galimybių, kokybiškai gyventi, dirbti, realizuoti savo idėjas, skirtumas.

<sup>51</sup> Viešai prieinami UAB „Plungės vandenys“ duomenys apie vandens kokybę. <http://www.plungesvandenys.lt/vandens-kokybe.html>

<b>3. VVG teritorijos SSGG</b>		
<b>3.1.</b>	<b>Stiprybės</b>	<b>Stiprybę pagrindžiančio rodiklio Nr.</b>
3.1.1.	Patogi rajono geografinė padėtis	R1
3.1.2.	Rajono teritorijoje tolygiai pasiskirstę miesteliai, kaimai ir viensėdžiai	R2
3.1.3.	Stiprios ir aktyvios kaimo bendruomenės, rengiančios ir įgyvendinančios projektus, bei gebančios pasinaudoti KPF teikiama parama	R23, R39
3.1.4.	Puikiai išvystytas susisiekimas visame Plungės rajone, kelių infrastruktūros tinklas pakankamai gerai išplėtotas	R30, R31
3.1.5.	Pagrindinis Plungės rajono svetingumo ir turizmo infrastruktūros potencialas šiuo metu koncentruojasi Žemaitijos nacionaliniame parke	R55
3.1.6.	Rajonas pasižymi gamtinių išteklių įvairove. Sėkmingai vystomas turizmo sektorius, gausu kaimo turizmo sodybų, o Plungės rajonas priskiriamas prie labai didelį rekreacinį potencialą turinčių teritorijų ir įeina į Platelių–Telšių–Varnių rekreacinį arealą	R51, R25, R53
3.1.7.	Rajone veikia daug mėgėjiško meno, teatro, muzikos, dailės bei šokių kolektyvų	R43
3.1.8.	VVG teritorijoje veikiančių NVO narių skaičius kasmet didėja	R38
3.1.9.	Rajone yra dešimt sertifikuotų amatininkų puoselėjančių tradicinius amatus, stiprus kultūros paveldo ir tradicijų puoselėjimas. Gausūs gamtiniai ir kultūriniai ištekliai, išskirtiniai sakraliniai, kultūros paveldo, nacionalinio ir Europos lygmens objektai	R44, R45
3.1.10.	Rajone organizuojama daug tradicinių renginių bei švenčių, kurios reprezentuoja rajono papročius ir Žemaitijos kultūrinę tradicijas	R46
3.1.11.	Rajone mažėja jaunimo nedarbas	R13
3.1.12.	Kaimo vietovėse veikia 16 viešosios bibliotekos filialų, 14 kultūros centrų kaimo filialai ir 5 muziejai	R47
3.1.13.	Rajone kasmet mažėja nedarbo lygis	R21
3.1.14.	Daugėja savarankiškai dirbančių asmenų	R28, R29
3.1.15.	Visoje rajono teritorijoje teikiama komunalinių buitinių atliekų išvežimo paslauga	R32
3.1.16.	Pagrindinis rajono gyventojų pragyvenimo šaltinis – darbo užmokestis	R15
3.1.17.	Dauguma rajono ūkininkų ūkininkauja nedideliuose ūkiuose, vyrauja mišrios specializacijos ūkiai	R33, R35
3.1.18.	Beveik pusę bendro rajono ploto sudaro žemės ūkio naudmenys	R48
3.1.19.	Didelis rajono miškingumas	R52
3.1.20.	Rajonas išsiskiria ežeringumu, kuris yra didžiausias Vidurio ir Vakarų Lietuvoje	R54

3.2.	<b>Silpnybės</b>	<b>Silpnybę pagrindžiančio rodiklio Nr.</b>
3.2.1.	Silpnai vystomos alternatyvios žemės ūkiui ekonominės veiklos kaime, pagrindinis užimtumas žemės ūkyje	R19
3.2.2.	Netolygiai išvystytas socialinių paslaugų tinklas; Kaimo vietovėse neteikiamos socialinės pagalbos namuose paslaugos, trūksta socialines, psichologines paslaugas teikiančių kvalifikuotų darbuotojų ir įstaigų	R10, R18, R41
3.2.3.	Rajone trūksta darbo vietų, kadangi mažos ir vidutinės įmonės daugiausia koncentruojasi Plungės mieste	R24
3.2.4.	Kaime mažai plėtojami smulkūs verslai, trūksta bendruomeninio ar socialinio verslo	R27
3.2.5.	Dauguma bedarbių – kaimo gyventojai	R14
3.2.6.	Kaimo vietovėse trūksta įvairių paslaugų: kirpyklų, avalynės taisyklų, pirčių, aplinkos tvarkymo ir kt.	R20
3.2.7.	Nepakankamai išnaudojamas turizmo ir rekreacijos potencialas	R26
3.2.8.	Neigiamas natūralus gyventojų prieaugis, kadangi gyventojų skaičius rajone kasmet vis mažėja	R4, R5, R9
3.2.9.	Rajone kasmet daugėja vyresnio ir senyvo amžiaus gyventojų	R6
3.2.10.	Mažėja vaikų ir jaunimo skaičius, ypač mažai gyventojų, kurių amžius nuo 16 iki 18 metų	R7, R8`
3.2.11.	Mažas rajono moksleivių skaičius	R40
3.2.12	Kaimo vietovėse trūksta išsilavinusių, kvalifikuotų žmonių	R12, R22
3.2.13.	Sporto organizacijos koncentruotos Plungės mieste, kaimo vietovėse tokių organizacijų beveik nėra	R42
3.2.14.	Rajone trūksta jaunų ūkininkų, daugiausia ūkininkaujančių asmenų rajone yra vyresni kaip 55 m.	R34
3.2.15.	Rajone nėra išvystytas ekologinis ūkininkavimas	R36, R50
3.2.16.	Nevystomos žemės ūkio produktų perdirbimo ir realizavimo veiklos	R37
3.2.17.	Rajone gamtinės sąlygos žemės ūkiui plėtoti yra nepalankios	R49
3.2.18.	Rajone didėja socialinės rizikos šeimų skaičius	R16
3.3.	<b>Galimybės</b>	
3.3.1.	Didėjanti parama smulkus ir vidutinio verslo plėtrai, palankus valstybės požiūris į verslo paramos ir plėtros infrastruktūrą	
3.3.2.	Turizmo srautų didinimui išnaudoti gamtinius ir kultūrinius išteklius bei sporto infrastruktūrą	
3.3.3.	Atotrūkio tarp miesto ir kaimo mažinimas	
3.3.4.	Aktyvių nevyriausybinų organizacijų potencialo išnaudojimas, užtikrinant socialinių ir kitų paslaugų teikimą	
3.3.5.	ES finansuojamų projektų rengimas	
3.3.6.	LEADER metodo įgyvendinimas, padėsiantis gerinti rajono socialinę ir ekonominę situaciją	

3.3.7.	Ekologinės produkcijos paklausos didėjimas
3.3.8.	Atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimo skatinimas
3.4.	<b>Grėsmės</b>
3.4.1.	Mažėjantis gyventojų skaičius dėl migracijos, mažo gimstamumo, darbo rinkos ir užimtumo, mažėjimas bei kaimo gyventojų senėjimas, padidins socialinės apsaugos poreikį ir rajono išlaidas
3.4.2.	Auganti neaktyvių darbingo amžiaus gyventojų, besinaudojančių socialinėmis pašalpomis, dalis, padidins Plungės rajono nedarbo lygį bei sukels ekonominius sunkumus verslui
3.4.3.	Sezoniškumo problema, vystant kaimo turizmo verslą sumažins turistų skaičių, o kartu ir Plungės rajono biudžeto pajamas
3.4.4.	Žemės ūkio sektoriuje dirbančių gyventojų senėjimas skatins technologinį atsilikimą tradicinėje veikloje ir ūkių išnykimą Plungės rajone

#### 4. VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka

Eil. Nr.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas (prioritetine tvarka)	Poreikį pagrindžiantys VVG teritorijos SSSG teiginiai (Nr.)	Sąsaja su KPP 2014–2020 m. nustatytais nacionaliniais kaimo plėtros poreikiais	Poreikio tenkinimas/ netenkinimas iš VPS lėšų
4.1.	Nedarbo mažinimas ir smulkių verslų kaimo vietovėse kūrimas ir plėtojimas	3.2.1., 3.2.3., 3.2.4., 3.2.5., 3.2.6., 3.2.12., 3.3.1.	1. sudaryti palankias sąlygas jaunimui įsikurti, kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse (nacionalinio poreikio Nr. 8); 2. mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes (nacionalinio poreikio Nr. 9); 3. remti darbo vietų, ypač reikalaujančių kvalifikuotos darbo jėgos, išlaikymą ir kūrimą kaimo vietovėse, ypač ne žemės ūkyje (nacionalinio poreikio Nr. 10).	Tenkinamas
4.2.	Paslaugų, teikiamų kaimo gyventojams, plėtra ( <i>švietimo, kultūros, sporto, aplinkos tvarkymo: vejų pjovimas, vaismedžių genėjimas, šiukšlių išvežimas ir pan., namų priežiūros paslaugos, smulkių žemės sklypų įdirbimas, buitinių paslaugų: kirpykla, skalbykla, siuvykla, batų taisykla ir pan.</i> )	3.1.3., 3.1.8., 3.2.1., 3.2.2., 3.2.4., 3.2.5., 3.2.6., 3.3.4.	1. sudaryti galimybes NVO projektais skatinti verslumą ir užimtumą kaime ir užtikrinti vietos iniciatyvos tęstinumą (nacionalinio poreikio Nr. 18); 2. sudaryti palankias sąlygas jaunimui įsikurti, kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse (nacionalinio poreikio Nr. 8); 3. mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes (nacionalinio poreikio Nr. 9); 4. remti viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą, skatinti ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą sutvarkytuose pastatuose (nacionalinio poreikio Nr. 19).	Tenkinamas
4.3.	Turiningo laisvalaikio ir aktyviam poilsiui palankios aplinkos plėtojimas	3.1.3., 3.1.5., 3.1.6., 3.1.7., 3.1.8., 3.1.9., 3.1.10., 3.1.20., 3.2.7., 3.2.13., 3.2.18., 3.3.2., 3.3.5.	1. sudaryti galimybes NVO projektais skatinti verslumą ir užimtumą kaime ir užtikrinti vietos iniciatyvos tęstinumą (nacionalinio poreikio Nr. 18); 2. sudaryti palankias sąlygas jaunimui įsikurti, kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse (nacionalinio poreikio Nr. 8); 3. mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes (nacionalinio poreikio Nr. 9).	Tenkinamas
4.4.	Naujovių skatinimas ir diegimas kaimo vietovėse	3.1.17., 3.1.18., 3.2.1., 3.2.3., 3.2.12., 3.2.16., 3.3.8.	1. vykdyti mokymą, patirties sklaidą ir konsultavimą kaimo vietovėse (nacionalinio poreikio Nr. 21); 2. skatinti vietinės maisto produktų rinkos vystymąsi, stiprinant ryšius tarp vartotojų ir gamintojų bei diegiant inovacijas (nacionalinio poreikio Nr. 11);	Tenkinamas

			3. skatinti biomasės, ypač atliekinės, panaudojimą energijos gamybai (nacionalinio poreikio Nr. 14).	
4.5.	Viešosios infrastruktūros plėtra (viešieji pastatai, viešosios erdvės, transporto infrastruktūra, vandentvarka ir pan.)	3.1.3., 3.1.7., 3.1.8., 3.1.12., 3.2.2., 3.2.6., 3.2.13., 3.3.4., 3.3.6.	1. remti viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą, skatinti ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą sutvarkytuose pastatuose (nacionalinio poreikio Nr. 19).	Tenkinamas
4.6.	Tinkamų sąlygų vietos produkcijos perdirbimui ir realizavimui sudarymas	3.1.3., 3.1.17., 3.1.18., 3.2.3., 3.2.4., 3.2.15., 3.2.16., 3.3.4., 3.3.7	1. sudaryti galimybes NVO projektais skatinti verslumą ir užimtumą kaime ir užtikrinti vietos iniciatyvos tęstinumą (nacionalinio poreikio Nr. 18); 2. skatinti vietinės maisto produktų rinkos vystymąsi, stiprinant ryšius tarp vartotojų ir gamintojų bei diegiant inovacijas (nacionalinio poreikio Nr. 11).	Tenkinamas
4.7.	Socialinės pagalbos paslaugų kaime kūrimas ir plėtojimas, jų prieinamumo didinimas (socialinės rizikos šeimoms, vienišiams ir senyviems žmonėms, daugiavaikėms šeimoms, vaikams, jauniems tėvams ir pan.)	3.1.3., 3.2.1., 3.2.2., 3.2.3., 3.2.4., 3.2.6., 3.2.9., 3.2.18., 3.3.4., 3.3.6	1. sudaryti galimybes NVO projektais skatinti verslumą ir užimtumą kaime ir užtikrinti vietos iniciatyvos tęstinumą (nacionalinio poreikio Nr. 18); 2. mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes (nacionalinio poreikio Nr. 9); 3. remti viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą, skatinti ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą sutvarkytuose pastatuose (nacionalinio poreikio Nr. 19).	Tenkinamas
4.8.	Bendruomeniškumą skatinančių iniciatyvų ir veiklų kūrimas, jų veiklos materialinių sąlygų gerinimas, kaimo lyderių ugdymas	3.1.3., 3.1.7., 3.1.8., 3.1.12., 3.2.12., 3.3.4., 3.3.6.	1. mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes (nacionalinio poreikio Nr. 9); 2. vykdyti mokymą, patirties sklaidą ir konsultavimą kaimo vietovėse (nacionalinio poreikio Nr. 21).	Tenkinamas
4.9.	Kraštovaizdžio gerinimas	3.1.5., 3.1.6., 3.1.19., 3.1.20., 3.2.7., 3.3.2., 3.3.5	1. panaudoti rekreaciniu požiūriu vertingas teritorijas, kultūros paveldo objektus, didinti miškų rekreacinį potencialą (nacionalinio poreikio Nr. 16).	Tenkinamas
4.10.	Savanorystę, ypač jaunimo tarpe, skatinančių veiklų vystymas	3.1.3., 3.1.11., 3.2.2., 3.2.9., 3.2.10., 3.2.18., 3.3.3., 3.3.4.	1. mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes (nacionalinio poreikio Nr. 9); 2. vykdyti mokymą, patirties sklaidą ir konsultavimą kaimo vietovėse (nacionalinio poreikio Nr. 21).	Tenkinamas



4.11.	Biologinės įvairovės atkūrimas, saugojimas ir didinimas, be kita ko „Natura 2000“ teritorijose	3.1.5., 3.1.6., 3.1.9., 3.1.19., 3.1.20., 3.2.17., 3.3.5.	1. panaudoti rekreaciniu požiūriu vertingas teritorijas, kultūros paveldo objektus, didinti miškų rekreacinį potencialą (nacionalinio poreikio Nr. 16).	Tenkinamas
4.12.	Turizmo infrastruktūros ir paslaugų vystymas	3.1.1., 3.1.4., 3.1.5., 3.1.6., 3.1.9., 3.1.10., 3.1.19., 3.1.20., 3.2.1., 3.2.7., 3.2.17., 3.3.2., 3.3.4., 3.3.5.	1. sudaryti galimybes NVO projektais skatinti verslumą ir užimtumą kaime ir užtikrinti vietos iniciatyvos tęstinumą (nacionalinio poreikio Nr. 18); 2. panaudoti rekreaciniu požiūriu vertingas teritorijas, kultūros paveldo objektus, didinti miškų rekreacinį potencialą (nacionalinio poreikio Nr. 16).	Tenkinamas

## II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?

<b>5. VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys</b>			
<b>5.1.</b>	<b>VPS prioritetai, priemonės ir jų veiklos sritys (jei veiklos sritys numatytos):</b>	<b>Sąsaja su VVG teritorijos poreikiais</b>	
<b>5.1.1.</b>	<b>I prioritetas: Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas</b>		
		<b>Kodai:</b>	<b>Eil. nr.</b>
<b>5.1.1.1.</b>	<b>Priemonė: NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra</b>	<b>LEADER-19.2.-SAVA-1</b>	Eil. nr. 4.1. Eil. nr. 4.7. Eil. nr. 4.10.
<b>5.1.1.2.</b>	<b>Priemonė: Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas</b>	<b>LEADER-19.2.-SAVA-5</b>	
5.1.1.2.1.	<i>- veiklos sritis:</i> parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui	LEADER-19.2.-SAVA-5.1.	Eil. nr. 4.1. Eil. nr. 4.3. Eil. nr. 4.12.
5.1.1.2.2.	<i>- veiklos sritis:</i> parama žemės ūkio veiklos vykdymui, produktų perdirbimui ir realizavimui	LEADER-19.2.-SAVA-5.2.	Eil. nr. 4.1. Eil. nr. 4.6.
<b>5.1.1.3.</b>	<b>Priemonė: Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas</b>	<b>LEADER-19.2.-SAVA-6</b>	
5.1.1.3.1.	<i>- veiklos sritis:</i> parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse	LEADER-19.2.-SAVA-6.1.	Eil. nr. 4.1. Eil. nr. 4.2. Eil. nr. 4.3. Eil. nr. 4.12.
5.1.1.3.2.	<i>- veiklos sritis:</i> parama maisto tiekimo grandinės organizavimui ir žemės ūkio produktų perdirbimui	LEADER-19.2.-SAVA-6.2.	Eil. nr. 4.1. Eil. nr. 4.6.
<b>5.1.2.</b>	<b>II prioritetas: Gyvenimui kaime patrauklios aplinkos kūrimas</b>		
<b>5.1.2.1.</b>	<b>Priemonė: Gyvenimo kokybės gerinimas ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse</b>	<b>LEADER-19.2.-SAVA-8</b>	Eil. nr. 4.2. Eil. nr. 4.5. Eil. nr. 4.7.
<b>5.1.2.2.</b>	<b>Priemonė: Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas</b>	<b>LEADER-19.2.-SAVA-4</b>	
5.1.2.2.1.	<i>- veiklos sritis:</i> Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas	LEADER-19.2.-SAVA-4.1.	Eil. nr. 4.8.
5.1.2.2.3.	<i>- veiklos sritis:</i> Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose	LEADER-19.2.-SAVA-4.2.	Eil. nr. 4.3. Eil. nr. 4.8. Eil. nr. 4.11. Eil. nr. 4.12.
<b>5.1.2.3.</b>	<b>Priemonė: Jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklų rėmimas</b>	<b>LEADER-19.2.-SAVA-7</b>	

5.1.3.3.1.	- veiklos sritis: parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimui	LEADER-19.2.-SAVA-7.1.	Eil. nr. 4.2. Eil. nr. 4.3. Eil. nr. 4.8. Eil. nr. 4.10.
5.1.3.3.2.	- veiklos sritis: parama jaunų žmonių verslo iniciatyvų kūrimuisi	LEADER-19.2.-SAVA-7.2.	Eil. nr. 4.1. Eil. nr. 4.5. Eil. nr. 4.6. Eil. nr. 4.2. Eil. nr. 4.3. Eil. nr. 4.12.

6. VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslineis sritimis										
VPS turinys	ESIF teminiai tikslai									
	1	10	3	3	5-6	4	8	9	2	
	EŽŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys									
	1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C	
<b>I VPS prioritetas: Ekonomiška patrauklios aplinkos kaime kūrimas</b>										
<b>Priemonė:</b> NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra								x		
<b>Priemonė:</b> <i>Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas</i>										
- veiklos sritis: parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui							x			
- veiklos sritis: parama žemės ūkio veiklos vykdymui, produktų perdirbimui ir realizavimui				x						
<b>Priemonė:</b> <i>Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas</i>										
- veiklos sritis: parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse								x		
- veiklos sritis: parama maisto tiekimo grandinės organizavimui ir žemės ūkio produktų perdirbimui				x						
<b>II VPS prioritetas: Gyvenimui kaime patrauklios aplinkos kūrimas</b>										
<b>Priemonė:</b> Gyvenimo kokybės gerinimas ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse								x		
<b>Priemonė:</b> Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas										
- veiklos sritis: Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas								x		
- veiklos sritis: laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose					x					
<b>Priemonė:</b> Jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklų rėmimas										
- veiklos sritis: parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimui								x		
- veiklos sritis: parama jaunų žmonių verslo iniciatyvų kūrimuisi							x			

## 7. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir ESBJRS

Strateginio dokumento pavadinimas	VPS sąsajos pagrindimas
7.1. VVG teritorijos savivaldybės plėtros strateginis planas	<p>Plungės rajono savivaldybės 2010–2017 metų strateginis plėtros planas<sup>52</sup> (toliau – PRSPP) parengtas, vykdamas projektą „Plungės rajono savivaldybės plėtros 2010–2017 metų strateginis planas“, Nr. VP1-4.2-VRM-02-R-81-003 (pagrindiniai projekto uždaviniai - parengti Plungės rajono strateginį plėtros planą 2010–2017 metams bei parengti Plungės rajono sveikatos ir socialinių paslaugų plėtros galimybių studiją). Nuo to laiko PRSPP iš esmės nebuvo peržiūrimas, tik Plungės rajono savivaldybės tarybos sprendimais buvo tikslinamas ar papildomas priemonių planas.</p> <p>Artėjant 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos laikotarpiui bei pasikeitus ekonominei ir socialinei situacijai Plungės rajone bei visame regione, siekiant įvertinti galimas tendencijas bei plėtros kryptis, priimtas sprendimas atnaujinti Plungės rajono savivaldybės ilgalaikį strateginį plėtros planą 2010–2017 m. pratęsiant jo galiojimą iki 2020 m. PRSPP atnaujintas įgyvendinant projektą Nr. VP1-4.2-VRM-02-R-82-001 „Plungės rajono įvaizdžio formavimo ir investicijų pritraukimo galimybių studijos parengimas“. Atnaujinant savivaldybės strateginį plėtros planą, <b>atlikti šie veiksmai:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ suformuotos 3 darbo grupės strateginio plėtros plano atnaujinimo procesui koordinuoti, suorganizuoti 4 darbo grupių susirinkimai;</li> <li>➤ atlikta Plungės rajono savivaldybės 2010–2017 metų strateginio plėtros plano stebėseną;</li> <li>➤ parengta stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (SSGG) analizė;</li> <li>➤ atnaujintas Plungės rajono savivaldybės strateginis plėtros planas, atsižvelgiant į „Plungės rajono savivaldybės įvaizdžio formavimo ir investicijų pritraukimo galimybių studijos“ rengėjų pasiūlytas priemones;</li> <li>➤ pratęstas Plungės rajono strateginio plėtros plano galiojimas iki 2020 metų, kuriame yra suderinti savivaldybės ilgalaikio ir vidutinės trukmės strateginių planų tikslai, uždaviniai ir priemonės;</li> <li>➤ patikslintas Plungės rajono savivaldybės strateginis veiklos planas.</li> </ul> <p>Plungės rajono savivaldybės vietos plėtros strategijos palyginimą su Plungės rajono savivaldybės 2010-2020 metų strateginiu plėtros planu, vertinant pagrindines sąsajas <b>prioritetų ir priemonių lygmeniu</b> pateikiame priede Nr. 12.</p>
7.2. VVG teritorijoje patvirtintas regiono plėtros planas	<p>Telšių regiono plėtros plano 2014 – 2020 metams<sup>53</sup> (toliau – Plano) rengėjas – Regioninės plėtros departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Telšių apskrities skyrius. Prie Plano rengimo prisidėjo šios institucijos ir asmenys:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Mažeikių rajono savivaldybės administracija;</li> <li>➤ Plungės rajono savivaldybės administracija;</li> <li>➤ Rietavo savivaldybės administracija;</li> </ul>

<sup>52</sup> <http://www.plunge.lt/go.php/lit/Ilgalaikiai-planavimo-dokumentai>

<sup>53</sup> <http://www.lietuvosregionai.lt/wp-content/uploads/2012/12/Tel%C5%A1iu-RPP-2014-2020-metams-patvirt-2013-12-17.pdf>

		<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Telšių rajono savivaldybės administracija;</li> <li>➤ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamentas;</li> <li>➤ Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija;</li> <li>➤ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.</li> </ul> <p>Vienas iš instrumentų, naudojamų regioninės politikos įgyvendinimui, yra regionų plėtros planai, kurie vertinant Lietuvos narystės Europos Sąjungoje (toliau – ES) keliamus reikalavimus regioninės politikos srityje įgauna vis didesnę svarbą. Planu siekiama sudaryti išankstines sąlygas vykdyti kryptingą nacionalinę regioninę politiką Telšių apskrityje.</p> <p>Pagal Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymą pagrindiniai teritoriniai dariniai, kuriuose įgyvendinama nacionalinė regioninė politika, yra regionai – apskritys. Už šios politikos įgyvendinimą apskrityse – atsakingas Regioninės plėtros departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, tam tikruose procesuose dalyvauja ir regionų plėtros tarybos – planuojant investicinių priemonių turinį ir apimtis.</p> <p>Tad vienas iš pagrindinių Plano rengimo uždavinių yra tinkamai suplanuoti ir įsisavinti ES finansinę paramą 2014-2020 metais, pasiekti, kad regioninei dimensijai skirtomis lėšomis būtų finansuojami svarbiausi projektai ir prisidėti prie Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ kryptių įgyvendinimo paskatinant esminius regiono visuomenės pokyčius ir sudarant sąlygas formuotis kūrybingai, atsakingai ir atvirai asmenybei.</p> <p>Plungės rajono savivaldybės vietos plėtros strategijos palyginimą su Telšių regiono plėtros planu 2014-2020 metams, vertinant pagrindines sąsajas <b>prioritetų ir priemonių lygmeniu</b> pateikiame priede Nr. 13.</p> <p>Plungės VVG vietos plėtros strategija Regionų tarybai buvo pateikta derinti el. paštu (raštu). 2015m. lapkričio 3 d. Plungės VVG vietos plėtros strategija buvo pristatyta Telšių regiono plėtros tarybos posėdyje (darbotvarkė pridedama, žr. Priedą Nr. 17) , kuriame aptarta Plungės VVG teritorijos išskirtinumas, strategijos vizija, prioritetai, priemonės ir sritys, gyventojų poreikiai, jų pagrindinės problemos bei lūkesčiai. Daug dėmesio skirta verslumui ir užimtumui kaime skatinimui. Telšių regiono plėtros taryba pritarė Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupės 2014-2020 metų vietos plėtros strategijai .</p>
7.3.	Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	<p>ES Baltijos jūros regiono strategija yra pirmasis vidaus dokumentas Europos Sąjungoje. Strategija įgyvendinama aštuonių Europos Sąjungos šalių teritorijose aplink Baltijos jūrą, kur gyvena 85 milijonai žmonių. Švedija, Danija, Estija, Suomija, Vokietija, Latvija, Lietuva ir Lenkija tai aštuonios valstybės turinčios daug bendrų požymių ir iššūkių. Nei viena valstybė negali įveikti regioninių iššūkių savaime, dėl šios priežasties šalys stengiasi suvienyti savo energiją ir dirbti kartu, kad pasiektų svarbiausius tikslus - išsaugoti jūrą, suvienyti regioną ir puoselėti žmonių gerovę. Veiksmų plane yra išdėstyta 17 prioritetinių sričių, 5 horizontalūs veiksmai ir apie 90 prioritetinių projektų. Šie projektai apima energetikos, transporto, aplinkosaugos, inovacijų, mokslinių tyrimų, nusikalstamumo mažinimo, švietimo, turizmo ir kitas sritis.</p> <p>Lietuva kartu su kitomis šalimis įgyvendina veiksmų planą trijose <b>prioritetinėse srityse:</b></p>

		<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Siekiant stiprinti tvarų žemės ūkį, miškininkystę ir žuvininkystę (koordinuotą su Suomija ir Švedija, Lietuva yra atsakinga už bendradarbiavimą bei veiksmų plano sudarymą "Stiprinant bendrą kaimo plėtros programą");</li> <li>➤ Siekiant pagerinti vidaus ir išorės transporto sąsajas (suderintas su Švedija);</li> <li>➤ Siekiant sumažinti tarpvalstybinį nusikalstamumą ir jo daromą žalą (suderintą su Suomija).<sup>54</sup></li> </ul> <p>Baltijos jūros regiono ekonomika yra viena sėkmingiausių ir novatoriškų pasaulyje. Regiono ekonomika greitai vežasi Europos vidurkį. Baltijos jūros <b>strategijos tikslas</b> - didinti gerovę, reiškia puoselėti verslumą, inovacijas, prekybą ir skaitmeninių technologijų augimą, kas pagerins verslo galimybes ir padės vidaus rinkai veikti geriau.</p> <p>Plungės rajono VVG 2014-2020 metų vietos plėtros strategijos tikslai ir uždaviniai yra susiję su Baltijos jūros strategijos pagrindiniais tikslais ir uždaviniais. Plungės VVG savo strategijoje taip pat siekia stiprinti teritorijos ekonomiką, gerinti gyvenimo kokybę kaime, mažinti socialinę atskirtį ir skatinti gyventojų verslumą.</p>
7.4.	Viensektorės žuvininkystės VVG VPS (taikoma, kai tokia VPS yra patvirtinta VVG teritorijoje)	Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupės teritorijoje nėra patvirtintos žuvininkystės Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupės vietos plėtros strategijos, skirtos 2014-2020 m. finansavimo laikotarpiui.

<sup>54</sup> <http://www.baltijosjurosregionas.lt/en/eu-strategy-for-the-baltic-sea-region/>

### III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?

#### 8. LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas

##### LEADER metodo principai

8.1.	<b>Teritorinis principas:</b>
8.1.1.	<p>Remiantis į vietovę orientuotu (teritoriniu) metodu 2014–2020 metų vietos plėtros strategijos formavimo procese rėmėmės samprata, kad tikslinė šio principo įgyvendinimo sritis yra nedidelė, vienybė, socialiai nesusiskaldžiusi teritorija, dažnai siejama bendrų tradicijų, vietos ypatumų, kurioje vyrauja gyventojus siejantis bendrumo jausmas ar bendri poreikiai bei lūkesčiai.</p> <p>Įgyvendinant teritorinį principą galima lengviau atpažinti vietos pranašumus ir trūkumus, galimas grėsmes ir galimybes, vidinį vietos veikėjų potencialą ir nustatyti didžiausias galimas tvariojo vystymosi kliūtis.</p> <p>Siekiant tinkamai įgyvendinti teritorinį principą, labai svarbu atlikti išsamią Plungės r. kaimo vietovių analizę, ištirti turimus teritorijos išteklius: gyventojus, veiklas, kraštovaizdį, paveldą ir tradicijas, žinias, įgūdžius ir pan.</p> <p>Plungės rajono gyventojus sieja bendrumo jausmas, bendri poreikiai ir lūkesčiai. Plungės rajono VVG atstovaujama teritorija yra vientisa geografinė, ekonominė ir socialinė prasmėmis:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>➤ VVG atstovaujama teritorija sutampa su Plungės rajono (išskyrus miestą) teritorija;</li><li>➤ bendra rajono infrastruktūra;</li><li>➤ socialinės ir ekonominės paslaugos yra teikiamos rajono lygmenyje.</li></ul> <p>Plungės rajono socialinį vientisumą lemia vietos gyventojų gyvenimo būdo ypatybės, kurioms turi įtakos istoriškai susiformavusi rajono socialinė ir demografinė būklė, gyventojų laisvalaikio ir vartojimo įpročiai.</p> <p>Atliekant teritorijos situacijos analizę nustatytų elementų ir esminių ypatybių tyrimas suteikė galimybę apibrėžti galimas vietos plėtros kryptis. Teritorijos analizavimas paskatino vietos subjektus susikurti trumpalaikių veiksmų planą ir ilgalaikę vietovės įvaizdžio viziją, tačiau svarbu, kad pasirinktas būdas sulauktų visuomenės pritarimo.</p> <p><b>Principo laikymasis rengiant VPS:</b></p> <p>Rengiant Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupės 2014-2020 metų vietos plėtros strategiją buvo laikomasi teritorinio principo ir atliekama <b>teritorijos išteklių analizė:</b></p> <ul style="list-style-type: none"><li>➤ siekiant atskleisti Plungės rajono kraštovaizdžio, gamtos ir kultūros paveldo bei turizmo sektoriaus, taip pat rajono kaimiškųjų teritorijų socialinės, ekonominės, kultūrinės bei švietimo padėties ypatumus Savivaldybės specialistų, 10 rajono kaimiškųjų seniūnijų buvo prašyta pateikti informaciją apie rajono išskirtinius bruožus, identitetą, saugomas teritorijas, kultūros paveldo objektus bei socialinę, ekonominę, kultūros ir švietimo situaciją ir jos atitikimą gyventojų poreikiams.</li><li>➤ siekiant ištirti Plungės rajono kaimo vietovių gyventojų poreikius, jų gebėjimus įgyvendinti veiksmus, susijusius su Plungės rajono plėtra, organizavome susitikimus su visomis Plungės rajono kaimo vietovių bendruomenėmis, nevyriausybinėmis organizacijomis, 10 rajono kaimiškųjų seniūnijų atstovais. Informacinių susitikimų metu buvo atliekama smulkesnių teritorinių vienetų poreikių analizė, taip pat aptariamos projektų idėjos, galinčios integruoti smulkiųjų teritorinių vienetų projektus į bendrąjį Plungės r. kaimo vietovių plėtros vaizdinį. Atsižvelgiant į viešumo principą, taip pat buvo organizuoti informaciniai-diskusiniai renginiai su anksčiau minėtomis įstaigomis, kurių</li></ul>



	<p>metu buvo aptartos galimos projektų idėjos ir jų nauda rajono plėtrai bei pritaikomumo vietos gyventojams bei atvykstantiems svečiams.</p> <p>➤ siekiant įgyvendinti teritorinį principą ir iširti viso rajono plėtos poreikius, buvo atlikta ekspertų anketinė apklausa, kurios metu apklausos anketos buvo išdalintos visoms Plungės rajono kaimo vietovių bendruomenėms. Apklausų duomenys atspindi Plungės rajono VVG teritorijos situaciją.</p> <p>Atsižvelgiant į šiuos darbo metodus buvo suformuoti Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupės teritorijos plėtos poreikiai bei Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupės 2014-2020 metų vietos plėtos strategijos priemonės ir veiklos sritys.</p>
8.1.2.	<p><b>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</b></p> <p>Įgyvendinant vietos plėtos strategiją taip pat bus laikomasi teritorinio principo. Teritorinio principo įgyvendinimą užtikrins Plungės VVG administracijos darbuotojai (viešųjų ryšių specialistas, projektų vadovas) ir VVG valdybos nariai.</p> <p><b>Planuojama vykdyti tokias veiklas:</b></p> <p>➤ Plungės rajono vietos plėtos strategijos prioritetų ir priemonių plano projekto pristatymas ir išaiškinimas potencialiems vietos projektų vykdytojams - bus organizuojamas kiekvienoje Plungės rajono kaimo vietovių seniūnijoje. Numatomų renginių skaida, sudarys sąlygas užtikrinti žinomumą apie vietos plėtos strategiją ir numatomus įgyvendinimo veiksmus bei galimybes visiems galimiems kaimo plėtos dalyviams prisidėti įgyvendinant vietos plėtos strategijos tikslus. Tokiu būdu, siekiama užtikrinti Plungės rajono savivaldybės Plungės VVG vietos plėtos strategijos lėšas naudojimo tolygumą bei racionalumą, priartėti prie vietos gyventojų poreikių ir galimybių juos įgyvendinti.</p> <p>➤ Informaciniai, idėjų generavimo seminarai vietos bendruomenėms, kitoms nevyriausybinėms organizacijoms, pavieniams gyventojams, ūkininkams ir vietos verslininkams, kurių metu bus „išgrynintos“ vietos projektų idėjos ir aptartos jų įgyvendinimo galimybės – bus organizuojami su kiekviena bendruomene. Seminarų metu daugiausiai dėmesio bus skiriama skirtingų sektorių partnerystei bei pasikeitimui skirtinga patirtimi, tokio pobūdžio seminarai gali turėti įtakos bendroms projektų idėjomis bei bendradarbiavimui tarp sektorių ateityje. Bendros daugiasektorės partnerių idėjos, sudarys sąlygas gimti projekto idėjomis, įtakosiančioms veiksmus, orientuotus į Plungės rajono kaimo vietovių identiteto puoselėjimą, išskirtinumą bei inovatyvumą vietos plėtos strategiją.</p> <p>➤ Vietos organizacijų, gyventojų ir vietos verslininkų apklausa apie jiems aktualias mokymų ir informacinių renginių temas – bus organizuojama kuo platesniam teritorijoje veikiančių organizacijų, įmonių ir vietos gyventojų ratui. Apklausa, apimanti visą Plungės VVG teritoriją, leis iširti, kokių žinių ir kompetencijų trūksta, kad galimi projektų vykdytojai jaustųsi tvirti, o jų inicijuoti vietos projektai būtų įgyvendinami sklandžiai bei teiktų didesnę naudą ir kurtų pridėtinę vertę Plungės r.</p>
8.2.	<p><b>„Iš apačios į viršų“ principas:</b></p>
8.2.1.	<p>Metodas „Iš apačios į viršų“ reiškia, kad vietos subjektai dalyvauja priimant sprendimus dėl strategijos ir prioritetų, kuriais bus vadovaujama jų vietovėje. Šis metodas neturėtų būti laikomas alternatyviu ir priešingu nacionalinių ir (arba) regioninių valdžios institucijų metodams „Iš viršaus į apačią“, jis turėtų derėti ir sąveikauti, kad galutiniai rezultatai būtų geresni.</p> <p>Iš septynių „Leader“ elementų išskirtiniausias metodas yra „Iš apačios į viršų“. Šiuo metodu grindžiama kaimo politika turėtų būti rengiama ir vykdoma taip, kad geriausiai atitiktų bendruomenių, kurioms ji yra skirta, poreikius. Vienas būdas tai užtikrinti ir pakviesti vietines suinteresuotąsias grupes vadovauti ir dalyvauti. Dalyvaujantys vietos</p>

subjektai – tai plačioji visuomenės, ekonominių ir socialinių interesų grupės bei atstovaujamosios valstybinės ir privačios institucijos. Pajėgumų kūrimas yra viena esminių metodo „Iš apačios į viršų“ sudėtinių dalių:

- vietos gyventojų informavimas, mokymas, dalyvavimas ir telkimas siekiant nustatyti vietovės privalumus ir trūkumus (analizė);

- įvairių interesų grupių dalyvavimas rengiant vietos plėtros strategiją;

- aiškių ir tinkamų veiksmų (projektų) atrankos vietos lygmeniu kriterijų nustatymas kuriant ir įgyvendinant vietos plėtros strategiją.

Vietos subjektai turi dalyvauti visuose strategijos kūrimo ir įgyvendinimo etapuose, jie turi padėti vykdyti pasirinktus projektus ir apžvelgti atliktus darbus bei kaupti patirtį ateičiai.

### **Principo laikymasis rengiant VPS:**

Rengiant VPS buvo atliekama Plungės VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė, formuojama teritorijos SSSG analizė, nustatomi teritorijos plėtros poreikiai ir jų prioritentinė tvarka. Informacijai gauti buvo naudojami skirtingi, VPS 2.2. skyriuje aprašyti darbo metodai, įtraukiant įvairių interesų grupes.

- **Darbas grupėse su kaimo bendruomenių ir kitų įstaigų bei organizacijų atstovais, jaunimo ir verslo atstovais, seniūnais, Plungės VVG valdybos nariais, administracijos darbuotojais:**

1. Tema „2014-2020 m. strategijos vizijos stipriosios ir silpnosios pusės (SWOT analizė)“;

2. Tema „VVG teritorijos perspektyvinės plėtros modelio kūrimas ir strateginių kryptių numatymas“;

3. Tema „Teritorijos poreikių analizė, projektinių idėjų aptarimas“;

4. Tema „Bendruomenėse išgrynintų numatomų projektų kryptių analizė, SWOT analizė, VVG teritorijos plėtros strateginių kryptių numatymas“;

5. Tema „VVG teritorijos perspektyvinės plėtros modelio kūrimas, poreikių analizė, projektinių idėjų aptarimas“;

6. Tema „Plungės VVG teritorijos poreikių analizė, strategijos prioritetų idėjų aptarimas“;

7. Tema „VPS rengimas: KPP prioritetai ir jų tikslinės sritys, strateginių kryptių nustatymas“;

8. Tema „Anketinės apklausos aptarimas, teritorijos poreikių išgryninimas, VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių planavimas“;

9. Tema „2014-2020 m. ES kaimo plėtros programos prioritetai ir tikslinės sritys pagal Leader metodą“;

10. Tema „Jaunimo poreikių analizė, projektinių idėjų aptarimas“;

11. Tema „Gyventojų poreikių tyrimo ir projektinių idėjų aptarimas“;

12. Tema „Vietos plėtros strategijos 2014-2020 m. priemonių bei prioritetinių sričių pristatymas“;

13. Tema „Plungės VVG teritorijos poreikių analizės, strategijos prioritetų ir projektinių idėjų aptarimas“.

Darbą grupėse Plungės VVG organizavo reguliariai panašiomis temomis, kad būtų gauti patikimi ir pačių bendruomenių išgryninti duomenys ir projektinės idėjos. Kadangi 2014-2020 metų kaimo plėtros tendencijos kito, buvo siekiama, kad strategijos rengime dalyvaujančios organizacijos, įstaigos, privatūs juridiniai asmenys, jų nariai ir kiti galimi projektų vykdytojai gautu savalaikę ir naujausią informaciją, kad būtų aiškūs visi strategijos kūrimo ir įgyvendinimo etapai, tuo tarpu Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupė – naujausią informaciją apie vietos situaciją ir poreikius. Šiose darbo grupėse dalyvaudavo skirtingų organizacijų atstovai, Plungės VVG administracijos ir

	<p>vietos valdžios atstovai, verslininkai, todėl buvo diskutuojama ir apie galimybes panaudoti jau turimus rajono išteklius, apie partnerystės, kooperacijos galimybes. Kiekvieną darbo grupę moderavo Plungės VVG administracijos darbuotojai, mintis ir idėjas užrašydami ant lapų, vėliau parengė galutinį idėjų sąrašą ir sudarė poreikių tyrimo anketą.</p> <p>➤ <b>Ekspertų anketinė apklausa.</b> Atsižvelgiant į darbo grupėse metu gautą informaciją VVG administracijos darbuotojai sudarė socialinės-ekonominės situacijos bei gyventojų ir organizacijų problemų ir poreikių tyrimo anketą, kuri buvo skirta situacijos analizei ir gyventojų poreikių tyrimui atlikti. Bendruomenių pirmininkams, kurie buvo atsakingi už respondentų parinkimą buvo išdalinta 300 anketų, tuo tarpu atsakytų anketų grįžo 251. Anketų duomenys buvo apibendrinti ir nustatytos VVG teritorijos pagrindinės problemos ir plėtros poreikiai.</p> <p>Taip pat, siekiant įtraukti kuo daugiau skirtingų interesų grupių ir išsiaiškinti jaunimo problemas ir poreikius buvo sudarytas diskusijų klausimynas – anketa, kuri jaunimo atstovams pristatyta Žemaičių Kalvarijos jaunimo klubo „Kartu kvadratu“ organizuoto renginio – Plungės rajono jaunimo talentų šou „Ieškok, kurk, pažink, dalyvauk...“ (2014 m. spalio 14 d.) metu.</p> <p>➤ <b>Seniūnų ir Plungės rajono savivaldybės tarnautojų anketavimas.</b> Plungės VVG administracija inicijavo šios tikslinės grupės apklausą siekdama išsiaiškinti realią padėti rajono kaimiškose vietovėse ir gautus duomenis naudojo rajono statistinei informacijai, socialinei – ekonominei rajono situacijai pagrįsti.</p> <p>Atsižvelgiant į gautus duomenis buvo suformuota Plungės rajono savivaldybės teritorijos SSGG analizė, nustatyti plėtros poreikiai, apibrėžti prioritetai, priemonės, veiklos kryptys, finansinis planas ir įgyvendinimo etapai. Rengiant vietos plėtros strategiją buvo organizuotas ne vienas Plungės VVG valdybos posėdis. Posėdžiuose buvo aptarti ir patvirtinti VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizės rezultatai, SSGG analizės rezultatai, prioritetai, priemonės, jų veiklos sritys, finansinis planas bei įgyvendinimo etapai (žr. Priedas Nr. 11).</p>
8.2.2.	<p><b>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</b></p> <p>„Iš apačios į viršų“ principo taip pat bus laikomasi ir įgyvendinant vietos plėtros strategiją. Strategijos įgyvendinimo metu bus bendradarbiaujama su skirtingais sektoriais visuose strategijos įgyvendinimo etapuose:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ rengiant dokumentaciją kvietimams teikti vietos projektų paraiškas;</li> <li>➤ viešinant kvietimus teikti vietos projektų paraiškas;</li> <li>➤ tvirtinant vietos projektus;</li> <li>➤ pristatant vietos plėtros strategijos įgyvendinimo rezultatus ir vykdant vietos plėtros strategijos stebėseną;</li> <li>➤ vykdant Plungės VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas.</li> </ul> <p>Plungės VVG valdyba ir administracija bus atsakingos už tai, kad projektų vykdytojams ir potencialiems pareiškėjams būtų suteikta pagalba rengiant ir įgyvendinant suplanuotas veiklas. Plungės rajono VVG užtikrins, kad kvietimai teikti vietos projektų paraiškas būtų skelbiami atsižvelgiant į kaimo gyventojų užimtumą, nustatyto laiko pakaktų konsultacijoms, iškilusioms problemoms spręsti ir parengti kokybiškas vietos projektų paraiškas. Visa kvietimams teikti vietos projektų paraiškas reikalinga dokumentacija bus parengta Plungės rajono administracijos darbuotojų ir svarstoma bei tvirtinama valdyboje. Dokumentai, vietos projektų paraiškų reikalavimai bus pristatomi vykdant VVG teritorijos aktyvinimo veiklas: mokymus, konsultacijas, informacinius renginius.</p>

	<p>Skelbimai apie planuojamus kvietimus teikti vietos projektų paraiškas bus publikuojami vietos spaudoje, Plungės rajono VVG internetinėje svetainėje <a href="http://www.plungesvvg.lt">www.plungesvvg.lt</a> bei nacionalinės mokėjimo agentūros tinklalapyje <a href="http://www.nma.lt">www.nma.lt</a>.</p> <p>Tęstinės vietos projektų teikimo procedūros bus derinamos atsižvelgiant į visų Plungės rajono VVG socialinių-ekonominių partnerių poreikius, tuo pačiu nenukrypstant nuo vietos plėtros strategijos įgyvendinimo plano.</p> <p>2014-2020 m. vietos plėtros strategijos įgyvendinimo rezultatai bus pristatomi konferencijose, aptariami per susitikimus, kuriuose bus kviečiami dalyvauti visų sektorių, kurie numatyti kaip potencialūs vietos projektų pareiškėjai ir vykdytojai, atstovai, t.y. nevyriausybinės organizacijos (bendruomeninės, viešosios įstaigos, jaunimo ir kitos organizacijos); smulkūs verslo subjektai, ūkininkai; vietos valdžios atstovai</p> <p>Įgyvendinant VPS, kaip viena iš teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklų, yra mokymai, kurie užtikrintų, kad laikotarpis, skirtas projektų paraiškų teikimui, buvo efektyvus ir pakankamas tam procesui pasiruošti, projektai būtų vykdomi sklandžiai bei būtų vykdoma VPS stebėseną ir pristatomi įgyvendinimo rezultatai. Planuojama į mokymus kviesti rajono bendruomeniniais ir kitomis nevyriausybinės organizacijos bei kitus pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovus.</p> <p>Vykdamas VPS įgyvendinimo stebėseną bus pasitelkiamas VVG visuotinis narių susirinkimas, kurį sudaro fiziniai ir juridiniai asmenys, atstovaujantys įvairias organizacijas, įmones ir įstaigas veikiančias Plungės rajone, ir kuriam VPS administravimo vadovas teikia kasmetines VPS įgyvendinimo stebėsenos ataskaitas.</p>
8.3.	<p><b>Partnerystės principas:</b></p>
8.3.1.	<p>Vietos partnerystės grupės, t.y. vietos veiklos grupės yra originalus ir svarbus „Leader“ metodo elementas. Plungės VVG užduotis yra nustatyti ir įgyvendinti vietinę plėtros strategiją, priimti sprendimus dėl savų finansinių išteklių skirstymo ir tuos išteklius valdyti. Plungės VVG gali veiksmingai skatinti tvarų vystymąsi, nes jos:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ sutelkia ir sujungia esamus valstybinio, privačiojo, pilietinio ir savanoriško sektorių žmogiškuosius ir finansinius išteklius;</li> <li>➤ suburia vietinius subjektus į kolektyvinius projektus ir daugiasektorinę veiklą, kad būtų pasinaudota bendradarbiavimu, bendraja nuosavybe ir pasiekta kritinė masė, reikalinga vietovės ekonominiams konkurencingumui pagerinti;</li> <li>➤ pagerina įvairių kaimo subjektų, neretai turinčių nedaug bendro darbo patirties, dialogą ir bendradarbiavimą, sumažindama galimų konfliktų tikimybę ir konsultacijomis bei diskusijomis palengvindamos derybas dėl sprendimų;</li> <li>➤ dėl skirtingų partnerių sąveikos palengvina prisitaikymo ir pokyčių žemės ūkio sektoriuje procesus (pvz., aukštos kokybės produktai, maisto grandinės), aplinkos klausimų įtraukimą, kaimo ekonomikos diversifikavimą ir gyvenimo kokybės gerinimą.</li> </ul> <p>Plungės VVG turi suburti valstybinius ir privačiuosius partnerius, būti subalansuota, jose turėtų būti esamų vietinių suinteresuotų grupių atstovų iš įvairių vietovės socialinių ir ekonominių sektorių. Sprendimo priėmimo lygmeniu privatieji partneriai ir asociacijos turi sudaryti ne mažiau kaip 50 % vietinės partnerystės. Plungės VVG priima sprendimus dėl vietinės kaimo plėtros strategijos krypties ir turinio bei dėl įvairių finansuotųjų projektų.</p> <p><b>Principo laikymasis rengiant VPS:</b></p> <p>Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupė rengdama VPS bei priimdama sprendimus dėl jos priemonių, veiklos sričių ir finansinio plano didelį dėmesį skyrė partnerystės principo laikymuisi.</p> <p>Asociacija yra atvira naujiems nariams, t.y. užtikrina lanksčią, atvirą ir nediskriminuojančią naujų narių priėmimo tvarką. Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupė veikia partnerystės, grindžiamos trijų sektorių – pilietinės visuomenės,</p>

	<p>verslo ir vietos valdžios, principu. Vietos veiklos grupei šiuo metu priklauso 36 nariai, atstovaujantys Plungės rajone veikiančius privačius juridinius ir fizinius asmenis, kaimo bendruomenes ir kitas nevyriausybinės organizacijas, vietos valdžios atstovus.</p> <p>Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupės valdyba susideda iš 16 narių renkamų visuotiniame narių susirinkime pagal skaidrią ir demokratinę procedūrą, nepažeidžiant partnerystės principo ir atstovauja skirtingiems sektoriams (partneriams):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ pilietinei visuomenei – 7 nariai;</li> <li>➤ verslui – 5 nariai;</li> <li>➤ vietos valdžiai (savivaldybei) – 4 nariai.</li> </ul> <p>Taigi vadovaujantis aukščiau pateikta informacija aiškiai matyti, kad Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupė, jos visuotinis narių susirinkimas ir valdyba atitinka visus aukščiau vardintus partnerystės principo ypatumus.</p> <p>Rengiant VPS, nustatant teritorijos plėtros poreikius, aprašant jos priemones, veiklos sritis bei sudarant finansinį planą, reguliariai buvo organizuojami VPS rengimo darbo grupės (Plungės VVG valdybos) susirinkimai, gauti rezultatai aptariami visuotiniuose narių susirinkimuose.</p>
8.3.2.	<p><b>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</b></p> <p>Įgyvendinant VPS bus laikomasi tokios pat Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupės ir sprendimo priėmimo organų struktūros. Būtina Plungės VVG valdybos narių rotacija vyks kas 3 metai, keičiantis ne mažiau kaip 1/3 valdybos narių, taip užtikrinant lanksčią, atvirą ir nediskriminuojančią Plungės VVG veiklą.</p> <p>Taip pat, siekiant sumažinti konfliktų tikimybę ir palengvinti sprendimų priėmimą, dėl projektų finansavimo Plungės VVG administracijos ir valdybos nariai, vykdantys funkcijas numatytas tiesioginiuose pareiginiuose nuostatuose ar susitarimus tarp atskirų valdybos narių, organizuos susitikimus su potencialiais projektų teikėjais ir vykdytojais, vietos verslininkais ir ūkininkais. Susitikimų metu bus aptariamos projektų idėjos, ieškoma bendrų plėtros kryptių ir galimybių pasinaudoti jau turimais ištekliais bei infrastruktūra. Dar vienas svarbus šių susitikimų uždavinys – įgyvendinant partnerystės principą, kartu įgyvendinti ir teritorinį, t.y. siekti, kad VPS lėšos bendru sutarimu būtų paskirstytos tolygiai ir tikslingai visoje Plungės VVG teritorijoje.</p>
8.4.	<p><b>Inovacijų principas:</b></p>
8.4.1.	<p>„Leader“ gali atlikti svarbų vaidmenį, skatindamas taikyti naujus ir novatoriškus kaimo vietovių plėtros metodus. Toks novatoriškumas skatinamas suteikiant Plungės VVG plačią veiksmų laisvę ir lankstumo atsargą priimant sprendimus dėl veiklos, kurią Plungės VVG remia.</p> <p>Naujovių diegimą reikia suprasti plačiąja prasme. Tai gali būti naujo produkto, proceso pristatymas, naujos organizacijos ar rinkos sukūrimas.</p> <p><b>Principo laikymasis rengiant VPS:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupės, kaip ir visų Lietuvoje veikiančių VVG, valdymo ir sprendimų priėmimų struktūra yra novatoriška lyginant su kitomis Lietuvoje veikiančiomis Asociacijomis. Rengiant VPS Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupė sudarė tik „Leader“ programą įgyvendinančioms Asociacijoms būdingą valdymo struktūrą bei į VPS rengimą įtraukė įvairių socialinių grupių partnerius, kartu įgyvendindama novatorišką „Iš apačios į viršų“ principą.</li> </ul> <p>Naujovėms kaimo vietovėse diegti gali prireikti perkelti ir pritaikyti kitur sukurtas naujoves, modernizuoti tradicinių formų žinias arba rasti naujus ilgalaikių kaimo problemų sprendimus, kai tinkamo ar ilgalaikio tų problemų nebuvo rasta kitokiomis strateginio poveikio priemonėmis. Vadovaudamasi šia nuostata ir siekdama inovatyviai įgyvendinti viena iš EŽŪFKP prioritetų „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“, <i>Plungės VVG ėmėsi sekančių veiksmų:</i></p>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ įgyvendinama kitus Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupės projektus potencialiems projektų rengėjams bei vykdytojams buvo organizuoti inovatyvūs mokymai, susiję su bendruomenių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslumu, socialiniu verslu.</li> <li>➤ organizavo darbo grupes, su kaimo bendruomenių ir kitų įstaigų bei organizacijų atstovais, jaunimo ir verslo atstovais, seniūnais, Plungės VVG valdybos nariais, administracijos darbuotojais, kurios buvo orientuotos į verslumo skatinimą, projektinių idėjų, susijusių su pajamų generavimu išgryninimui.</li> <li>➤ VPS numatytos inovatyvios priemonės („NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“; „Bendruomenių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“);</li> <li>➤ Inovacijų diegimą numatyta įgyvendinti per VPS priemonę „Parama žemės ūkio veiklos vykdymui, produktų perdirbimui ir realizavimui“.</li> </ul>
8.4.2.	<p><b>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ inovacijų diegimas bus skatinamas bendradarbiaujant, gilinant suinteresuotų šalių žinias pačios inovacijos ir jos supratimo plačiaja prasme srityje. Planuojama organizuoti bendrus mokymus, užsiėmimus su Plungės rajone veikiančiu verslu, pelno nesiekiančiomis organizacijomis, ypatingą dėmesį skiriant jaunimui. Tikslinės grupės bus skatinamos kurti tinklus ir panaudojant skirtingą patirtį ir praktiką kurti inovacijas. Taip pat VPS įgyvendinimo metu sieksime organizuoti kuo daugiau praktinių susitikimų su inovacijais jau įgyvendinusiems projektų rengėjais.</li> <li>➤ prieš skelbiant kvietimą teikti vietos projektų paraiškas ir atrenkant projektus bus organizuojamos diskusijos, praktinės darbo grupės, mokymai dėl inovacijų taikymo vietos projektuose.</li> <li>➤ atrenkant vietos projektus, pagal tam tikras priemones, pirmumas bus taikomas tiems projektams, kurie įgyvendina inovacijas šalies ir (arba) teritorijos mastu (žr. 9 lentelę „VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas“)</li> <li>➤ VPS bei projektų įgyvendinimo metu sieksime organizuoti kuo daugiau praktinių susitikimų su inovacijais jau įgyvendinusiems projektais, kurie dalintųsi savo gerąja patirtimi.</li> </ul> <p>Įgyvendinant VPS novatoriškos bendradarbiavimo formos bus užtikrinamos pasitelkint novatoriškus „Iš apačios į viršų“ ir „Partnerytės“ principus.</p>
8.5.	<p><b>Integruoto požiūrio principas:</b></p>
8.5.1.	<p>„Leader“ nėra sektorinės plėtros programa, todėl VPS turi turėti daugiasektorinį pagrindą, apimančią kelis veiklos sektorius. VPS numatyta veikla ir projektai turėtų būti susieti į visumą ir suderinti. Gali būti integruojama vieno sektoriaus veikla, visa programos veikla ar tam tikrų grupių veikla arba, svarbiausia, įvairių atitinkamų ekonomikos, socialinių, kultūros ir aplinkos subjektų ir sektorių ryšiai.</p> <p><b>Principo laikymasis rengiant VPS:</b></p> <p>Šis „Leader“ principas yra neatsiejama teritorinio ir „iš apačios į viršų“ principų dalis. Kaip matyti iš kartu su VPS pateikiamais dokumentais, rengiant VPS buvo organizuotas darbas grupėse su įvairių sektorių atstovais, vykdoma anketinė kaimo gyventojų apklausa. Siekiant iširti atskirų socialinių, ekonominių ir aplinkosauginių sektorių situaciją apklausėme skirtingų sektorių atstovus: seniūnus, Plungės rajono savivaldybės kultūros ir sporto, socialinės paramos, švietimo bei strateginio planavimo ir investicijų skyrių darbuotojus. Siekiant išsiaiškinti aplinkosauginę rajono situaciją daug bendravome su Žemaitijos nacionalinio parko atstovais, kurie suteikė turimą, VPS rengimui reikalingą informaciją.</p>

	<p>Atsižvelgiant į gautą informaciją ir siekiant daugiasektorinio pagrindo buvo suformuotos VPS priemonės, kurios skirtos įvairių interesų grupių projektams remti (žr. 9 lentelę „VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas“).</p> <p>Siekiant, kad VPS numatyta veikla ir projektai būtų susieti į visumą visos VVG teritorijos ir regiono atžvilgiu, buvo atliktas VPS priemonių palyginimas su Plungės rajono savivaldybės 2010-2020 strateginiu plėtros planu ir Telšių regiono plėtros planu 2014-2020 metams.</p>
8.5.2.	<p><b>Principo laikymasis įgyvendinant VPS:</b></p> <p>VPS įgyvendinimo metu bus vykdoma nuolatinė stebėseną, už kurią bus atsakinga VVG administracija ir VVG valdybos nariai (žr. 13 lentelę „VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną“).</p> <p><b>Įgyvendinant VPS planuojama skelbti kvietimus pagal VPS įgyvendinimo veiksmų planą (žr. 10 lentelę „VPS įgyvendinimo veiksmų planas“).</b> Kvietimai teikti vietos projektų paraiškas bus skelbiami skirtingoms priemonėms. Siekiant tikslingai panaudoti VPS lėšas, išvengti klaidų bei atliekant nuolatinę VPS įgyvendinimo stebėseną ir Plungės VVG teritorijos gyventojų aktyvinimą, kvietimai bus skelbiami pagal atskiras VPS priemones, VPS priemonių lėšas panaudojant kelių skirtingų kvietimų metu (žr. 10 lentelę „VPS įgyvendinimo veiksmų planas“).</p>
8.6.	<p><b>Tinklaveikos ir bendradarbiavimo principas:</b></p>
8.6.1.	<p>Darbas tinkle – tai „Leader“ grupių, kaimo vietovių administravimo institucijų ir organizacijų, dalyvaujančių ES kaimo plėtroje, neatsižvelgiant į tai, ar jos yra tiesioginės „Leader“ naudos gavėjos, keitimasis rezultatais, patirtimi ir žiniomis. Darbas tinkle – tai dalijimasis gerąja patirtimi, naujovių platinimas ir patirties, įgytos vykdant vietinę kaimo plėtrą, taikymas. Darbas tinkle susieja žmones, projektus ir kaimo vietas ir padeda įveikti kai kurių kaimo regionų izoliuotumą. Susiedamas „Leader“ grupes jis gali paskatinti imtis bendradarbiavimo projektų.</p> <p>Bendradarbiavimas – tai dar daugiau negu tinklo darbas. Bendradarbiaujanti VVG imasi bendro projekto su kita „Leader“ grupe kitame regione, valstybėje narėje ar net trečiojoje šalyje. Bendradarbiavimas gali padėti Plungės VVG savo vietinę veiklą padaryti intensyvesnę. Jis gali suteikti galimybę išspręsti tam tikras problemas ar padidinti vietinių išteklių vertę.</p> <p><b>Principo laikymasis rengiant VPS:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Dalyvavimas Plungės VVG tinkle: Plungės VVG administracijos darbuotojai nuolat dalyvavo Lietuvos VVG tinklo susirinkimuose, pasitarimuose ir darbo grupėse kai buvo svarstomi vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, atrankos, administravimo taisyklių projektai, 2014-2020 m. strategijų rengimo aktualijos, pasiūlymai ir pastabos VVG įstatų keitimui ir pan.</li> <li>➤ <b>Bendradarbiavimas su kitomis Lietuvos VVG:</b></li> </ul> <p>Plungės rajono VVG dalyvavo 2 tarpregioninių projektų finansuotų Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos lėšomis įgyvendinime:</p> <p><b>1. Projektas „Ekonomikos ir vietos turizmo skatinimas Kretingos, Plungės ir Skuodo rajonuose sukuriant dviračių maršrutą“.</b> Projekto koordinatorius – Kretingos kaimo plėtros asociacija. Projekto partneriai: Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupė; Skuodo vietos veiklos grupė.</p> <p>Projektas „Ekonomikos ir vietos turizmo skatinimas Kretingos, Plungės ir Skuodo rajonuose sukuriant dviračių maršrutą“ yra skirtas kaimo gyventojų verslumo, ekonomikos ir vietos turizmo plėtrai skatinti, didinti ne žemės ūkio veiklų įvairovę kaimo vietovėse. Projektu buvo sprendžiamos kaimo gyventojų užimtumo, verslumo trūkumo, turizmo patrauklumo skatinimo kaime problemos. Projekto metu buvo sukurtas interaktyvus žemėlapis, išleistas dviratininko atlasas ir skrajutės, kuriuose publikuojama</p>

informacija apie dviračių maršruto trąsoje esančias kaimo turizmo sodybas, maitinimo ir apgyvendinimo įstaigas, kaimo amatininkus ir ūkininkus, informacija apie lankomas vietas ir objektus, taip pat informacija apie rajone vykstančius tradicinius renginius.

Taigi, skatinamas verslumas, ekonominių veiklų įvairinimas bei vietos turizmo plėtra, sukuriant dviračių maršrutą, jungiantį 3 rajonus, kuris bus naudojamas kaip pagrindinė priemonė pritraukti turistus į rajonus ir taip pasiekti iškeltų projekto tikslų.

**2. Projektas „Pieno kelias: nuo vietos gamintojo iki vartotojo“.** Projekto partneriai: VVG „Rietavo iniciatyvos“ (projekto koordinatorius), Kupiškio rajono vietos veiklos grupė, Telšių rajono vietos veiklos grupė, Plungės rajono savivaldybės vietos veiklos grupė.

**Projekto tikslas** - sukurti „pieno gamybos ir kaimo turizmo mini klasterį“, apimančią 4 VVG teritorijas. Projekto metu buvo sukurtas maršrutas „Pieno kelias“. Į maršrutą buvo įtraukti 24 subjektai iš 4 VVG teritorijų, smulkūs pieno produktų gamintojai, kaimo turizmo paslaugų teikėjai, turizmo traukos vietos ir pan. Įsigyta specializuota transporto priemonė sudarant sąlygas pieno gaminių gamintojams dalyvauti parodose, mugėse ir kituose renginiuose pristatant savo produkciją. Sukurta interaktyvi interneto svetainė populiarinant maršrutą „Pieno kelias“, pateikiant išsamų kiekvieno maršruto dalyvio aprašymą. Išleista 3000 egz. tiražu (po 1000 egz. 3 kalbomis – lietuvių, anglų, rusų) leidinys –žemėlapis „Pieno kelias“. Sukurtas projekto logo. Suorganizuota specializuotų mokymų 12 klasterio ekspertų, įkurta organizacinė struktūra. Surengta novatoriškų pieno produktų bei pieno produkcijos pagrindu sukurtų paslaugų demonstracijų.

Verslumo skatinimui Plungės rajono VVG daug dėmesio skyrė ir praeitame finansavimo laikotarpyje. Teritorinio bendradarbiavimo projektai puikus įvadas į naują finansavimo periodą, kurio tikslai ir priemonės orientuoti ne tik į kaimo vietovių gražinimą, bet ir į ekonominę, socialinę kaimo vietovių plėtrą.

➤ **Bendradarbiavimas su užsienio VVG:**

Plungės VVG kartu su Kuldigos (Latvija) vietos veiklos grupe įgyvendino projektą „Dviračių turizmas“.

**Projekto tikslai:**

1. skatinant vietos iniciatyvas, bei įvairinant verslo galimybes kaimiškose vietovėse, vystyti dviračių turizmą.

2. parengti dviračių turizmo strategiją Plungės rajone, skatinti kaimo ekonomikos augimą, bei teikiamų paslaugų augimą, pritraukiant daugiau turistų į Plungės rajoną.

Projekto metu buvo suorganizuoti mokymai vietos amatininkams, verslininkams, kaimo turizmo atstovams tokiomis temomis kaip „Efektyvus bendravimas su klientu. Dviračių tako kliento aptarnavimo standarto kūrimas“; „Konkurencinga rinkodara mažomis lėšomis. Praktiniai sprendimai ir išvalgos turizmo srityje“; „Asmeninis efektyvumas“; „Paslaugų pardavimų planas, kainodara ir jos formavimo principai“; „Lavinkime emocinį intelektą. Lyderystės paslaptys“. Šio projekto lėšomis buvo parengta „Dviračių turizmo plėtros strategija Plungės rajone“, kuri buvo pritaikyta Plungės rajone veikiančioms amatininkams, verslininkams, kaimo turizmo paslaugas teikiančioms asmenims. Remiantis šia strategija bus galimybė įgyvendinti projektus ne tik gerinančius dviračių takų infrastruktūrą, bet ir paskatins verslininkus ir kaimo žmonės imtis naujų iniciatyvų pritraukiant į savo rajoną turistus siūlant įvairiausias paslaugas. Projektai ir vietos iniciatyvos turės galimybę būti finansuoti iš 2014-2020 m. vietos plėtros strategijos lėšų.

8.6.2.

**Principo laikymasis įgyvendinant VPS:**

Tolimesnis šio principo taikymas priklausys nuo turimų Plungės VVG lėšų ir galimybių teikti teritorinio ir tarptautinio bendradarbiavimo projektus. Bendradarbiavimo projektų



	<p>tęstinumo ir naujų projektų idėjų sieksime ateityje, numatydami tolimesnius kaimo plėtros veiksmus ir bendradarbiaudami per vietos plėtros strategijos įgyvendinimo laikotarpį.</p> <p>Plungės VVG planuoja vykdyti bendradarbiavimo ryšių užmezgimą su kitomis Lietuvos vietos veiklos grupėmis, organizuoti patirties mainus, dalinimosi patirtimi mokymus, skirtus socialinio ir bendruomeninio verslo pradininkams. Lietuvoje socialinio verslo koncepcija dar tik pradeda vystytis, todėl bendradarbiavimas su mokslo institucijomis, socialinio verslo vykdytojais, nevyriausybinėmis organizacijomis bus pravartus visapusiškai pagilinti žinias ir kompetencijas.</p> <p>Planuojama bendradarbiauti ir su užsienio šalių vietos veiklos grupėmis, ypač su „senosiomis“ šalimis, kuriose LEADER metodo įgyvendinimas pažengęs į priekį ir kuriose galima pasisemti gerosios bendruomeninio ir socialinio verslumo patirties.</p> <p>Kiek leis Plungės VVG finansinės galimybės stengsimės ir toliau dalyvauti Lietuvos Leader centro, PREPARE bei ELARD organizuojamuose renginiuose, gerosios patirties sklaidos konferencijose, mokymuose ir pan.</p> <p>Šiuo metu Plungės VVG aktyviai susirašinėja su Latvijos ir Portugalijos vietos veiklos grupėmis, taip pat turi pasirašę tris tarptautinio bendradarbiavimo protokolus (žr. Priedą Nr. 20) su Portugalijos, Latvijos ir Prancūzijos vietos veiklos grupėmis ir sieks inicijuoti tarptautinius projektus su šiomis šalimis.</p>
8.7.	<b>Vietos finansavimo ir valdymo principas:</b>
8.7.1.	<p><b>principo laikymasis rengiant VPS:</b></p> <p>Plungės VVG strategijos rengimo ir įgyvendinimo eigoje didelis dėmesys skiriamas gerai veiklos struktūrai, sėkmingai derinant valdymo, finansavimo ir administravimo priemones.</p> <p>Rengiant VPS Plungės VVG didelį dėmesį skyrė vietos gyventojų, kaimo bendruomenių, verslo ir viešojo sektoriaus įsitraukimui. Plungės VVG akcentuoja bendradarbiavimą visais lygiais, todėl į viešuosius susitikimus, informacinius renginius susipažinti su 2014-2020 m. strategijos finansavimo galimybėmis buvo kviečiami visi suinteresuotieji asmenys.</p> <p>Naujojo 2014-2020 finansavimo galimybės buvo plačiai viešinamos visame Plungės rajone, informacija apie organizuojamas darbo grupes ir kitus viešus renginius buvo platinama bendruomenių pirmininkų, seniūnų, jaunimo organizacijų lygmeniu.</p> <p>Siekiant surinkti kuo tikslesnę informaciją apie Plungės rajono esamą situaciją, gyventojų poreikius ir lūkesčius vietos plėtros strategija buvo pradėta rengti dar 2013 m., reguliariai organizuojant darbo grupes skirtingomis temomis. Geriausias naujovių viešinimo būdas „iš lūpų į lūpas“ pasiteisino, kadangi į darbo grupes atvykdavo naujų žmonių, turinčių naujų idėjų ir iniciatyvų. Siekiant neišskirti bendruomenių ar kitų organizacijų lyderių iš kitų narių į susitikimus visuomet buvo kviečiama po 2-4 žmones, todėl idėjos buvo generuojamos remiantis ne vieno žmogaus nuomone.</p> <p>Siekiant skatinti partnerystę į darbo grupes buvo kviečiami skirtingų sektorių atstovai. Organizuojant darbo grupes Plungės VVG turėjo tikslą – siekiant ekonominės Plungės rajono plėtros sujungti patirtį, žinias ir darbštumą, t.y. paskatinti smulkaus vietos verslo ir bendruomenių partnerystę vykdant ekonomines veiklas, todėl į susitikimus buvo kviečiami įvairius sektorius atstovaujantys vietos plėtros veikėjai.</p>
8.7.2.	<p><b>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</b></p> <p>VPS įgyvendinimo metu bus vykdomi viešųjų ryšių veiksmai tam, kad vietos projektų rezultatai būtų žinomi visos Plungės rajono teritorijos gyventojams ir teiktų naudą vietos gyventojams.</p> <p>Šiame procese ketinama ypač aktyviai bendradarbiauti su vietine Plungės rajono spauda, reguliariai atnaujinti Plungės VVG tinklapį <a href="http://www.plungesvvg.lt">www.plungesvvg.lt</a>. Taip pat viešinant Plungės rajono vietos veiklos grupės 2014-2020 metų vietos plėtros strategiją aktyviai bendradarbiauti su Plungės rajono bendruomenių sąjunga.</p>

	<p>Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas metu Plungės VVG sudarys vienodas sąlygas vietos projektų paraiškų teikėjams, taip siekdama, kad vietos projektai geriausiai atitiktų VPS tikslus ir prioritetus. Viešai skelbiamuose priemonių aprašymuose detalizuoti tinkami projektų teikėjai, finansavimo galimybės, atrankos kriterijai projektų vertinimui.</p> <p>Siekiant užtikrinti bendruomenių ir kitų organizacijų lyderių ir naudos gavėjų bendradarbiavimą Plungės rajono VVG pelno nesiekiančiuose projektuose (projektus, kuriuos teikia NVO, VŠĮ, savivaldybė ir jos biudžetinės įstaigos) kaip vienus iš svarbiausių atrankos kriterijų apibrėžė:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ <i>projekto tikslinės grupės, potencialių naudos gavėjų, įtraukimas į projekto rengimą (apklausos, tyrimai, analizės, susirinkimai ir pan.);</i></li> <li>➤ <i>didesnis projekto naudos gavėjų skaičius, t.y. sukurtomis paslaugomis besinaudojančių asmenų skaičius;</i></li> <li>➤ <i>projektas įgyvendinamas partnerystėje su kitais subjektais dalyvaujančiais projekto veiklose ir besinaudojančiais projekto rezultatai;</i></li> <li>➤ <i>rengiant projektą buvo iširta rinka ir (arba) atlikta panašias paslaugas ar gaminiu į rinką tiekiančių konkurentų analizė ir (arba) pasirašytos sutartys su galimais prekių ar paslaugų pirkėjais.</i></li> </ul> <p>Siekiant vietos plėtros strategijos įgyvendinimą suderinti su aktualiais vietos gyventojų, organizacijų, verslininkų poreikiais, prieš kvietimus teikti vietos projektų paraiškas planuojama surinkti projektines idėjas ir taip tinkamai suplanuoti skelbiamų kvietimų priemones bei biudžetą.</p> <p>Plungės VVG taip pat organizuos bendrus susitikimus su Kredito unijos darbuotojais, taip siekiant papildomo vietos projektų finansavimo ir (arba) nuosavo įnašo į projektą padengimo. Taip pat, vietos projektų idėjos bus pristatomos Plungės rajono savivaldybės tarybai, taip siekiant rajono biudžete numatyti lėšų projektų kofinansavimui.</p> <p>VPS įgyvendinimo plane numatyti įvairūs vietos projektų finansavimo mechanizmai. Vienas iš finansavimo būdų taikomas privataus verslo projektams, šiuo atveju paramos lyginamoji dalis sudaro iki 50 proc.tinkamų finansuoti išlaidų, prie kurių įgyvendinimo pareiškėjai turi prisidėti nuosavu <i>piniginiu įnašu</i>. <i>Kitas mechanizmas naudojamas</i> ne pelno projektams, kurių paramos intensyvumas gali siekti iki 80 proc.tinkamų finansuoti išlaidų ir sudaryta galimybė prie <i>vietos projekto</i> įgyvendinimo prisidėti ne tik piniginiu įnašu bet ir savanorišku darbu.</p>
<b>Horizontalieji principai ir prioritetai:</b>	
8.8.	<b>Jaunimas:</b>
8.8.1.	<p><b>VVG veiksmas, susijęs su principo laikymusi rengiant VPS:</b></p> <p>Remiantis LR Finansų Ministerijos 2014 metų kovo 10 d. publikuotomis metodinėmis gairėmis institucijoms, pareiškėjams ir projektų vykdytojams „Lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioriteto įgyvendinimas ES struktūrinės paramos investicijose“ jaunimas įvardijamas kaip tikslinė grupė, patirianti diskriminaciją. Todėl Plungės rajono VVG buvo nutarta VPS rengimo metu ypatingą dėmesį skirti šios tikslinės grupės įtraukimui į bendrus strategijos kūrimo veiksmus.</p> <p>Plungės VVG jaunimo iki <b>29 metų amžiaus</b> įtraukimui į strategijos rengimą Žemaičių Kalvarijos jaunimo klubo „Kartu kvadratu“ organizuoto renginio – Plungės rajono jaunimo talentų šou „Ieškok, kurk, pažink, dalyvauk...“ (2014 m. spalio 14 d.) metu organizavo susitikimą su jaunimo atstovais, kurio metu buvo pristatytas diskusijų klausimynas – anketa, skirta jaunimo poreikiams išsiaiškinti. Renginio metu jaunimui buvo aiškinama, kam skirta ši anketa, išdiskutuotas kiekvienas klausimas ir paprašyta anketa pasidalinti su bendraamžiais. Viso buvo išdalinta 250 anketų, tuo tarpu atsakytų</p>

	<p>anketų grįžo 199. Anketą sudarė 9 atviri klausimai, į kuriuos atsakyti jaunimo atstovai turėjo visišką laisvę. Siekiant, kad atsakymai būtų kuo atviresni, buvo parengta anoniminė anketa. Gauti duomenys apibendrinti ir nustatyti pagrindiniai jaunimo poreikiai. Anoniminėse anketose dalyviai išsakė poreikius, susijusius su:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ laisvalaikiu ir erdvėmis, skirtomis užimtumui;</li> <li>➤ sportu ir sveika gyvensena;</li> <li>➤ sąlygomis realizuoti pomėgius, išskirtinius poreikius;</li> <li>➤ renginiais jaunimui;</li> <li>➤ jaunimo dalyvavimu bendruomeninėje veikloje;</li> <li>➤ partneryste ir ryšiais su kitomis bendruomenėmis, organizacijomis;</li> <li>➤ mokymosi, savišvieta;</li> <li>➤ darbine veikla, materialine gerove;</li> <li>➤ paskutinį sakinį jaunimas turėjo užbaigti pats: „Aš pasilikčiau gyventi kaime jei.....“.</li> </ul> <p>Viso apklausoje dalyvavo jaunimas iš 18 Plungės rajono kaimo bendruomenių.</p> <p>Plungės rajone gyvenantys jauni <b>asmenys iki 40 metų</b> dalyvavo darbo grupėse, kartu su kitais asmenimis (matyti registracijos lapuose), taip pat ši amžiaus grupė dalyvavo ekspertų apklausoje, t.y. pildė situacijos ir poreikių tyrimo anketas. Pagal anketų rezultatų apibendrinimą matyti, kad apklausoje dalyvavo jaunimas nuo 18 iki 29 metų (28 respondentai) ir asmenys nuo 30 iki 45 metų (87 asmenys).</p> <p>Anketų duomenys buvo apibendrinti ir atsižvelgiant į apibrėžtas rajono silpnybes (R19, R7, R8, R42, R12, R22) bei jaunimo ir jaunų žmonių situacijos analizę ir poreikius nustatėme VVG teritorijos plėtros poreikius prioritetine tvarka, taip pat numatėme vietos plėtros strategijos <b>priemonės ir veiklos sritis</b>, skirtas šiai tikslinei grupei:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Priemonė. „Bendruomenių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“, veiklos sritis „Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse“;</li> <li>✓ Priemonė. „Gyvenimo kokybės gerinimas ir kaimų atnaujinimas kaimo vietose“;</li> <li>✓ Priemonė. „Jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklą rėmimas“.</li> </ul> <p>Planuojant lėšas buvo vadovautasi Vietos plėtros strategijų atrankos taisyklių nuostatomis, taip pat, įvertinant galimybes įgyvendinti projektus pagal numatytas priemones, buvo atliktas natūralus planavimas ir panaudota praeito finansavimo laikotarpio patirtis. Numatyta konkrečiai projektams skiriamų lėšų procentinė dalis. Tokiu būdu užtikriname, kad vietos plėtros strategijos įgyvendinimo laikotarpiu numatytos ir planuojamos jaunų žmonių iniciatyvos bus išgirstos ir įgyvendintos.</p>
8.8.2.	<p><b>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</b></p> <p>Siekdami laikytis šio principo visuose VPS įgyvendinimo etapuose, esame numatę visą eilę veiksmų, kurių imsime:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ <b>Organizuojant Plungės VVG valdymo organo darbą.</b> Plungės VVG valdyboje išrinkti 6 asmenys iki 40 metų amžiaus, t.y. 37,5 proc. visų valdybos narių. Šį skaičių sieksime išlaikyti visą VPS įgyvendinimo laikotarpį.</li> <li>➤ <b>Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas.</b> Vietos plėtros strategijos II prioriteto „Gyvenimui kaime patrauklios aplinkos kūrimas“ priemonė „Jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklą rėmimas“ skirta jaunimo ir jaunų žmonių iniciatyvoms įgyvendinti. Priemonė turi dvi veiklos sritis, skirtas laisvalaikio: „Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimas“ ir verslo iniciatyvų „Parama jaunų žmonių verslo iniciatyvų kūrimuisi“ įgyvendinimui.</li> </ul>

	<p><b>Priemonės</b> „Jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenes veiklų rėmimas“ veiklos sritis „Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimas“ skirta skatinti veiklas, skirtas asmenims iki 29 metų., t.y. projektų pareiškėjais gali būti jaunimo organizacijos, kurių narių amžiaus vidurkis neviršija 29 metų arba organizacijos arba viešosios įstaigos dirbančios su jaunimu iki 29 metų.</p> <p><b>Priemonės</b> „Jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenes veiklų rėmimas“ veiklos sritis „Parama jaunų žmonių verslo iniciatyvų kūrimuisi“ skirta jauniems asmenims iki 40 metų t.y. tinkami pareiškėjai pagal šią veiklos sritį gali būti fiziniai asmenys ne jaunesni nei 18 ir nevyresni nei 40 metų amžiaus.</p> <p>➤ <b>Atrenkant vietos projektus.</b> Tam tikrose VPS priemonėse jaunimo ir jaunų žmonių įtrauktį numatėme kaip vieną iš projektų atrankos kriterijų:</p> <p><b>Priemonė</b> „Gyvenimo kokybės gerinimas ir kaimų atnaujinimas“ atrankos kriterijus „projekto veiklos orientuotos į jaunimo iki 29 metų užimtumą“.</p> <p><b>Priemonės</b> „Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas“ veiklos sritis „Parama žemės ūkio veiklos vykdymui, produktų perdirbimui ir realizavimui“ atrankos kriterijus „paraišką teikia ūkininkas (fizinis asmuo) jaunesnis kaip 40 metų arba privatus juridinis asmuo, kurio darbuotojų amžiaus vidurkis yra mažesnis kaip 40 metų“.</p> <p><b>Priemonės</b> „Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“ veiklos sritis „Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse“ atrankos kriterijus „didesnis įdarbintų jaunų žmonių iki 40 metų ir (arba) socialiai pažeidžiamos grupės (vaikai, vyresnio amžiaus žmonės, neįgalieji ir pan.) skaičius“.</p> <p><b>Priemonės</b> „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“ veiklos sritis „Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas“ atrankos kriterijus „didesnis, socialiai pažeidžiamos grupės arba jaunimo atstovų iki 40 metų įtraukimas į projekto veiklą ir (arba) projekto rezultatų vykdymą“.</p> <p>➤ <b>Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus, vykdant VPS įgyvendinimo stebėseną ir vykdant Plungės VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo skatinimo veiklas.</b></p> <p>Vykdant veiklas, susijusias su vietos gyventojų aktyvinimu į planuojamus organizuoti informacinius, konsultacinius renginius įtrauksime ir jaunimą iki 29 metų, ir jaunus asmenis iki 40 metų. Jaunimą taip pat įtrauksime ir į apklausas dėl mokymų poreikio ir atsižvelgiant į išsakytą poreikį organizuosime mokymus atskiroms amžiaus grupėms aktualiais klausimais.</p> <p>Taip pat jaunimą ir jaunus asmenis kviesime į visus Plungės rajono VVG organizuojamus renginius, konferencijas, sieksime, kad organizuojant gerosios patirties ar kitas su vietos plėtros strategijos priemonių įgyvendinimu susijusias keliones būtų įtraukta ne mažiau kaip 20 proc. jaunų žmonių.</p> <p>➤ <b>Vykdant VPS įgyvendinimo stebėseną</b> bus pasitelkiamas VVG visuotinis narių susirinkimas, kurį taip pat sudaro ir jauni asmenys, ir kuriam VPS administravimo vadovas teikia kasmetines VPS įgyvendinimo stebėsenos ataskaitas.</p>
8.9.	<b>Kultūra:</b>
8.9.1.	<b>VVG veiksmai, susiję su prioriteto laikymusi rengiant VPS:</b> Įvairiausiai veiksniai, lemiantys artimesnius tarpsektorinius ryšius Plungės rajono VVG teritorijoje, siejami su kultūros tęstinumo užtikrinimu, jos nuolatiniu formavimusi.

	<p>Kaip vieną iš tikslinių sričių rengiant VPS Plungės rajono VVG nagrinėjo kultūros situaciją rajone.</p> <p>Plungės rajono kultūros ir meno srities atstovai, rajono savivaldybės kultūros skyrius, seniūnai bei bendruomenės aktyviai dalyvavo rengiant Plungės rajono 2014-2020 metų vietos plėtros strategiją, analizuojant kultūros situaciją rajone ir numatant kultūros plėtros priemones ir VPS prioritetus bei planuojant lėšas.</p> <p>Kultūros tema buvo diskutuojama darbo grupių metu, buvo aptariama, kaip plėtoti partnerystę tarp kultūros filialų ir bendruomenių, kaip organizuoti bendras veiklas, kadangi tiek kultūros centrų filialų, tiek bendruomenių veiklose dalyvauja tie patys žmonės. Buvo aptartos bendrų projektų galimybės.</p> <p>Atliekant rajono situacijos analizę taip pat buvo nagrinėjama kultūros situacija rajone: veikiantys kolektyvai, tradicinės šventės, veikiančios nevyriausybinės organizacijos, veikiančios kultūros įstaigos. Išanalizavus viešai prieinamą ir seniūnų, rajono savivaldybės skyrių arba bendruomenių pateiktą informaciją buvo apibrėžti 4 teiginiai, nusakantys rajono stiprybes (R43, R38, R46, R47). Kaip vieną iš plėtros poreikių ekspertų apklausoje dalyvavę asmenys nurodė „Bendruomeniškumą skatinančių iniciatyvų ir veiklų kūrimas, jų veiklos materialinių sąlygų gerinimas, kaimo lyderių ugdymas“. Atsižvelgiant į visą tai Plungės VVG numatė <i>priemonės</i> „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų švietėjiškų veiklų rėmimas“ <i>veiklos sritį</i> „Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas“, kurios tikslas - plėtoti žmogiškuosius išteklius, didinti socialinį, kultūrinį ir visuomeninį Plungės rajono gyventojų potencialą.</p> <p>Lėšos skirtos priemonių įgyvendinimui buvo numatytos remiantis preliminariais projektiniais pasiūlymais, bei darbo grupių, kurių metu visa informacija Plungės VVG administracijos darbuotojų buvo užrašoma ant lapų, gauta informacija.</p>
8.9.2.	<p><b>VVG veiksmai, susiję su prioriteto laikymusi įgyvendinant VPS:</b></p> <p>Vykdamas veiklas, susijusias su vietos gyventojų aktyvinimu į planuojamus organizuoti informacinius, konsultacinius renginius įtrauksime ir rajono kultūros centro filialų, bibliotekų darbuotojus, kitus menininkus, ar su kultūra susijusius asmenis.</p> <p>Kultūros atstovus taip pat įtrauksime ir į apklausas dėl mokymų poreikio ir atsižvelgiant į išsakytą poreikį organizuosime mokymus temomis, susijusiomis su kultūros plėtra.</p> <p>Taip pat kultūros atstovus kviesime į visus Plungės VVG organizuojamus renginius, konferencijas, sieksime, kad organizuojant gerosios patirties ar kitas su vietos plėtros strategijos priemones įgyvendinimu susijusias keliones būtų įtraukti kultūros sritį atstovaujantys asmenys.</p> <p>Pagal VPS numatytą priemonės „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų švietėjiškų veiklų rėmimas“ <i>veiklos sritį</i> „Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas“ numatytos remti veiklos, susijusios bendruomenių kultūrinės tapatybės, kūrybingumo, bendruomeniškumo ir pilietiškumo puoselėjimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ laisvalaikio, kultūros, sporto veiklos, kaimo tradicijų, mėgėjų meno puoselėjimo veiklų organizavimas;</li> <li>➤ tradicinių švenčių ir kitų renginių organizavimas;</li> <li>➤ įvairių gyventojų grupių (jaunimo, moterų, senjorų ir pan.) ir (arba) interesų grupių klubų ir centrų kūrimas ir (arba) veiklų vykdymas;</li> <li>➤ neformalaus šveitimo veiklų vykdymas.</li> </ul>
8.10.	<p><b>Darnus vystymasis (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus):</b></p>
8.10.1.	<p><b>Darnusis vystymasis</b> – tai vystymasis, kurio metu yra derinami ekonominiai, socialiniai ir aplinkos aspektai siekiant patenkinti dabarties kartos poreikius, kartu nepabloginant gyvenimo sąlygų ateities kartoms.</p> <p><b>Plungės VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:</b></p>

Rengiant Plungės rajono VPS siekėme laikytis darnaus vystymosi principo įgyvendinant sekančias priemones:

➤ Atskiro aplinkos situacijos tyrimo Plungės VVG teritorijoje neatlikome. Rengdami Plungės rajono VVG vietos plėtros strategiją vadovavomės Plungės rajono savivaldybės parengtais dokumentais ([http://www.plunge.lt/plunge/m/m\\_files/wfiles/file96.pdf](http://www.plunge.lt/plunge/m/m_files/wfiles/file96.pdf)).

➤ Darnus vystymasis – tai ekonominio planavimo požiūris, kuriuo skatinamas ekonominis augimas ir plėtra, tačiau taip pat saugant aplinkos kokybę ateinančioms kartoms.

Atsižvelgiant į šią darnaus vystymosi sampratą numatėme sekančias VPS priemones ir veiklos sritis, ***kurios turės teigiamos įtakos darniam vystymuisi:***

**Priemonė** „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“

**Remiamos veiklos:**

➤ Paslaugų socialiai pažeidžiamoms grupėms (bedarbiams, vaikams, socialinės rizikos šeimoms, vienišiams ir vyresnio amžiaus žmonėms, daugiavaikėms šeimoms, mažamečius vaikus auginančioms šeimoms, neįgaliesiems ir pan.) kūrimas.

➤ Sąlygų socialiai pažeidžiamoms grupėms (bedarbiams, vaikams, vyresnio amžiaus žmonėms, neįgaliesiems ir pan.) įsidarbinti sudarymas.

➤ Savanorystę skatinančių projektų, susijusių su asmenų mokymu ir konsultavimu bei sąlygų savanorystės veiklai vykdyti sudarymu, rėmimas.

**Priemonė** „Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas“

**Remiamos veiklos:**

➤ Parama smulkiam verslui, nesusijusiam su žemės ūkio veikla, kaime pradėti ir plėtoti, apimančiam įvairius ne žemės ūkio verslus, produktų gamybą, apdorojimą, perdirbimą, jų pardavimą, įvairių paslaugų teikimą, įskaitant paslaugas žemės ūkiui.

➤ Parama privačių juridinių asmenų, užsiimančių aktyvaus poilsio ir kita turizmo organizavimo veikla, verslui pradėti ir plėtoti.

➤ Parama žemės ūkio veiklos pradžiai ir (arba) vykdymui.

➤ Parama žemės ūkio produktų (vaisių, uogų, daržovių, grybų, augalininkystės ir gyvulininkystės produktų) perdirbimui ir (arba) inovacijų, naujų technologijų bei procesų diegimui, siekiant sukurti naujus ir (arba) aukštesnės pridėtinės vertės, geresnės kokybės produktus.

➤ Žemės ūkio produktų (vaisių, uogų, daržovių, grybų, augalininkystės ir gyvulininkystės produktų) rinkodara.

➤ Žemės ūkio produktų (vaisių, uogų, daržovių, grybų, augalininkystės ir gyvulininkystės produktų) rinkodara, susijusi su naujomis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir (arba) plėtra.

**Priemonė** „Bendruomenių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“

**Remiamos veiklos:**

➤ Paslaugų, teikiamų kaimo gyvenamojoje vietoje kūrimas ir plėtra (*švietimo, kultūros, sporto, aplinkos tvarkymo: vejų pjovimas, vaismedžių genėjimas, šiukšlių išvežimas ir pan., vaikų priežiūra, buitinių paslaugų: kirpykla, skalbykla, siuvykla, batų taisykla ir pan.*).

➤ Veiklų ir paslaugų, susijusių su turiningo laisvalaikio ir aktyvaus poilsio, kūrimas ir plėtra.

➤ Turizmą skatinančių veiklų kūrimas ir plėtra.

➤ Sąlygų, kaimo bendruomenių ar kitų pelno nesiekiančių organizacijų auginamų ir (arba) sukurtų žemės ūkio ir kitų produktų perdirbimui, rinkodarai ir realizavimui, sudarymas.

**Priemonės** „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“ veiklos sritis „Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose“

**Remiamos veiklos:**

- istorinę, architektūrinę ir (arba) kitokią vertę turinčių saugomų objektų ir (arba) gamtos paveldo objektų, vietovių, parkų, skverų, želdynų, kitų kraštovaizdžio komponentų tvarkymas, siekiant pritaikyti minėtus objektus laisvalaikio ir turizmo plėtrai;
- biologinės įvairovės išsaugojimas, atkūrimas ir didinimas saugomose teritorijose siekiant skatinti turizmą Plungės rajone;
- visuomenės informavimo ir mokymo priemonių susijusių su 1 ir 2 remiamoje veikloje minėtais objektais vykdymas siekiant skatinti ir plėtoti laisvalaikio ir turizmo veiklas Plungės rajone.

**Priemonės** „Jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenes veiklų rėmimas“ veiklos sritis „Parama jaunų žmonių verslo iniciatyvų kūrimuisi“ **Remiamos veiklos:**

- parama fizinių asmenų ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse, apimančiai įvairius ne žemės ūkio verslus, produktų gamybą, apdorojimą, perdirbimą, jų pardavimą, įskaitant paslaugas žemės ūkiui.
- Paslaugų, teikiamų kaimo gyventojams, kūrimas (*švietimo, kultūros, sporto, aplinkos tvarkymo: vejų pjovimas, vaismedžių genėjimas, šiukšlių išvežimas ir pan., namų priežiūros paslaugos, smulkių žemės sklypų įdirbimas, buitinių paslaugų: kirpykla, skalbykla, siuvykla, batų taisykla ir pan.*)

Projektams keliamų reikalavimų formulavime bus siekiama, kad vykdomos veiklos neturėtų neigiamų pasekmių aplinkai. Jeigu projektas gali turėti įtakos aplinkos apsaugai tokiu atveju turėtų būti atliekamas projekto poveikio aplinkai vertinimas (jei pagal teisės aktus privalomas). Jeigu vietos projekto veiklos daro neigiamą poveikį aplinkai tokiu atveju būtina vietos projektuose numatyti priemones, kuriomis bus vykdoma neigiamo poveikio aplinkai prevencija.

Atsižvelgiant į šią darnaus vystymosi sampratą numatėme sekančias VPS priemones ir veiklos sritis, **kurios yra neutralios darniam vystymuisi:**

- Priemonė** „Gyvenimo kokybės gerinimas ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“;
- Priemonės** „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“ veiklos sritis „Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas“;
- Priemonės** „Jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenes veiklų rėmimas“ veiklos sritis „Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimui“.

8.10.2.	<p><b>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</b></p> <p>Visuose paminėtuose etapuose ypatingas dėmesys bus skiriamas tam, kad įgyvendinami projektai neturėtų neigiamos įtakos Plungės VVG teritorijos darniam vystymuisi ir jos aplinkos būklei, kad į projektų atrankos procesus būtų kuo aktyviau įtraukiami asmenys, turintys gebėjimų darnaus vystymosi ir aplinkos apsaugos srityje, kad projekto vykdytojams būtų teikiama metodinė pagalba šiais klausimais.</p> <p>Teikiant vietos projektų paraiškas vietos projektų pareiškėjų bus prašoma aprašyti vietos projekto atitiktį darnaus vystymosi principui ir atsakyti į sekančius klausimus, kurie apibrėžia darnaus vystymosi principo laikymąsi projekto veiklų įgyvendinimo metu:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ ar projekto veiklose nenumatyti veiksmai, kurie turėtų neigiamą poveikį darnaus vystymosi principų įgyvendinimui;</li> <li>➤ ar projekto veiklose numatyti veiksmai ir priemonės, kuriomis bus vykdoma neigiamo poveikio aplinkai prevencija;</li> <li>➤ ar projektas ir planuojamos vykdyti veiklos iš esmės neprieštarauja Europos Bendrijos bei Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos nuostatomis;</li> <li>➤ ar projekto veiklos nepažeidžia aplinkos apsaugos reikalavimų ir jose nėra numatytos investicijos, kurios galėtų turėti kokią nors įtaką aplinkosaugai;</li> <li>➤ ar projekto veiklose planuojami veiksmai ir investicijos nedaro neigiamos įtakos sprendžiant socialines bei ekonomines problemas;</li> <li>➤ ar projekto veiklomis siekiama aktyvinti projekto dalyvius ieškant galimų socialinių bei ekonominių problemų sprendimų konkrečiose kaimo vietovėse prisidedant prie nedarbo, skurdo arba socialinės atskirties mažinimo;</li> <li>➤ ar projektas neprieštarauja darnaus vystymosi nuostatomis regionų plėtros srityje, vadovaujantis Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 575 (Žin., 2005, Nr. 66-2370).</li> </ul> <p>Kvietimų teikti paraiškas etape ypatingai akcentuosime tai, jog įgyvendinamų projektų veiklos, turinčios aiškios neigiamos įtakos – nepriimtinos Plungės VVG teritorijos darniam vystymuisi ir aplinkos kokybei. Šis principas bus viešinamas jau kvietimų teikti paraiškas informacijoje.</p> <p>VPS rezultatų sklaidos ir VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo metu bus akcentuojama būtinybė laikytis darnaus vystymosi principo ne tik rengiant vietos projektus, juos įgyvendinant, bet ir užtikrinant jų priežiūrą. Projektų vykdytojams ir potencialiems pareiškėjams bus akcentuojami būtinybė, jog projektų veiklos padėtų spręsti socialines ir ekonomines problemas, prisidėtų prie nedarbo, skurdo ir socialinės atskirties mažinimo.</p>
8.11.	<p><b>Moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimas</b></p>
8.11.1.	<p>Lietuvoje pasiekta pažanga įtvirtinant moterų ir vyrų lygias galimybes. Tačiau daugelis darbo rinkos rodiklių (nedarbo, skurdo lygis, darbo rinkos susiskaidymas į „vyrishkas“ ir „moterishkas“ ar rasines profesijas, gaunamas atlygis už darbą ir kt.) rodo, kad praktikoje vyrų ir moterų padėtis skiriasi. Lygios galimybės yra viena iš EB horizontaliųjų sričių, todėl į ją privaloma atsižvelgti taip pat visais ES struktūrinės paramos etapais – užtikrinti moterų ir vyrų lygybę ir lyčių lygybės principo įgyvendinimą visose srityse ir nediskriminavimą dėl lyties, rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos gaunant paramą ir (arba) naudojantis jos rezultatais. Naujuoju 2014-2020 m. programavimo laikotarpiu lyčių lygybės ir nediskriminavimo principai išlieka tarp svarbiausių ES struktūrinių ir investicinių fondų panaudojimo horizontaliųjų prioritetų. Horizontalumas reiškia, kad lyčių lygybės ir nediskriminavimo</p>



	<p>prioritetas gali ir turi būti įgyvendinami visose srityse pagal ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją vykdomuose projektuose nuo švietimo iki turizmo<sup>55</sup>.</p> <p><b>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:</b> Vertinant lyčių lygybės ir diskriminavimo aspektus, pripažįstama, kad vyrai ir moterys neturi vienodų sąlygų naudotis visuomenės ištekliais ir galimybėmis. Todėl naujoje VPS strategijoje numatėme priemones, leidžiančias integruoti lyčių lygybės ir nediskriminavimo aspektus. Rengiant VPS, Plungės VVG iniciavo tų grupių, kurios šiame procese turėjo galimybę būti silpniau išgirstos, įtraukimą. Vykdytoje ekspertų anketinėje apklausoje, darbo grupių susitikimuose buvo sudarytos galimybės dalyvauti visiems rajono gyventojams, nepriklausomai nuo tautinės kilmės, religinių įsitikinimų, negalios, šeimyninės padėties ar lytinės orientacijos, kviečiant atvirai išsakyti savo ar atstovaujamos grupės nuomonę, poreikius, siūlymus, pastabas.</p> <p>VPS rengimo metu lyčių lygybės ir nediskriminavimo (išskyrus jaunų žmonių pozityviają diskriminaciją) horizontalųjį prioritetą įgyvendinome strategijoje nustatytuose prioritetuose ir priemonėse, išlaikydami atvirumo ir lygiateisiškumo principus, užtikrinančius galimybę dalyvauti ir diskriminavimą patiriančių grupių atstovams.</p> <p>Formuojant Plungės rajono kolegialų valdymo organą (valdybą) taip pat buvo išlaikyta lyčių lygybė.</p>
8.11.2.	<p><b>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</b> VPS įgyvendinimo etape ypač didelį dėmesį esame numatę skirti teigiamo poveikio šio principo įgyvendinimo planavime. VPS prioritetuose esame suplanavę kryptingą išteklių ir priemonių panaudojimą esamai lyčių lygybės padėčiai rajone keisti. Esame numatę projektų vertinimo procese akcentuoti šį principą.</p> <p>Vertinant vietos projekto atitiktį lygių galimybių sričiai numatoma atsižvelgti į tai:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ ar vietos projekte numatytos veiklos ir veiksmai nedaro neigiamos įtakos lyčių lygybės principo įgyvendinimui;</li> <li>➤ ar vietos projekte numatytos veiklos ir veiksmai nedaro neigiamos įtakos nediskriminavimo dėl lyties, rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, amžiaus, negalios, seksualinės orientacijos principo įgyvendinimui;</li> <li>➤ ar planuojamos vykdyti vietos projekto veiklos nepažeidžia Lietuvos Respublikos lygių galimybių bei Lietuvos Respublikos vyrų ir moterų lygių galimybių įstatymo ir jose nenumatyti veiksmai prieštaraujantys šių įstatymų nuostatomis;</li> <li>➤ ar neribojamos vienodos galimybės vyrams ir moterims dalyvauti vietos projekto veiklose ir naudotis projekto rezultatais;</li> <li>➤ ar neribojamos vienodos galimybės bet kokios rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, amžiaus, negalios, seksualinės orientacijos atstovams dalyvauti vietos projekto veiklose ir naudotis projekto rezultatais;</li> <li>➤ ar vietos projekte ir planuojamose vykdyti jo veiklose nenumatyti apribojimai, kurie gali arba galėtų būti siejami su lygiomis galimybėmis;</li> <li>➤ ar planuojamos vykdyti projekto veiklos padės arba gali padėti spręsti su lyčių lygybe ir nediskriminavimu susijusias problemas, ar neprisidės prie šių problemų aštrinio;</li> <li>➤ ar rengiant vietos projektą arba planuojant jį įgyvendinti ketinama imtis kokių papildomų veiksmų padėsiančių socialiai atskirtoms grupėms naudotis projekto veiklų rezultatais (pvz. informacija apie projektą bus pateikiama neįgaliesiems prieinama forma,</li> </ul>

<sup>55</sup>Lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioriteto įgyvendinimas ES struktūrinės paramos investicijose. Metodinės gairės institucijoms, pareiškėjams ir projektų vykdytojams, LR Finansų ministerija, 2014

	<p>projekto komandai bus suorganizuotas trumpas seminaras-paskaita apie lyčių lygybės ir nediskriminavimo klausimus ir pan.).</p> <p>Įgyvendinant vietos plėtros strategiją taip pat bus laikomasi moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo horizontaliojo principo. Lygybę ir nediskriminavimo principą numatoma taikyti kiekviename vietos plėtros strategijos įgyvendinimo etape:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ <b>Organizuojant vietos veiklos grupės administracijos darbą</b> darbuotojai nebus diskriminuojami dėl rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos;</li> <li>➤ <b>Organizuojant vietos veiklos grupės valdymo organo darbą</b> bus užtikrinamas lyčių lygybės principas bei valdymo organo narių nediskriminavimas dėl rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos;</li> <li>➤ <b>kviečiant teikti vietos projektų paraiškas</b> bus užtikrinamas lyčių lygybės principas bei pareiškėjų nediskriminavimas dėl rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos;</li> <li>➤ <b>tvirtinant vietos projektus</b> bus užtikrinamas pareiškėjų nediskriminavimas dėl lyties, rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos;</li> <li>➤ <b>pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus</b> bus užtikrinamas nediskriminavimas dėl lyties, rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, visi suinteresuoti asmenys turės galimybę dalyvauti pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus;</li> <li>➤ <b>vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas</b> bus užtikrinamas nediskriminavimas dėl lyties, rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, visi suinteresuoti asmenys turės galimybę jose dalyvauti.</li> </ul>
--	---

<b>9. VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas</b>		
<b>9.1. VPS priemonės, neturinčios veiklos sričių</b>		
<b>9.1.1. VPS prioritetas Nr. I „Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas“</b>		
<b>9.1.1.1. VPS priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ LEADER-19.2.-SAVA-1</b>		
9.1.1.1.1.	<b>VPS priemonės tikslas:</b> Ugdyti nevyriausybinio sektoriaus socialinę atsakomybę ir bendruomeniškumą, tai suvokiant kaip šiuolaikinę verslumo praktiką	
9.1.1.1.2.	Priemonės apibūdinimas	<p>Priemonė orientuota į inovatyvius pokyčius visuomenėje, skirta socialinių ir ekonominių problemų sprendimui Plungės rajone.</p> <p>Remiami viešieji, pajamas generuojantys socialinę atskirtį mažinantys vietos projektai.</p> <p><b>Remiamos veiklos:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Paslaugų socialiai pažeidžiamoms grupėms (bedarbiams, vaikams, socialinės rizikos šeimoms, vienišiams ir vyresnio amžiaus žmonėms, daugiavaikėms šeimoms, mažamečius vaikus auginančioms šeimoms, neįgaliesiems ir pan.) kūrimas;</li> <li>➤ Sąlygų socialiai pažeidžiamoms grupėms (bedarbiams, vaikams, vyresnio amžiaus žmonėms, neįgaliesiems ir pan.) įsidarbinti sudarymas;</li> <li>➤ Savanorystę skatinančių projektų, susijusių su asmenų mokymu ir konsultavimu bei sąlygų savanorystės veiklai vykdyti sudarymu, rėmimas.</li> </ul>

		Priemonė skirta <b>darbo vietoms kurti</b> . Planuojama, kad pagal šią priemonę bus įgyvendinti 3 vietos projektai ir sukurtos 4 darbo vietos. Priemonei skiriama 9,72 proc. lėšų
9.1.1.1.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.1.1.3.1.	<i>pelno</i>	<input checked="" type="checkbox"/>
9.1.1.1.3.2.	<i>ne pelno</i>	<input type="checkbox"/>
9.1.1.1.4.	Tinkami paramos gavėjai	Pareiškėjais gali būti Plungės rajone (išskyrus miestą) registruoti viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įregistruoti pagal Lietuvos Respublikos Asociacijų, Viešųjų įstaigų, Labdaros ir paramos fondų įstatymus. <b>Tinkami paramos gavėjai:</b> ➤ Plungės rajone (išskyrus miestą) registruotos kaimo bendruomenės ir kitos nevyriausybinės (jaunimo, sporto, kultūros ir kt.) organizacijos; ➤ Plungės rajone (išskyrus miestą) registruotos viešosios įstaigos.
9.1.1.1.5.	Priemonės tikslinė grupė	<b>Priemonės tikslinės grupės:</b> ➤ socialiai pažeidžiamos grupės (socialinės rizikos šeimos, vieniši ir senyvi žmonės, daugiavaikės šeimos, bedarbiai, vaikai, mažamečius vaikus auginančios šeimos, neįgalūs ir pan.) ➤ skurdo riziką patiriantys asmenys ir šeimos.
9.1.1.1.6.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai teikiami pagal priemonę „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamas priemonės veiklas. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte. <b>Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:</b> ➤ pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) (vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis); ➤ pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą, t.y. pareiškėjo vadovas arba kitas už projekto įgyvendinimą atsakingas asmuo įgyvendino (buvo paskirtas projekto vadovu, administratoriumi, finansininku) bent 1 projektą ir (arba) projekto įgyvendinimo metu yra perkamos konsultavimo paslaugos ir (arba) paskirtas projekto vadovas turi aukštesnįjį, aukštąjį arba universitetinį išsilavinimą vadybos, ekonomikos, finansų valdymo, administravimo srityse (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, rekomendacijos ir pan.); ➤ paraiškos pateikimo metu pareiškėjas aiškiai pagrindžia, kad organizacija turi žmogiškųjų išteklių, kurie planuoja dirbti sukurtose darbo vietose t.y. asmenų, kurie yra kompetentingi projekto veiklų vykdyme po projekto įgyvendinimo ir (arba) planuoja samdyti

		<p>specialistus, (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, sutartis ir (arba) susitarimus su atitinkamais specialistais).</p> <p>➤ vietos projektas kuria naujas darbo vietas.</p>
9.1.1.1.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<p>Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausias vietas projektus, numatoma naudoti balų sistemą ir <b>atrankos kriterijus</b>:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. didesnis sukurtų naujų darbo vietų skaičius;</li> <li>2. projekto tikslinės grupės, potencialių naudos gavėjų, įtraukimas į projekto rengimą (apklausos, tyrimai, analizės, susirinkimai ir pan.);</li> <li>3. didesnis projekto naudos gavėjų skaičius, t.y. sukurtomis paslaugomis besinaudojančių asmenų skaičius;</li> <li>4. didesnis įdarbintų socialiai pažeidžiamos grupės žmonių skaičius.</li> </ol>
9.1.1.1.8.	Didžiausia paramos suma vietas projektui (Eur)	Didžiausia paramos vietas projektui suma negali būti didesnė kaip 65 000,00 Eur.
9.1.1.1.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos lėšų vietas projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 95 proc. visų tinkamų finansuoti vietas projekto išlaidų.
<b>9.1.2. VPS prioritetą Nr. II „Gyvenimui kaime patrauklios aplinkos kūrimas“</b>		
<b>9.1.2.1. VPS priemonė „Gyvenimo kokybės gerinimas ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ LEADER-19.2.-SAVA-8</b>		
9.1.2.1.1.	<b>VPS priemonės tikslas:</b> gerinti gyvenimo kokybę Plungės rajono kaimiškose vietovėse, kurti palankią aplinką socialinei ir ekonominei veiklai teritorijoje	
9.1.2.1.2.	Priemonės apibūdinimas	<p>Priemonė yra investicinio pobūdžio, skirta viešųjų erdvių ir pastatų, kuriuose vykdoma laisvalaikio, poilsio, sporto, kultūrinė, socialinė ir kt. veikla kaime, atnaujinimui ir įrengimui. Priemonė skirta gerinti gyvenamąją aplinką siekiant mažinti socialinę atskirtį ir ekonominę atotrūkį, skatinant vietas gyventojų aktyvumą ir iniciatyvų kūrimąsi Plungės rajone.</p> <p><b>Remiamos veiklos:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ investicijos į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą (objektų, kuriuose teikiamos paslaugos – prekyviečių, bendruomenės namų, mokyklų, darželių, aikščių ir kt. objektų – atnaujinimas ir tvarkymas);</li> <li>➤ investicijos į kraštovaizdžio gerinimą.</li> </ul> <p>Priemonė <b>nekurianti darbo vietų</b>. Planuojama, kad pagal šią priemonę bus įgyvendinti 8 vietas projektai.</p> <p>Priemonei skiriama 19,60 proc. lėšų.</p>
9.1.2.1.3	Pagal priemonę remiamų vietas projektų pobūdis:	
9.1.2.1.3.1.	<i>pelno</i>	<input type="checkbox"/>
9.1.2.1.3.2.	<i>ne pelno</i>	<input checked="" type="checkbox"/>
9.1.2.1.4.	Tinkami paramos gavėjai	Pareiškėjais gali būti Plungės rajone registruoti viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įregistruoti pagal

		<p>Lietuvos Respublikos Asociacijų, Viešųjų įstaigų, Labdaros ir paramos fondų bei biudžetinių įstaigų įstatymus.</p> <p><b>Tinkami paramos gavėjai:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Plungės rajone (išskyrus miestą) registruotos kaimo bendruomenės ir kitos nevyriausybinės (jaunimo, sporto, kultūros ir kt.) organizacijos;</li> <li>➤ Plungės rajone (išskyrus miestą) registruotos viešosios įstaigos;</li> <li>➤ Plungės rajono savivaldybės administracija ir jos įstaigos.</li> </ul>
9.1.2.1.5.	Priemonės tikslinė grupė	<p><b>Priemonės tikslinės grupės:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Plungės rajono seniūnijų gyventojai;</li> <li>➤ jaunimas iki 29 metų;</li> <li>➤ socialiai pažeidžiamos grupės (socialinės rizikos šeimos, vieniši ir senyvi žmonės, daugiavaikės šeimos, bedarbiai, vaikai, mažamečius vaikus auginančios šeimos, neįgalūs ir pan.);</li> <li>➤ skurdo riziką patiriantys asmenys ir šeimos.</li> </ul>
9.1.2.1.6.	Tinkamumo sąlygos	<p>Vietos projektai teikiami pagal priemonę „Gyvenimo kokybės gerinimas ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamas priemonės veiklas.</p> <p>Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte.</p> <p><i>Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) (vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis – išlyga taikoma pareiškėjui Plungės rajono savivaldybės administracijai ir jos biudžetinėms įstaigoms, kurių veiklos tikslai apima visą Plungės rajoną plačiąja prasme).</li> <li>➤ pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą, t.y. pareiškėjo vadovas arba kitas už projekto įgyvendinimą atsakingas asmuo įgyvendino (buvo paskirtas projekto vadovu, administratoriumi, finansininku) bent 1 projektą ir (arba) projekto įgyvendinimo metu yra perkamos konsultavimo paslaugos ir (arba) paskirtas projekto vadovas turi aukštesnįjį, aukštąjį arba universitetinį išsilavinimą vadybos, ekonomikos, finansų valdymo, administravimo srityse (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, rekomendacijas ir pan.).</li> </ul>
9.1.2.1.7	Vietos projektų atrankos kriterijai	<p>Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti balų sistemą ir <b>atrankos kriterijus:</b></p> <p><i>1. projekto tikslinės grupės, potencialių naudos gavėjų, įtraukimas į projekto rengimą;</i></p>

		<p>2. projekto veiklos orientuotos į jaunimo iki 29 metų užimtumą;</p> <p>3. projektas įgyvendinamas teritorijoje (kaime, miestelyje), kurioje nebuvo investuota pagal 2007-2013 metų vietos plėtros strategijos priemonę „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“;</p> <p>4. projektas įgyvendinamas partnerystėje su kitais subjektais dalyvaujančiais projekto veiklose ir besinaudojančiais projekto rezultatais.</p>
9.1.2.1.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	<p>Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 62 794.00 Eur. (iki 2020-09-01)</p> <p>Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 39 821,00 Eur. (nuo 2020-09-01)</p> <p>Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 38 470,00 Eur (nuo 2021-09-01)</p>
9.1.2.1.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 80 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų.
<b>9.2. VPS priemonės, turinčios veiklos sritis</b>		
<b>9.2.1. VPS prioritetą Nr. I „Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas“</b>		
<b>9.2.1.1. VPS priemonė „Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas“ LEADER-19.2.-SAVA-5</b>		
9.2.1.1.1.	<b>VPS priemonės tikslas:</b>	Stiprinti ekonominį Plungės rajono kaimiškujų vietovių kapitalą, skatinti vietos verslo iniciatyvas.
9.2.1.1.2.	<b>I veiklos sritis</b>	<b>Parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui LEADER-19.2.-SAVA-5.1.</b>
9.2.1.1.2.1	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Priemonė skirta smulkių kaimo verslų ekonominio aktyvumo skatinimui. Priemone siekiama didinti smulkių verslų kaime konkurencingumą ir ekonominį gyvybingumą, mažinti atotrūkį nuo miesto ir kaimo, kurti naujas ir išlaikyti esamas darbo vietas kaimuose.</p> <p><b>Remiama veikla:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ parama smulkiam verslui, nesusijusiam su žemės ūkio veikla, kaime pradėti ir plėtoti, apimančiam įvairius ne žemės ūkio verslus, produktų gamybą, apdorojimą, perdirbimą, jų pardavimą, įvairių paslaugų teikimą, įskaitant paslaugas žemės ūkiui.</li> <li>➤ parama privačių juridinių asmenų, užsiimančių aktyvaus poilsio ir kita turizmo organizavimo veikla, verslui pradėti ir plėtoti.</li> </ul> <p>Veiklos sritis <b>skirta darbo vietoms kurti</b>. Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 11 vietos projektai. Planuojama sukurti 14 darbo vietų. Veiklos sričiai skiriama 91,73 proc. lėšų nuo priemonei numatytų lėšų.</p>
9.2.1.1.2.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.1.1.2.2.1.	<i>pelno</i>	<input checked="" type="checkbox"/>
9.2.1.1.2.2.2.	<i>ne pelno</i>	<input type="checkbox"/>

9.2.1.1.2.3.	Tinkami paramos gavėjai	<p>Pareiškėjais gali būti Plungės rajone (išskyrus miestą) registruoti veiklos nevykdę ir veiklą vykdančios privatūs juridiniai asmenys bei fiziniai asmenys.</p> <p><b>Tinkami paramos gavėjai:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ naujai įregistruoti, veiklos nevykdę privatūs juridiniai asmenys;</li> <li>➤ veiklą vykdančios privatūs juridiniai asmenys;</li> <li>➤ fiziniai asmenys.</li> </ul>
9.2.1.1.2.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	<p><b>Priemonės tikslinė grupė</b> – Plungės rajono (išskyrus miestą) verslą jau vykdančios ir planuojančios pradėti vykdyti fiziniai ir juridiniai asmenys.</p>
9.2.1.1.2.5.	Tinkamumo sąlygos	<p>Vietos projektai teikiami pagal priemonės „<i>Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas</i>“ veiklos sritį „<i>Parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui</i>“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamą veiklą.</p> <p>Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte.</p> <p><b>Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ pareiškėjas juridinis asmuo yra registruotas ir (arba) veikiantis Plungės rajono kaimo vietovėje: pareiškėjo buveinė, biuras, kuriame saugomi apskaitos ir kt. dokumentai, gamybinės patalpos, technikos, įrangos laikymo patalpos, sandėliai ir pan. turi būti kaimo vietovėje;</li> <li>➤ pareiškėjas fizinis asmuo nuolatine gyvenamąją vietą deklaruoja Plungės rajono kaimo vietovėje;</li> <li>➤ jei paraišką teikia ilgiau nei 1 metus veiklą vykdančias fizinis arba privatus juridinis asmuo jo pajamos ataskaitiniais metais yra ne mažesnės kaip 12 vidutinių darbo užmokesčių dydžio; jei paraišką teikia paraiškos pateikimo metais įregistruotas privatus juridinis asmuo, kartu su paramos paraiška pateikiamas privataus juridinio asmens pradžios balansas</li> <li>➤ asmenų, dirbančių pas pareiškėją fizinį asmenį ūkininką, arba privataus juridinio asmens darbuotojų skaičius paraiškos teikimo metu negali viršyti 5 darbuotojų;</li> <li>➤ paraiškos pateikimo metu ne mažiau kaip 50 proc. pareiškėjo darbuotojų yra kaimo gyventojai.</li> </ul>
9.2.1.1.2.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<p>Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti balų sistemą ir <b>atrankos kriterijus:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. <i>didesnis sukurtų naujų darbo vietų skaičius;</i></li> <li>2. <i>pareiškėjo vadovas ir (arba) už projekto metu sukurtų veiklų vykdymą atsakingas (-i) asmuo (-enys) (darbuotojas (-ai)) turi profesinį, aukštesnįjį ir (arba) aukštąjį išsilavinimą projekto metu kuriamo verslo ir (arba) vadybos srityje.</i></li> </ol>
9.2.1.1.2.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	<p>Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 43 000,00 Eur. ( iki 2021-09-01)</p> <p>Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 52 851,00 Eur. (nuo 2021-09-01)</p>

		<p>Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 59 000,00 Eur. (nuo 2024-01-01)</p> <p>Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 80 000,00 Eur. EURI (nuo 2024-01-01)</p>
9.2.1.1.2.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	<p>70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte išsipareigojama gauti grynujų pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, atitinkantys labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (taikoma juridiniams asmenims) ir Europos Komisijos 2003 m. gegužės 3 d. rekomendacijoje Nr. 2003/361/EC dėl labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo (taikoma fiziniams asmenims);</p> <p>50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte išsipareigojama gauti grynujų pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, išskyrus asmenis, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus.</p>
9.2.1.1.3.	<b>2 veiklos sritis</b>	<b><i>Parama žemės ūkio veiklos vykdymui, produktų perdirbimui ir realizavimui LEADER-19.2.-SAVA-5.2.</i></b>
9.2.1.1.3.1.	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Priemonė skirta didinti žemės ūkio konkurencingumą, užtikrinti inovacijų diegimą ir gerinti žemės ūkio ir maisto produktų gamybą. Atsižvelgiant į jaunimo kaime mažėjimo mąstus, didelis dėmesys bus skiriamas jauniems ūkininkams, kurie yra verslesni ir aktyvesni, labiau linkę diegti inovacijas.</p> <p><b>Remiama veikla:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ parama žemės ūkio veiklos pradžiai ir (arba) vykdymui;</li> <li>➤ parama žemės ūkio produktų (vaisių, uogų, daržovių, grybų, augalininkystės ir gyvulininkystės produktų) perdirbimui ir (arba) inovacijų, naujų technologijų bei procesų diegimui, siekiant sukurti naujus ir (arba) aukštesnės pridėtinės vertės, geresnės kokybės produktus;</li> <li>➤ žemės ūkio produktų (vaisių, uogų, daržovių, grybų, augalininkystės ir gyvulininkystės produktų) rinkodara;</li> <li>➤ žemės ūkio produktų (vaisių, uogų, daržovių, grybų, augalininkystės ir gyvulininkystės produktų) rinkodara, susijusi su naujomis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir (arba) plėtra.</li> </ul> <p><i>Žemės ūkio produktų perdirbimas</i> – veikla, kurios metu pakeičiama žemės ūkio produktų pirminė fizinė ir (ar) cheminė sudėtis.</p> <p><i>Žemės ūkio produktų rinkodara</i> – žemės ūkio produktų supirkimas, surinkimas, paruošimas realizacijai,</p>



		<p>sandėliavimas, etikečių klijavimas, apdirbimas, rūšiavimas, pakavimas ir pardavimas.</p> <p>Veiklos sritis <b>skirta darbo vietoms kurti</b>. Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 1 vietos projektai. Planuojama sukurti 1 darbo vietą. Šiai veiklos sričiai skiriama 8,27 proc. lėšų nuo priemonei numatytų lėšų.</p>
9.2.1.1.3.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.1.1.3.2.1.	<i>pelno</i>	<input checked="" type="checkbox"/>
9.2.1.1.3.2.2.	<i>ne pelno</i>	<input type="checkbox"/>
9.2.1.1.3.3.	Tinkami paramos gavėjai	<p>Pareiškėjais gali būti Plungės rajone (išskyrus miestą) naujai registruoti ir (arba) veiklą vykdančios privatus juridiniai ir fiziniai asmenys.</p> <p><b>Tinkami paramos gavėjai:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ ūkininkas (fizinis asmuo, įregistravęs žemės ūkio valdą ir ūkį savo vardu);</li> <li>➤ naujai įregistruoti ir (arba) veikiantys juridiniai asmenys, užsiimantys žemės ūkio produktų gamyba ir (arba) perdirbimu ir (arba) rinkodara.</li> </ul>
9.2.1.1.3.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	<p>Priemonės tikslinė grupė:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ ūkininkai</li> <li>➤ privatus juridiniai asmenys</li> </ul>
9.2.1.1.3.5.	Tinkamumo sąlygos	<p>Vietos projektai teikiami pagal priemonės „<i>Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas</i>“ veiklos sritį „<i>Parama žemės ūkio veiklos vykdymui, produktų perdirbimui ir realizavimui</i>“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamą veiklą.</p> <p>Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte.</p> <p><b>Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ jei paraišką teikia ūkininkas (fizinis asmuo) jo deklaruota gyvenamoji vieta turi būti kaimo vietovė;</li> <li>➤ pareiškėjas juridinis asmuo yra registruotas ir veikiantis Plungės rajono kaimo vietovėje: pareiškėjo buveinė, biuras, kuriame saugomi apskaitos ir kt. dokumentai, gamybinės patalpos, technikos, įrangos laikymo patalpos, sandėliai ir pan. turi būti kaimo vietovėje;</li> <li>➤ jei paraišką teikia privatus juridinis asmuo pareiškėjo steigimo dokumentuose numatytos veiklos (pagal EVRK kodus) atitinka projekte numatytą vykdyti veiklą (-as);</li> <li>➤ paraiškos pateikimo metu (jei pareiškėjas turi darbuotojų) ne mažiau kaip 50 proc. pareiškėjo darbuotojų yra kaimo gyventojai;</li> <li>➤ paraiškos pateikimo metu pareiškėjas ūkininkas (fizinis asmuo) įregistravęs žemės ūkio valdą ir ūkį savo vardu);</li> <li>➤ asmenų, dirbančių pas pareiškėją fizinį asmenį – ūkininką, arba privataus juridinio asmens darbuotojų skaičius paraiškos teikimo metu negali viršyti 5 darbuotojų.</li> </ul>

9.2.1.1.3.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti balų sistemą ir <b>atrankos kriterijus</b> : 1. paraišką teikia ūkininkas (fizinis asmuo) jaunesnis kaip 40 metų arba privatus juridinis asmuo, kurio darbuotojų amžiaus vidurkis, paraiškos pateikimo dieną yra mažesnis kaip 40 metų; 2. didesnis sukurtų naujų darbo vietų skaičius; 3. projekto veiklomis (rezultatai) kuriamos inovacijos teritorijos ir (arba) rajono lygmeniu; 4. investuojama į ekologiškos žemės ūkio produkcijos auginimą ir (arba) perdirbimą.
9.2.1.1.3.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 43 000,00 Eur.
9.2.1.1.3.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte įsipareigojama gauti grynujų pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, atitinkantys labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (taikoma juridiniams asmenims) ir Europos Komisijos 2003 m. gegužės 3 d. rekomendacijoje Nr. 2003/361/EC dėl labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo (taikoma fiziniams asmenims);  50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte įsipareigojama gauti grynujų pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, išskyrus asmenis, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus.
<b>9.2.1.2. VPS priemonė „Bendruomenių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“ LEADER-19.2.-SAVA-6</b>		
9.2.1.2.1.	<b>VPS priemonės tikslas:</b> Paspirtinti kaimo gyventojų perėjimą prie ne žemės ūkio veiklos, didelį dėmesį skiriant pelno nesiekiančių organizacijų verslumo skatinimui, taip prisidedant prie ekonominės kaimo padėties gerinimo, kas savo ruožtu skatina teigiamus socialinius pokyčius.	
9.2.1.2.2.	<b>I veiklos sritis</b>	<b>Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse LEADER-19.2.-SAVA-6.1. (EŽŪFKP IR Lietuvos valstybės biudžeto lėšos)</b>
9.2.1.2.2.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Priemonė orientuota į inovatyvius pokyčius visuomenėje, skirta socialinės atskirties mažinimui, sukuriant palankias sąlygas bendruomeniniam ir kitam pelno nesiekiančių organizacijų verslumui vystyti. Remiami viešieji, pajamas generuojantys bendruomenių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslumą skatinantys vietos projektai. <b>Remiamos veiklos:</b> ➤ Paslaugų, teikiamų kaimo gyvenamojoje vietoje kūrimas ir plėtra (švietimo, kultūros, sporto, aplinkos tvarkymo: vejų pjovimas, vaismedžių genėjimas, šiukšlių išvežimas ir pan.,

		<p><i>vaikų priežiūra, buitinių paslaugų: kirpykla, skalbykla, siuvykla, batų taisykla ir pan.</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Veiklų ir paslaugų, susijusių su turiningo laisvalaikio ir aktyvaus poilsio, kūrimas ir plėtra.</li> <li>➤ Turizmą skatinančių veiklų kūrimas ir plėtra.</li> </ul> <p>Priemonė skirta <b>darbo vietoms kurti</b> ir verslumui skatinti. Planuojama, kad pagal šią priemonę bus įgyvendinti 7 vietos projektai. Planuojama sukurti 7 darbo vietas. Šiai veiklos sričiai skiriama 60,55 proc. lėšų nuo priemonei numatytų lėšų.</p>
9.2.1.2.2.	<b><i>I veiklos sritis</i></b>	<b><i>Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse LEADER-19.2.-SAVA-6.1. (EURI LĖŠOS)</i></b>
9.2.1.2.2.1.	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Priemonė orientuota į inovatyvius pokyčius visuomenėje, skirta socialinės atskirties mažinimui, sukuriant palankias sąlygas bendruomeniniam ir kitam pelno nesiekiančių organizacijų verslumui vystyti.</p> <p>Remiami viešieji, pajamas generuojantys bendruomenių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslumą skatinantys vietos projektai.</p> <p><b>Remiamos veiklos:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Paslaugų, teikiamų kaimo gyvenamojoje vietoje kūrimas ir plėtra (<i>švietimo, kultūros, sporto, aplinkos tvarkymo: vejų pjovimas, vaismedžių genėjimas, šiukšlių išvežimas ir pan., vaikų priežiūra, buitinių paslaugų: kirpykla, skalbykla, siuvykla, batų taisykla ir pan.</i>).</li> <li>➤ Veiklų ir paslaugų, susijusių su turiningo laisvalaikio ir aktyvaus poilsio, kūrimas ir plėtra.</li> <li>➤ Turizmą skatinančių veiklų kūrimas ir plėtra.</li> </ul> <p>Priemonė skirta <b>darbo vietoms kurti</b> ir verslumui skatinti. Planuojama, kad pagal šią priemonę bus įgyvendinti 2 vietos projektai. Planuojama sukurti 2 darbo vietas. Šiai veiklos sričiai skiriama 19,17 proc. lėšų nuo priemonei numatytų lėšų.</p>
9.2.1.2.2.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.1.2.2.2.1.	<i>pelno</i>	<input checked="" type="checkbox"/>
9.2.1.2.2.2.2.	<i>ne pelno</i>	<input type="checkbox"/>
9.2.1.2.2.3.	Tinkami paramos gavėjai	<p>Pareiškėjais gali būti Plungės rajone (išskyrus miestą) registruoti viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įregistruoti pagal Lietuvos Respublikos Asociacijų, Viešųjų įstaigų, Labdaros ir paramos fondų bei biudžetinių įstaigų įstatymus.</p> <p><b>Tinkami paramos gavėjai:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Plungės rajone (išskyrus miestą) registruotos kaimo bendruomenės ir kitos nevyriausybinės (jaunimo, sporto, kultūros ir kt.) organizacijos;</li> <li>➤ Plungės rajone (išskyrus miestą) registruotos viešosios įstaigos;</li> <li>➤ Plungės rajono savivaldybės biudžetinės įstaigos.</li> </ul>

9.2.1.2.2.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	<p><b>Priemonės tikslinės grupės:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ bedarbiai, ypač darbo neturintys jauni žmonės,</li> <li>➤ socialiai pažeidžiamos grupės (socialinės rizikos šeimos, vieniši ir senyvi žmonės, daugiavaikės šeimos, bedarbiai, vaikai, mažamečius vaikus auginančios šeimos, neįgalūs ir pan.);</li> <li>➤ kaimo bendruomenių ir kitų organizacijų nariai;</li> <li>➤ projekto vykdymo teritorijos gyventojai.</li> </ul>
9.2.1.2.2.5.	Tinkamumo sąlygos	<p>Vietos projektai teikiami pagal priemonę „<i>Bendruomenių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas</i>“ veiklos sritį „<i>Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse</i>“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamas priemonės veiklas.</p> <p>Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte.</p> <p><b>Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) (vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis);</li> <li>➤ pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą, t.y. pareiškėjo vadovas arba kitas už projekto įgyvendinimą atsakingas asmuo įgyvendino (buvo paskirtas projekto vadovu, administratoriumi, finansininku) bent 1 projektą ir (arba) projekto įgyvendinimo metu yra perkamos konsultavimo paslaugos ir (arba) paskirtas projekto vadovas turi aukštesnįjį, aukštąjį arba universitetinį išsilavinimą vadybos, ekonomikos, finansų valdymo, administravimo srityse (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, rekomendacijos ir pan.);</li> <li>➤ paraiškos pateikimo metu pareiškėjas aiškiai pagrindžia, kad organizacija turi žmogiškųjų išteklių, kurie planuoja dirbti sukurtose darbo vietose t.y. asmenų, kurie yra kompetentingi projekto veiklų vykdyme po projekto įgyvendinimo ir (arba) planuoja samdyti specialistus, (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, sutartis ir (arba) susitarimus su atitinkamais specialistais).</li> <li>➤ vietos projektas kuria naujas darbo vietas.</li> </ul>
9.2.1.2.2.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<p>Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti balų sistemą ir <b>atrankos kriterijus:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. didesnis sukurtų naujų darbo vietų skaičius;</li> <li>2. didesnis įdarbintų jaunų žmonių iki 40 metų ir (arba) socialiai pažeidžiamos grupės skaičius;</li> <li>3. projekto tikslinės grupės, potencialių naudos gavėjų, įtraukimas į projekto rengimą</li> </ol>
9.2.1.2.2.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 60 000.00 Eur.

		Didžiausia EURI lėšomis paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 61 290,00 Eur
9.2.1.2.2.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 95 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų.
9.2.1.2.3.	<b>2 veiklos sritis</b>	<b>Parama maisto tiekimo grandinės organizavimui ir žemės ūkio produktų perdirbimui LEADER-19.2.-SAVA-6.2.</b>
9.2.1.2.3.1.	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Priemonė orientuota į inovatyvius pokyčius visuomenėje skirta didinti kaimo bendruomenių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų konkurencingumą, skatinant bendradarbiavimą tarp skirtingų kaimo subjektų, maisto tiekimo grandinės organizavimą ir žemės ūkio produktų perdirbimą. Šia veiklos sritimi siekiama įgyvendinti projektus, kurie kuria pridėtinę vertę kaimo vietovėje, sprendžia užimtumo ir nedarbo problemas.</p> <p><b>Remiama veikla:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Sąlygų, kaimo bendruomenių ar kitų pelno nesiekiančių organizacijų auginamų ir (arba) sukurtų žemės ūkio ir kitų produktų perdirbimui, rinkodarai ir realizavimui, sudarymas.</li> </ul> <p><i>Žemės ūkio produktų perdirbimas</i> – veikla, kurios metu pakeičiama žemės ūkio produktų pirminė fizinė ir (ar) cheminė sudėtis.</p> <p><i>Žemės ūkio produktų rinkodara</i> – žemės ūkio produktų supirkimas, surinkimas, paruošimas realizacijai, sandėliavimas, etikečių klijavimas, apdirbimas, rūšiavimas, pakavimas ir pardavimas.</p> <p>Veiklos sritis <b>skirta darbo vietoms kurti</b>. Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 2 vietos projektai. Planuojama sukurti 2 darbo vietas. Šiai veiklos sričiai skiriama 20,28 proc. lėšų nuo priemonei numatytų lėšų.</p>
9.2.1.2.3.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.1.2.3.2.1.	<i>pelno</i>	<input checked="" type="checkbox"/>
9.2.1.2.3.2.2.	<i>ne pelno</i>	<input type="checkbox"/>
9.2.1.2.3.3.	Tinkami paramos gavėjai	<p>Pareiškėjais gali būti Plungės rajone (išskyrus miestą) registruoti viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įregistruoti pagal Lietuvos Respublikos Asociacijų, Viešųjų įstaigų, Labdaros ir paramos fondų bei biudžetinių įstaigų įstatymus.</p> <p><b>Tinkami paramos gavėjai:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Plungės rajone (išskyrus miestą) registruotos kaimo bendruomenės ir kitos nevyriausybinės (jaunimo, sporto, kultūros ir kt.) organizacijos;</li> <li>➤ Plungės rajone (išskyrus miestą) registruotos viešosios įstaigos;</li> <li>➤ Plungės rajono savivaldybės biudžetinės įstaigos</li> </ul>

9.2.1.2.3.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	<p><b>Priemonės tikslinės grupės:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ bedarbiai, ypač darbo neturintys jauni žmonės,</li> <li>➤ kaimo bendruomenių ir kitų organizacijų nariai;</li> <li>➤ projekto vykdymo teritorijos gyventojai.</li> </ul>
9.2.1.2.3.5.	Tinkamumo sąlygos	<p>Vietos projektai teikiami pagal priemonę „Bendruomenių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“ veiklos sritį „Parama maisto tiekimo grandinės organizavimui ir žemės ūkio produktų perdirbimui“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamas priemonės veiklas.</p> <p>Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte.</p> <p><b>Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) (vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis);</li> <li>➤ pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą, t.y. pareiškėjo vadovas arba kitas už projekto įgyvendinimą atsakingas asmuo įgyvendino (buvo paskirtas projekto vadovu, administratoriumi, finansininku) bent 1 projektą ir (arba) projekto įgyvendinimo metu yra perkamos konsultavimo paslaugos ir (arba) paskirtas projekto vadovas turi aukštesnįjį, aukštąjį arba universitetinį išsilavinimą vadybos, ekonomikos, finansų valdymo, administravimo srityse (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, rekomendacijos ir pan.);</li> <li>➤ paraiškos pateikimo metu pareiškėjas aiškiai pagrindžia, kad organizacija turi žmogiškųjų išteklių, kurie planuoja dirbti sukurtose darbo vietose t.y. asmenų, kurie yra kompetentingi projekto veiklų vykdyme po projekto įgyvendinimo ir (arba) planuoja samdyti specialistus, (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, sutartis ir (arba) susitarimus su atitinkamais specialistais).</li> <li>➤ vietos projektas kuria naujas darbo vietas.</li> </ul>
9.2.1.2.3.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<p>Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti balų sistemą ir <b>atrankos kriterijus:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. didsnis sukurtų naujų darbo vietų skaičius;</li> <li>2. projektas įgyvendinamas partnerystėje su keliais subjektais, įgyvendinamas bendradarbiavimo projektas.</li> </ol>
9.2.1.2.3.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 64 827,00 Eur.
9.2.1.2.3.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 95 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų.
9.2.2.	<b>VPS prioritetas Nr. II „Gyvenimui kaime patrauklios aplinkos kūrimas“</b>	
9.2.2.1.	<b>VPS priemonė „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“ LEADER-19.2.-SAVA-4</b>	

9.2.2.1.1.	<b>VPS priemonės tikslas:</b> Plėtoti žmogiškuosius išteklius, didinti socialinį, kultūrinį ir visuomeninį Plungės rajono gyventojų potencialą.	
<b>9.2.2.1.2.</b>	<b>I veiklos sritis</b>	<b>Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas LEADER-19.2.-SAVA-4.1.</b>
9.2.2.1.2.1.	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Priemonė yra skirta veikloms, skatinančioms vietos iniciatyvas bei partnerystę, taip pat stiprinančioms socialinį, kultūrinį kapitalą bei visuomeniškumo supratimą. Priemonė remiami projektai, kurie nėra susiję su investicijomis į nekilnojamąjį turtą (pastatus), skirta kaimo gyventojų bendrų iniciatyvų rėmimui.</p> <p><b>Remiamos veiklos:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ laisvalaikio, kultūros, sporto veiklos, kaimo tradicijų, mėgėjų meno puoselėjimo veiklų organizavimas;</li> <li>➤ tradicinių švenčių ir kitų renginių organizavimas;</li> <li>➤ įvairių gyventojų grupių (jaunimo, moterų, senjorų ir pan.) ir (arba) interesų grupių klubų ir centrų kūrimas ir (arba) veiklų vykdymas;</li> <li>➤ neformalaus šveitimo veiklų vykdymas.</li> </ul> <p>Priemonė <b>nekurianti darbo vietų</b>. Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 14 vietos projektų. Šiai veiklos sričiai skiriama 62,34 proc. lėšų nuo priemonei numatytų lėšų.</p>
9.2.2.1.2.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.2.1.2.2.1.	<i>pelno</i>	<input type="checkbox"/>
9.2.2.1.2.2.2.	<i>ne pelno</i>	<input checked="" type="checkbox"/>
9.2.2.1.2.3.	Tinkami paramos gavėjai	<p>Pareiškėjais gali būti Plungės rajone (išskyrus miestą) registruoti viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įregistruoti pagal Lietuvos Respublikos Asociacijų, Viešųjų įstaigų, Labdaros ir paramos fondų bei biudžetinių įstaigų įstatymus.</p> <p><b>Tinkami paramos gavėjai:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Plungės rajone (išskyrus miestą) registruotos kaimo bendruomenės ir kitos nevyriausybinės (jaunimo, sporto, kultūros ir kt.) organizacijos;</li> <li>➤ Plungės rajone (išskyrus miestą) registruotos viešosios įstaigos;</li> <li>➤ Plungės rajono savivaldybės biudžetinės įstaigos</li> </ul>
9.2.2.1.2.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	<p><b>Priemonės tikslinės grupės:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ socialiai pažeidžiamos grupės (socialinės rizikos šeimos, vieniši ir senyvi žmonės, daugiavaikės šeimos, bedarbiai, vaikai, mažamečius vaikus auginančios šeimos, neįgalūs ir pan.);</li> <li>➤ kaimo bendruomenių ir kitų organizacijų nariai;</li> <li>➤ projekto vykdymo teritorijos gyventojai.</li> </ul>
9.2.2.1.2.5.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai teikiami pagal priemonę „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“ veiklos sritį „Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamas priemonės veiklas.

		<p>Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte.</p> <p><i>Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis);</li> <li>➤ pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą, t.y. pareiškėjo vadovas arba kitas už projekto įgyvendinimą atsakingas asmuo įgyvendino (buvo paskirtas projekto vadovu, administratoriumi, finansininku) bent 1 projektą ir (arba) projekto įgyvendinimo metu yra perkamos konsultavimo paslaugos ir (arba) paskirtas projekto vadovas turi aukštesnįjį, aukštąjį arba universitetinį išsilavinimą vadybos, ekonomikos, finansų valdymo, administravimo srityse (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, rekomendacijos ir pan.);</li> <li>➤ projekto idėja išvystyta ir aptarta pareiškėjo visuotiniame narių susirinkime ir (arba) įvykdyta teritorijos gyventojų apklausa.</li> </ul>
9.2.2.1.2.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<p>Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti balų sistemą ir <b>atrankos kriterijus:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. projekto tikslinės grupės (naudos gavėjų) įtraukimas į projekto rengimą;</li> <li>2. didesnis, socialiai pažeidžiamos grupės arba jaunų asmenų iki 40 metų įtraukimas į projekto veiklą ir (arba) projekto rezultatų vykdymą;</li> <li>3. projektas įgyvendinamas partnerystėje su keliais subjektais.</li> </ol>
9.2.2.1.2.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	<p>Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 6 600,00 Eur.</p> <p><i>Planuojama įgyvendinti 14 vietos projektų.</i></p>
9.2.2.1.2.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	<p>Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 95 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų.</p>
<b>9.2.2.1.3.</b>	<b>2 veiklos sritis</b>	<p><b><i>Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose</i></b></p> <p><b><i>LEADER-19.2.-SAVA-4.2.</i></b></p>
9.2.2.1.3.1.	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Veiklos sritis yra skirta Plungės rajono kaimiškųjų vietovių kraštovaizdžio, didelės gamtinės vertės vietovių ir saugomų teritorijų kultūros, gamtos bei biologinės įvairovės išlaikymui, atkūrimui ir atnaujinimui, skatinant aktyvaus poilsio ir turizmo veiklas. Priemonė taip pat skirta gerinti gyvenamąją aplinką siekiant mažinti socialinę atskirtį ir ekonominę atotrūkį, skatinant vietos gyventojų aktyvumą ir iniciatyvų kūrimąsi.</p> <p><b><i>Remiamos veiklos:</i></b></p>



		<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ istorinę, architektūrinę ir (arba) kitokią vertę turinčių saugomų objektų ir (arba) gamtos paveldo objektų, vietovių, parkų, skverų, želdynų, kitų kraštovaizdžio komponentų tvarkymas, siekiant pritaikyti minėtus objektus laisvalaikio ir turizmo plėtrai;</li> <li>➤ biologinės įvairovės išsaugojimas, atkūrimas ir didinimas saugomose teritorijose siekiant skatinti turizmą Plungės rajone;</li> <li>➤ visuomenės informavimo ir mokymo priemonių susijusių su 1 ir 2 remiamoje veikloje minėtais objektais vykdymas siekiant skatinti ir plėtoti laisvalaikio ir turizmo veiklas Plungės rajone.</li> </ul> <p>Priemonė <b>skirta darbo vietoms kurti</b>. Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendintas 1 vietos projektas. Planuojama sukurti 1 darbo vietą. Šiai veiklos sričiai skiriama 37,66 proc. lėšų nuo priemonei numatytų lėšų.</p>
9.2.2.1.3.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:
9.2.2.1.3.2.1.	<i>pelno</i>	<input type="checkbox"/>
9.2.2.1.3.2.2.	<i>ne pelno</i>	<input checked="" type="checkbox"/>
9.2.2.1.3.3.	Tinkami paramos gavėjai	<p>Pareiškėjais gali būti Plungės rajone (išskyrus miestą) registruoti viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įregistruoti pagal Lietuvos Respublikos Asociacijų, Viešųjų įstaigų, Labdaros ir paramos fondų bei biudžetinių įstaigų įstatymus.</p> <p><b>Tinkami paramos gavėjai:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Plungės rajone (išskyrus miestą) registruotos kaimo bendruomenės ir kitos nevyriausybinės organizacijos;</li> <li>➤ Plungės rajone (išskyrus miestą) registruotos viešosios įstaigos;</li> <li>➤ Plungės rajono savivaldybės biudžetinės įstaigos</li> </ul>
9.2.2.1.3.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	<p><b>Priemonės tikslinės grupės:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Plungės rajono lankytojai;</li> <li>➤ Plungės rajono gyventojai.</li> </ul>
9.2.2.1.3.5.	Tinkamumo sąlygos	<p>Vietos projektai teikiami pagal priemonę „<i>Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas</i>“ veiklos sritį „<i>Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose</i>“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamas priemonės veiklas.</p> <p>Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte.</p> <p><b>Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ projektas susijęs su saugomų objektų tvarkymu, mokymu ir visuomenės informavimu ir (arba) įgyvendinamas saugomose teritorijose;</li> <li>➤ pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis)</li> </ul>

		<p>(vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis – išlyga taikoma pareiškėjui Plungės rajono savivaldybės administracijai ir jos biudžetinėms įstaigoms, kurių veiklos tikslai apima visą Plungės rajoną plačiaja prasme);</p> <p>➤ pareiškėjas turi kvalifikacinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą, t.y. pareiškėjo vadovas arba kitas už projekto įgyvendinimą atsakingas asmuo įgyvendino (buvo paskirtas projekto vadovu, administratoriumi, finansininku) bent 1 projektą ir (arba) projekto įgyvendinimo metu yra perkamos konsultavimo paslaugos ir (arba) paskirtas projekto vadovas turi aukštesnįjį, aukštąjį arba universitetinį išsilavinimą vadybos, ekonomikos, finansų valdymo, administravimo srityse (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, rekomendacijos ir pan.);</p> <p>➤ paraiškos pateikimo metu pareiškėjas aiškiai pagrindžia, kad organizacija turi žmogiškųjų išteklių, kurie planuoja dirbti sukurtose darbo vietose t.y. asmenų, kurie yra kompetentingi projekto veiklų vykdyme po projekto įgyvendinimo ir (arba) planuoja samdyti specialistus, (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, sutartis ir (arba) susitarimus su atitinkamais specialistais);</p> <p>➤ vietos projektas kuria naujas darbo vietas.</p>
9.2.2.1.3.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<p>Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti balų sistemą ir <b>atrankos kriterijus</b>:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. <i>didesnis sukurtų naujų darbo vietų skaičius;</i></li> <li>2. <i>projektas įgyvendinamas „Natura 2000“ teritorijoje.</i></li> </ol>
9.2.2.1.3.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 50 000,00 Eur.
9.2.2.1.3.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 80 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų.
<b>9.2.2.2.</b>	<b>VPS priemonė „Jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklų rėmimas“ LEADER-19.2.-SAVA-7</b>	
9.2.2.2.1.	<b>VPS priemonės tikslas:</b> aktyvinti kaimo jaunimą ir jaunus žmones, mažinti emigraciją iš kaimo, integruojant jį į bendruomenių socialinį, kultūrinį ir ekonominį gyvenimą.	
9.2.2.2.2.	<b>I veiklos sritis</b>	<b>Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimas LEADER-19.2.-SAVA-7.1.</b>
9.2.2.2.2.1.	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Veiklos sritis yra skirta paskatinti kaimo jaunimą imtis bendrų iniciatyvų, skatinti jaunimo socialinę, kultūrinę, turiningo laisvalaikio, pažintinę, švietėjišką veiklą, taip mažinant žalingų įpročių paplitimą ir didinant jaunimo motyvą likti kaime. Veiklos sritimi bus įgyvendinamos veiklos, kurios padeda integruoti jaunimą į bendruomenės gyvenimą ir sukuria įvairiapusę jaunimo saviraišką užtikrinančias sąlygas.</p> <p><b>Naudojama sąvoka</b> – jaunimas iki 29 metų.</p>

		<p><b>Remiamos veiklos:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ jaunimui patrauklių laisvalaikio, kultūros veiklų organizavimas, naujoviškų, netradicinių užimtumo galimybių sudarymas;</li> <li>➤ sporto veiklos aktyvinimas, klubų kūrimas;</li> <li>➤ neformalaus švietimo veiklų organizavimas;</li> <li>➤ jaunimo erdvių kūrimas.</li> </ul> <p>Veiklos sritis <b>nekurianti darbo vietų</b>. Planuojama pagal šią veiklos sritį įgyvendinti 8 projektus. Šiai veiklos sričiai skiriama 49,05 proc. lėšų nuo priemonėi numatytų lėšų.</p>
9.2.2.2.2.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.2.2.2.2.1.	<i>pelno</i>	<input type="checkbox"/>
9.2.2.2.2.2.2.	<i>ne pelno</i>	<input checked="" type="checkbox"/>
9.2.2.2.2.3.	Tinkami paramos gavėjai	<p>Pareiškėjais gali būti Plungės rajone (išskyrus miestą) registruoti viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įregistruoti pagal Lietuvos Respublikos Asociacijų, Viešųjų įstaigų, Labdaros ir paramos fondų bei biudžetinių įstaigų įstatymus.</p> <p><b>Tinkami paramos gavėjai:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Plungės rajone (išskyrus miestą) registruotos kaimo bendruomenės ir kitos nevyriausybinės organizacijos dirbančios su jaunimu;</li> <li>➤ Plungės rajone (išskyrus miestą) registruotos viešosios įstaigos dirbančios su jaunimu;</li> <li>➤ Plungės rajono savivaldybės biudžetinės įstaigos</li> <li>➤ Jaunimo organizacijos, kurių narių amžiaus vidurkis ne didesnis kaip 29 metai.</li> </ul>
9.2.2.2.2.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	<p><b>Priemonės tikslinės grupės:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Jaunimas iki 29 metų.</li> </ul>
9.2.2.2.2.5.	Tinkamumo sąlygos	<p>Vietos projektai teikiami pagal priemonę „Jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklų rėmimas“ veiklos sritį „Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimas“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamas priemonės veiklas.</p> <p>Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte.</p> <p><b>Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Ne mažiau kaip 80 proc. asmenų, dalyvaujančių projekto veiklose ir (arba) besinaudojančių projekto rezultatais, yra jaunimas iki 29 metų amžiaus;</li> <li>➤ projekto idėja išvystyta ir aptarta jaunimo;</li> <li>➤ pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) (vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis – išlyga taikoma pareiškėjui Plungės rajono savivaldybės</li> </ul>

		<p>administracijai ir jos biudžetinėms įstaigoms, kurių veiklos tikslai apima visą Plungės rajoną plačiaja prasme);</p> <p>➤ pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą, t.y. pareiškėjo vadovas arba kitas už projekto įgyvendinimą atsakingas asmuo įgyvendino (buvo paskirtas projekto vadovu, administratoriumi, finansininku) bent 1 projektą ir (arba) projekto įgyvendinimo metu yra perkamos konsultavimo paslaugos ir (arba) paskirtas projekto vadovas turi aukštesnįjį, aukštąjį arba universitetinį išsilavinimą vadybos, ekonomikos, finansų valdymo, administravimo srityse (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, rekomendacijos ir pan.).</p>
9.2.2.2.2.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<p>Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti balų sistemą ir <b>atrankos kriterijus</b>:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. <i>Projektą teikia jaunimo ir (arba) su jaunimu dirbanti organizacija (NVO arba VŠĮ);</i></li> <li>2. <i>projekto tikslinės grupės, potencialių naudos gavėjų, įtraukimas į projekto rengimą;</i></li> <li>3. <i>projekto veiklos ir rezultatai įtraukia daugiau nei 1 kaimo arba miestelio jaunimo organizaciją.</i></li> </ol>
9.2.2.2.2.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	<p>Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 7 000,00 Eur.</p> <p><i>Planuojama įgyvendinti 8 vietos projektus.</i></p>
9.2.2.2.2.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	<p>Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 95 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų.</p>
<b>9.2.2.2.3</b>	<b>2 veiklos sritis</b>	<b><i>Parama jaunų žmonių verslo iniciatyvų kūrimuisi LEADER-19.2.-SAVA-7.2.</i></b>
9.2.2.2.3.1.	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Veiklos sritis skirta jaunų žmonių ekonominei veiklai kaimo vietovėse vystyti, didinti galimybes dalyvauti darbo rinkoje jauniems, nedirbantiems asmenims, taip pat prisidėti prie demografinės padėties kaime stabilizavimo. Ja siekiama motyvuoti jaunus žmones gyventi ir dirbti kaime, taip mažinti migraciją iš kaimo, gerinti kaimo gyvenamosios aplinkos kokybę.</p> <p><b>Naudojama sąvoka</b> jauni žmonės – asmenys iki 40 metų.</p> <p><b>Remiama veikla:</b></p> <p>➤ parama fizinių asmenų ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse, apimančiai įvairius ne žemės ūkio verslus, produktų gamybą, apdorojimą, perdirbimą, jų pardavimą, , įskaitant paslaugas žemės ūkiui.</p> <p>➤ Paslaugų, teikiamų kaimo gyventojams, kūrimas (<i>švietimo, kultūros, sporto, aplinkos tvarkymo: vejų pjovimas, vaismedžių genėjimas, šiukšlių išvežimas ir pan., namų priežiūros paslaugos, smulkių žemės sklypų įdirbimas, buitinių paslaugų: kirpykla, skalbykla, siuvykla, batų taisykla ir pan.</i>)</p>

		Veiklos sritis <b>skirta darbo vietoms kurti</b> . Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 2 vietos projektai. Planuojama sukurti 2 darbo vietas. Šiai veiklos sričiai skiriama 50,95 proc. lėšų nuo priemonei numatytų lėšų.
9.2.2.2.3.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.2.2.3.2.1.	<i>pelno</i>	<input checked="" type="checkbox"/>
9.2.2.2.3.2.2.	<i>ne pelno</i>	<input type="checkbox"/>
9.2.2.2.3.3.	Tinkami paramos gavėjai	Pareiškėjais gali būti Plungės rajone (išskyrus Plungės miestą) registruoti fiziniai asmenys.
9.2.2.2.3.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Priemonės tikslinė grupė – Plungės rajone (išskyrus Plungės miestą) registruoti fiziniai asmenys iki 40 metų amžiaus.
9.2.2.2.3.5.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai teikiami pagal priemonės „ <i>Jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklą rėmimas</i> “ veiklos sritį „ <i>Parama jaunų žmonių verslo iniciatyvų kūrimuisi</i> “ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamą veiklą. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte. <b>Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams:</b> ➤ paraiškos teikimo metu pareiškėjas yra ne vyresnis nei 40 metų amžiaus; ➤ projekte numatytos veiklos atitinka bent vieną priemonės įgyvendinimo taisyklėse pateiktame veiklų sąrašė nurodytą veiklą (pagal EVRK); ➤ ne vėliau kaip su paskutiniu mokėjimo prašymu pateikiama nuolatinio Lietuvos gyventojų individualios veiklos pažyma ir (arba) verslo liudijimas ir (arba) naujai įsteigto privataus juridinio asmens dokumentai, kuriuose numatytos veiklos (pagal EVRK kodus) atitinka projekte numatytą vykdyti veiklą (-as).
9.2.2.2.3.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti balų sistemą ir <b>atrankos kriterijus</b> : <i>1. projektu sukuriama darbo vieta ne tik projekto vykdytojui, t.y. daugiau nei 1 darbo vieta;</i> <i>2. pareiškėjas turi profesinį, aukštesnįjį ir (arba) aukštąjį išsilavinimą projekto metu kuriamo verslo ir (arba) vadybos srityje;</i> <i>3. projekto metu įdarbinamas iki to laiko niekur nedirbęs asmuo ir (arba) asmuo ne anksčiau nei prieš 2 metus baigęs vidurinę, profesinę ir (arba) aukštąją mokyklą;</i> <i>4. projektą teikia asmuo ne anksčiau nei prieš 1 metus grįžęs iš emigracijos (pateikiamos darbo sutartys su darbdaviais ir/arba kiti gyvenimą užsienyje įrodantys dokumentai (registracijos dokumentai, sąskaitos už paslaugas ir pan.).</i>
9.2.2.2.3.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 35 721,00 Eur.

9.2.2.2.3.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	<p>70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte įsipareigojama gauti grynujų pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, atitinkantys labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (taikoma juridiniams asmenims) ir Europos Komisijos 2003 m. gegužės 3 d. rekomendacijoje Nr. 2003/361/EC dėl labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo (taikoma fiziniams asmenims);</p> <p>50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte įsipareigojama gauti grynujų pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, išskyrus asmenis, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus.</p>
--------------	----------------------------------	---

10. VPS įgyvendinimo veiksmų planas		
	Planuojami veiksmai	Sąsaja su VPS ir priemonėmis
10.1.	<b>2015 m.</b>	
10.1.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu:	VPS vertinimas
10.1.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:	VPS vertinimas
10.2.	<b>2016 m.</b>	
10.2.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu:	VPS vertinimas, taisyklių rengimas
10.2.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:	VPS vertinimas, taisyklių rengimas
10.3.	<b>2017 m.</b>	
10.3.1.	<p><b>Susiję su VPS įgyvendinimu:</b></p> <p><b><i>I kvietimas teikti vietos projektų paraiškas :</i></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas;</li> <li>▪ vietos projektų paraiškų rinkimas;</li> <li>▪ gautų vietos projektų vertinimas;</li> <li>▪ vietos projektų vertinimo ataskaitų rengimas;</li> <li>▪ paramos sutarčių sudarymas.</li> </ul> <p>Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių reikalavimais.</p> <p><b><i>Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.</i></b></p>	<p><b>Kvietimą planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms:</b></p> <p><b><i>Priemonė LEADER-19.2.-SAVA-8 „Gyvenimo kokybės gerinimas ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“</i></b></p>
10.3.2.	<p><b>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</b></p> <p>1. Plungės rajono vietos plėtros strategijos prioritetų ir priemonių pristatymas ir detalus išaiškinimas potencialiems vietos projektų vykdytojams.</p> <p>2. Siekiant sudominti vietos organizacijas, gyventojus ir vietos verslininkus bus surengti informaciniai „Smegenų šturmo“ seminarai, kurių metu bus „išgrynintos“ vietos projektų idėjos ir aptartos jų įgyvendinimo galimybės.</p>	<p>1-2 veiklos susiję su planuojamomis finansuoti VPS priemonėmis ir veiklos sritimis.</p> <p>3 veikla susijusi su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.</p>

	<p>3. Bus atliekama vietos organizacijų, gyventojų ir vietos verslininkų apklausa apie jiems aktualias mokymų ir informacinių renginių temas. Atsižvelgiant į apklausos rezultatus bus organizuojami mokymai ir informaciniai renginiai aktualūs potencialiems vietos projektų vykdytojams.</p>	
10.4.	<b>2018 m.</b>	
10.4.1.	<p><b>Susiję su VPS įgyvendinimu:</b></p> <p><b>2017 m. gautų vietos projektų įgyvendinimas ir priežiūra, administravimas:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ projekto įgyvendinimo dokumentų vertinimas (mokėjimo prašymai, ataskaitos, viešieji pirkimai);</li> </ul> <p><b>Kvietimai teikti vietos projektų paraiškas :</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas;</li> <li>➤ vietos projektų paraiškų rinkimas;</li> <li>➤ gautų vietos projektų vertinimas;</li> <li>➤ vietos projektų vertinimo ataskaitų rengimas;</li> <li>➤ paramos sutarčių sudarymas.</li> </ul> <p>Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių reikalavimais.</p> <p><b>Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.</b></p>	<p><b>Vietos projektų įgyvendinimas ir priežiūra susiję su I-ojo kvietimo priemone.</b></p> <p><b>Kvietimus planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms:</b></p> <p><b>Priemonės LEADER-19.2.-SAVA-5</b> „Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas“:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-5.1. „Parama alternatyvių žemė ūkio veiklų vykdymui“</li> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-5.2. „Parama žemės ūkio veiklos vykdymui, produktų perdirbimui ir realizavimui“</li> </ul> <p><b>Priemonė LEADER-19.2.-SAVA-8</b> „Gyvenimo kokybės gerinimas ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“</p> <p><b>Priemonės LEADER -19.2.-SAVA-4</b> „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-4.1. „Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas“</li> </ul> <p><b>Priemonės LEADER -19.2.-SAVA-7</b> „Jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenes veiklų rėmimas“:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-7.1. „Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimas“</li> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-7.2. „Parama jaunų žmonių verslo iniciatyvų kūrimuisi“</li> </ul>



10.4.2.	<p><b>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu</b></p> <p>1. Plungės rajono vietos plėtros strategijos prioritetų ir priemonių pristatymas ir detalus išaiškinimas potencialiems vietos projektų vykdytojams.</p> <p>2. Siekiant, kad vietos projektų paraiškos būtų parengtos kokybiškai, bus organizuojami praktiniai mokymai, susiję su paraiškos pildymu, pridedamų dokumentų būtinumu ir jų rengimo eiga. Informaciniai renginiai, susiję su Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos reikalavimais, Statybos techninio reglamento ir kitų dokumentų reikalavimais, susijusiais su vietos projekto rengimo veiklomis.</p> <p>3. Siekiant, kad vietos projektai būtų įgyvendinami kokybiškai ir be klaidų, bus organizuojami mokymai ir (arba) informaciniai renginiai, susiję viešųjų pirkimų vykdymu, mokėjimo prašymų ir ataskaitų rengimu.</p> <p>4. Siekiant parengti kokybišką tarpinę VPS vertinimo ataskaitą bus organizuojami informaciniai renginiai susiję su vietos projektų kiekybinių ir kokybinių rezultatų skaičiavimu ir aprašymu, vykdytų vietos projektų veiklų aprašymu ir pagrindimu.</p> <p>5. Bus atliekama vietos organizacijų, gyventojų ir vietos verslininkų apklausa apie jiems aktualias mokymų ir informacinių renginių temas. Atsižvelgiant į apklausos rezultatus bus organizuojami mokymai ir informaciniai renginiai aktualūs potencialiems vietos projektų vykdytojams.</p>	<p>1-3 veiklos susiję su kvietimų metu planuojamomis finansuoti VPS priemonėmis ir veiklos sritimis.</p> <p>4-5 veiklos susijusios su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.</p>
10.5.	<b>2019 m.</b>	
10.5.1.	<p><b>Susiję su VPS įgyvendinimu:</b></p> <p><i>2017 m. ir 2018 m. gautų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas:</i></p>	<p><b>Vietos projektų įgyvendinimas ir priežiūra susiję su buvusių kvietimų priemonėmis ir veiklos sritimis.</b></p> <p><b>Kvietimus planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms:</b></p>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ projekto įgyvendinimo dokumentų vertinimas (mokėjimo prašymai, ataskaitos, viešieji pirkimai);</li> <li>➤ vietos projektų patikros vietoje;</li> <li>➤ vietos projektų priežiūra po projektų įgyvendinimo.</li> </ul> <p><b><i>Kvietimai teikti vietos projektų paraiškas</i></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas;</li> <li>➤ vietos projektų paraiškų rinkimas;</li> <li>➤ gautų vietos projektų vertinimas;</li> <li>➤ vietos projektų vertinimo ataskaitų rengimas;</li> <li>➤ paramos sutarčių sudarymas.</li> </ul> <p>Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių reikalavimais.</p> <p><i>Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.</i></p>	<p><b><i>Priemonė LEADER-19.2.-SAVA-1</i></b> „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“</p> <p><b><i>Priemonės LEADER-19.2.-SAVA-5</i></b> „Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas“:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-5.1. „Parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui“</li> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-5.2. „Parama žemės ūkio veiklos vykdymui, produktų perdirbimui ir realizavimui“</li> </ul> <p><b><i>Priemonės LEADER-19.2.-SAVA-6</i></b> „Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-6.1. „Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse“</li> </ul> <p><b><i>Priemonės LEADER-19.2.-SAVA-4</i></b> „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-4.1. „Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas“</li> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-4.2. „Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose“.</li> </ul> <p><b><i>Priemonės LEADER-19.2.-SAVA-7</i></b> „Jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenes veiklų rėmimas“:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-7.1. „Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimas“</li> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-7.2. „Parama jaunų žmonių verslo iniciatyvų kūrimuisi“</li> </ul>
10.5.2.	<p><b>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Plungės rajono vietos plėtros strategijos prioritetų ir priemonių pristatymas ir detalus išaiškinimas potencialiems vietos projektų vykdytojams.</li> <li>2. Siekiant, kad vietos projektų paraiškos būtų parengtos kokybiškai, bus organizuojami praktiniai mokymai, susiję su</li> </ol>	<p>1-3 veiklos susiję su kvietimų metu planuojamomis finansuoti VPS priemonėmis ir veiklos sritimis.</p> <p>4-5 veiklos su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.</p>

	<p>paraiškos pildymu, pridedamų dokumentų būtinumu ir jų rengimo eiga.</p> <p>3. Siekiant, kad vietos projektai būtų įgyvendinami kokybiškai ir be klaidų, bus organizuojami mokymai ir (arba) informaciniai renginiai, susiję viešųjų pirkimų vykdymu, mokėjimo prašymų ir ataskaitų rengimu, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos reikalavimais, Statybos techninio reglamento ir kitų dokumentų reikalavimais, susijusiais su vietos projekte numatytų veiklų įgyvendinimo užbaigimu.</p> <p>4. Siekiant parenti kokybišką tarpinę VPS vertinimo ataskaitą bus organizuojami informaciniai renginiai susiję su vietos projektų kiekybinių ir kokybinių rezultatų skaičiavimu ir aprašymu, vykdytų vietos projektų veiklų aprašymu ir pagrindimu.</p> <p>5. Bus atliekama vietos organizacijų, gyventojų ir vietos verslininkų apklausa apie jiems aktualias mokymų ir informacinių renginių temas. Atsižvelgiant į apklausos rezultatus bus organizuojami mokymai ir informaciniai renginiai aktualūs potencialiems vietos projektų vykdytojams.</p>	
10.6.	<b>2020 m.</b>	
10.6.1.	<p><b>Susiję su VPS įgyvendinimu:</b></p> <p><i>2017m., 2018m., 2019m. gautų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ projekto įgyvendinimo dokumentų vertinimas (mokėjimo prašymai, ataskaitos, viešieji pirkimai);</li> <li>➤ vietos projektų patikros vietoje;</li> <li>➤ vietos projektų priežiūra po projektų įgyvendinimo.</li> </ul> <p>Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių reikalavimais.</p>	<p><b>Vietos projektų įgyvendinimas ir priežiūra susiję su buvusių kvietimų priemonėmis ir veiklos sritimis.</b></p> <p><b>Kvietimus planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms:</b></p> <p><i>Priemonė LEADER-19.2.-SAVA-1 „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“</i></p> <p><i>Priemonės LEADER-19.2.-SAVA-5 „Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas“:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ <i>veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-5.1. „Parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui“</i></li> </ul>

<p><b><i>Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.</i></b> <b><i>Tarpinis VPS vertinimas, ataskaitos rengimas.</i></b></p> <p><b><i>Kvietimai teikti vietos projektų paraiškas</i></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas;</li> <li>➤ vietos projektų paraiškų rinkimas;</li> <li>➤ gautų vietos projektų vertinimas;</li> <li>➤ vietos projektų vertinimo ataskaitų rengimas;</li> <li>➤ paramos sutarčių sudarymas.</li> </ul> <p>Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių reikalavimais.</p> <p><b><i>Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.</i></b></p>	<p><b><i>Priemonės LEADER-19.2.-SAVA-6</i></b> „Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-6.1. „Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse“</li> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-6.2. „Parama maisto tiekimo grandinės organizavimui ir žemės ūkio produktų perdirbimui“</li> </ul> <p><b><i>Priemonės LEADER-19.2.-SAVA-7</i></b> „Jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklą rėmimas“:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-7.1. „Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimas“.</li> </ul> <p><b><i>2020 metais bus atliekamas tarpinis strategijų vertinimas. Ataskaita bus teikiama apie sekančias VPS priemones ir veiklos sritis:</i></b></p> <p><b><i>Priemonė LEADER-19.2.-SAVA-1</i></b> „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“</p> <p><b><i>Priemonės LEADER-19.2.-SAVA-5</i></b> „Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas“:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-5.1. „Parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui“</li> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-5.2. „Parama žemės ūkio veiklos vykdymui, produktų perdirbimui ir realizavimui“</li> </ul> <p><b><i>Priemonės LEADER-19.2.-SAVA-6</i></b> „Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-6.1. „Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse“</li> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-6.2. „Parama maisto tiekimo grandinės organizavimui ir žemės ūkio produktų perdirbimui“.</li> </ul> <p><b><i>Priemonės LEADER-19.2.-SAVA-4</i></b> „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-4.1. „Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas“</li> </ul>
--	--

		<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-4.2. „Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose“.</li> </ul> <p><b>Priemonės LEADER -19.2.-SAVA-7</b> „Jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenes veiklų rėmimas“:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-7.1. „Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimas“.</li> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-7.2. „Parama jaunų žmonių verslo iniciatyvų kūrimuisi“</li> </ul> <p><b>Priemonė LEADER-19.2.-SAVA-8</b> „Gyvenimo kokybės gerinimas ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“</p>
10.6.2.	<p><b>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</b></p> <p>1. Siekiant, kad vietos projektai būtų įgyvendinami kokybiškai ir be klaidų, bus organizuojami mokymai ir (arba) informaciniai renginiai, susiję viešųjų pirkimų vykdymu, mokėjimo prašymų ir ataskaitų rengimu.-Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos reikalavimais, Statybos techninio reglamento ir kitų dokumentų reikalavimais, susijusiais su vietos projekte numatytų veiklų įgyvendinimo užbaigimu.</p> <p>2. Siekiant parenti kokybišką galutinę VPS vertinimo ataskaitą bus organizuojami informaciniai renginiai susiję su vietos projektų kiekybinių ir kokybinių rezultatų skaičiavimu ir aprašymu, vykdytų vietos projektų veiklų aprašymu ir pagrindimu.</p> <p>3. Bus atliekama vietos organizacijų, gyventojų ir vietos verslininkų apklausa apie jiems aktualias mokymų ir informacinių renginių temas. Atsižvelgiant į apklausos rezultatus bus organizuojami mokymai ir informaciniai renginiai aktualūs potencialiems vietos projektų vykdytojams.</p>	<p>1-2-3 veiklos susijusios su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.</p>
10.7.	<b>2021 m.</b>	

<p>10.7.1.</p>	<p><b>Susiję su VPS įgyvendinimu:</b></p> <p><i>2017m., 2018m., 2019m. ir 2020 metais gautų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ projekto įgyvendinimo dokumentų vertinimas (mokėjimo prašymai, ataskaitos, viešieji pirkimai);</li> <li>➤ vietos projektų patikros vietoje;</li> <li>➤ vietos projektų priežiūra po projektų įgyvendinimo.</li> </ul> <p>Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių iniciuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių reikalavimais.</p> <p><i>Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.</i></p> <p><i>Kvietimai teikti vietos projektų paraiškas</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas;</li> <li>➤ vietos projektų paraiškų rinkimas;</li> <li>➤ gautų vietos projektų vertinimas;</li> <li>➤ vietos projektų vertinimo ataskaitų rengimas;</li> <li>➤ paramos sutarčių sudarymas.</li> </ul> <p>Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių iniciuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių reikalavimais</p>	<p><b>Kvietimus planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms:</b></p> <p><i>Priemonė LEADER-19.2.-SAVA-1 „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“</i></p> <p><i>Priemonės LEADER-19.2.-SAVA-5 „Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas“:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-5.1. „Parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui“</li> </ul> <p><i>Priemonės LEADER-19.2.-SAVA-6 „Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-6.1. „Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse“</li> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-6.2. „Parama maisto tiekimo grandinės organizavimui ir žemės ūkio produktų perdirbimui“.</li> </ul> <p><i>Priemonė LEADER-19.2.-SAVA-8 „Gyvenimo kokybės gerinimas ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“</i></p> <p><b>Kvietimą EURI lėšomis planuojama skelbti sekančiai VPS priemonei:</b></p> <p><i>Priemonės LEADER-19.2.-SAVA-6 „Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-6.1. „Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse“</li> </ul> <p><b>Vietos projektų įgyvendinimas ir priežiūra susiję buvusių kvietimų priemonėmis ir veiklos sritimis.</b></p>
----------------	---	---

10.7.2.	<p><b>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</b></p> <p>1. Siekiant parengti kokybišką galutinę VPS vertinimo ataskaitą bus organizuojami informaciniai renginiai susiję su vietos projektų kiekybinių ir kokybinių rezultatų skaičiavimu ir aprašymu, vykdytų vietos projektų veiklų aprašymu ir pagrindimu.</p>	Veikla susijusi su buvusių kvietimų metu gautų vietos projektų įgyvendinimu.
<b>10.8. 2022 m.</b>		
10.8.1.	<p><b>Susiję su VPS įgyvendinimu:</b></p> <p><b>2017m., 2018m., 2019m., 2020m ir 2021 m. metais gautų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ projekto įgyvendinimo dokumentų vertinimas (mokėjimo prašymai, ataskaitos, viešieji pirkimai);</li> <li>➤ vietos projektų patikros vietoje.</li> <li>➤ vietos projektų priežiūra po projektų įgyvendinimo.</li> </ul> <p>Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių reikalavimais.</p>	<p><b>Kvietimus planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms:</b></p> <p><b>Priemonės LEADER-19.2.-SAVA-5 „Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas“:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-5.1. „Parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui“</li> </ul> <p><b>Priemonės LEADER-19.2.-SAVA-6 „Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-6.2. „Parama maisto tiekimo grandinės organizavimui ir žemės ūkio produktų perdirbimui“.</li> </ul> <p><b>Priemonė LEADER-19.2.-SAVA-8 „Gyvenimo kokybės gerinimas ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“</b></p> <p><b>Kvietimą EURI lėšomis planuojama skelbti sekančiai VPS priemonei:</b></p> <p><b>Priemonės LEADER-19.2.-SAVA-6 „Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“:</b></p>

		<p>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-6.1. „Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse“</p> <p><b>Vietos projektų įgyvendinimas ir priežiūra susiję su buvusių kvietimų priemonėmis ir veiklos sritimis.</b></p>
10.8.2.	<p><b>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</b></p> <p>1. Siekiant parengti kokybišką galutinę VPS vertinimo ataskaitą bus organizuojami informaciniai renginiai susiję su vietos projektų kiekybinių ir kokybinių rezultatų skaičiavimu ir aprašymu, vykdytų vietos projektų veiklų aprašymu ir pagrindimu.</p>	Veikla susijusi su buvusių kvietimų metu gautų vietos projektų įgyvendinimu.
10.9.	<b>2023 m.</b>	
10.9.1.	<p><b>Susiję su VPS įgyvendinimu:</b></p> <p><i>2017m., 2018m., 2019m. , 2020 m., 2021 m., ir 2022 metais gautų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ projekto įgyvendinimo dokumentų vertinimas (mokėjimo prašymai, ataskaitos, viešieji pirkimai);</li> <li>➤ vietos projektų patikros vietoje.</li> <li>➤ vietos projektų priežiūra po projektų įgyvendinimo.</li> </ul> <p>Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių reikalavimais.</p>	<p><b>Vietos projektų įgyvendinimas ir priežiūra susiję su I-ojo kvietimo priemone.</b></p> <p><b>Kvietimus planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms:</b></p> <p><i>Priemonės LEADER -19.2.-SAVA-4 „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ veiklos sritis LEADER-19.2.-SAVA-4.1. „Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas“</li> </ul> <p><b>Vietos projektų įgyvendinimas ir priežiūra susiję buvusių kvietimų priemonėmis ir veiklos sritimis.</b></p>
10.9.2.	<p><b>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</b></p>	Veikla susijusi su buvusių kvietimų metu gautų vietos projektų įgyvendinimu.



	1. Siekiant parengti kokybišką galutinę VPS vertinimo ataskaitą bus organizuojami informaciniai renginiai susiję su vietos projektų kiekybinių ir kokybinių rezultatų skaičiavimu ir aprašymu, vykdytų vietos projektų veiklų aprašymu ir pagrindimu.	
10.10.	<b>2024 m.</b>	
10.10.1.	<p><b>Susiję su VPS įgyvendinimu:</b></p> <p><i>2018m., 2019m., 2020m., 2021m., 2022 m. ir 2023 metais gautų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ projekto įgyvendinimo dokumentų vertinimas (mokėjimo prašymai, ataskaitos, viešieji pirkimai);</li> <li>➤ vietos projektų patikros vietoje.</li> <li>➤ vietos projektų priežiūra po projektų įgyvendinimo.</li> </ul> <p><b>Rezervinis kvietimas teikti vietos projektų paraiškas (I ktv):</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas;</li> <li>➤ vietos projektų paraiškų rinkimas;</li> <li>➤ gautų vietos projektų vertinimas;</li> <li>➤ vietos projektų vertinimo ataskaitų rengimas;</li> <li>➤ paramos sutarčių sudarymas.</li> </ul> <p>Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių reikalavimais.</p>	<p><b>Vietos projektų įgyvendinimas ir priežiūra susiję su buvusių kvietimų priemonėmis ir veiklos sritimis.</b></p> <p><b>Rezervinis kvietimas teikti vietos projektų paraiškas, susijęs su visomis VPS priemonėmis ir veiklos sritimis. Kvietimas bus skelbiamas atsižvelgiant į sutaupytas VPS lėšas.</b></p>
10.10.2.	<p><b>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</b></p> <p>1. Plungės rajono vietos plėtros strategijos prioritetų ir priemonių, <i>kuriose buvo sutaupytos lėšos</i>, pristatymas ir detalus išaiškinimas potencialiems vietos projektų vykdytojams.</p>	<p>1-3 veiklos susiję su rezervinio kvietimo metu planuojamomis finansuoti VPS priemonėmis ir veiklos sritimis.</p> <p>4 veikla susijusi su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.</p>

	<p>2. Siekiant, kad vietos projektų paraiškos būtų parengtos kokybiškai, bus organizuojami informaciniai renginiai, susiję su paraiškos pildymu, pridedamų dokumentų būtinumu ir jų rengimo eiga.</p> <p>3. Siekiant, kad vietos projektai būtų įgyvendinami kokybiškai ir be klaidų, bus organizuojami mokymai, susiję viešųjų pirkimų vykdymu, mokėjimo prašymų ir ataskaitų rengimu.</p> <p>4. Siekiant parengti kokybišką galutinę VPS vertinimo ataskaitą bus organizuojami informaciniai renginiai susiję su vietos projektų kiekybinių ir kokybinių rezultatų skaičiavimu ir aprašymu, vykdytų vietos projektų veiklų aprašymu ir pagrindimu.</p>	
10.11.	<b>2024 m.</b>	
10.11.1.	<b>Susiję su VPS įgyvendinimu:</b>	VPS <i>planuojama</i> baigti įgyvendinti 2025-09-01 m.
10.11..2.	<b>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</b>	VPS <i>planuojama</i> baigti įgyvendinti 2025-09-01 m.

11. VPS finansinis planas					
VPS finansinis planas pagal prioritetus:					
11.1.	Prioriteto Nr.	VPS prioriteto pavadinimas	Planuojama paramos lėšų suma (Eur)		Planuojama lėšų (proc.)
11.1.1.	I	Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas, iš jų:	1 340 339,00		69,48 proc.
11.1.1.1.		<i>EŽŪFKP ir Lietuvos valstybės biudžeto lėšos</i>	<i>1 217 759,00</i>		<i>63,13 proc.</i>
11.1.1.2.		<i>EURI lėšos</i>	<i>122 580,00</i>		<i>6,35 proc.</i>
11.1.2.	II	Gyvenimui kaime patrauklios aplinkos kūrimas	588 714,00		30,52 proc.
11.1.3.		Virškontraktavimas (EŽŪFKP ir Lietuvos valstybės biudžeto lėšos)	iki 96 453,00		5 proc.
11.1.4.		Papildomos lėšos - virškontraktavimas EURI)	iki 80 000,00		
<b>Iš viso: 2 105 506,00 (iš jų iki: 96 453,00 virškontraktavimui (EŽŪFKP ir Lietuvos valstybės biudžeto lėšos) ir 80 000,00 papildomos lėšos – virškontraktavimui (EURI) pagal VPS prioritetus iš EŽŪFKP, EURI)</b>					<b>Iš viso: 105</b>
VPS finansinis planas pagal priemones:					
11.2.	VPS priemonės pavadinimas	VPS prioriteto Nr., kuriam priskiriama priemonė	VPS priemonės kodas	Planuojama lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)
11.2.1.	NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra	<b>I prioritetas</b> „Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas“	LEADER-19.2.-SAVA-1	187 517,20	9,72 proc.
11.2.2.	Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas	<b>I prioritetas</b> „Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas“	LEADER-19.2.-SAVA-5	499 860,35	25,91 proc.
11.2.2.1	<i>EŽŪFKP ir Lietuvos valstybės biudžeto lėšos</i>			<i>563 860,35</i>	<i>29,17 proc.</i>
11.2.2.2.	<i>EURI lėšos</i>			<i>80 000,00</i>	<i>4,21 proc.</i>
11.2.3.	Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas , iš jų:	<b>I prioritetas</b> „Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas“	LEADER-19.2.-SAVA-6	619 763,24	32,13 proc.
11.2.3.1	<i>EŽŪFKP ir Lietuvos valstybės biudžeto lėšos</i>			<i>516 748,00</i>	<i>26,79 proc.</i>
11.2.3.2.	<i>EURI lėšos</i>			<i>122 580,00</i>	<i>6,35 proc.</i>

11.2.4.	Gyvenimo kokybės gerinimas ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse	<b>II prioritetas</b> „Gyvenimui kaime patrauklios aplinkos kūrimas“	LEADER-19.2.-SAVA-8	378 033,77		19,60 proc.						
11.2.5.	Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas	<b>II prioritetas</b> „Gyvenimui kaime patrauklios aplinkos kūrimas“	LEADER-19.2.-SAVA-4	132 131,72		6,85 proc.						
11.2.6.	Jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklų rėmimas	<b>II prioritetas</b> „Gyvenimui kaime patrauklios aplinkos kūrimas“	LEADER-19.2.-SAVA-7	111 746,72		5,79 proc.						
11.2.7.	Virškontraktavimas KPP			96 453,00		5 proc.						
11.2.8.	Papildomos lėšos - virškontraktavimas (EUR)			80 000,00								
<b>Iš viso: 2 105 506,00 (iš jų iki: 96 453,00 virškontraktavimui (EŽŪFKP ir Lietuvos valstybės biudžeto lėšos) ir 80 000,00 papildomos lėšos – virškontraktavimui (EUR) pagal VPS prioritetus iš EŽŪFKP, EUR)</b>						<b>Iš viso: 105 proc.</b> (nuo vietos projektams įgyvendinti planuojamos sumos)						
<b>VPS administravimo išlaidų finansinis planas:</b>												
11.3.	<b>VPS administravimo išlaidų (KPP kodas 19.4) kategorijos</b>	<b>Planuojama lėšų (Eur)</b>			<b>Planuojama lėšų (proc.)</b>							
11.3.1.	VVG veiklos išlaidos, iš jų:	361 696,00			75 proc.							
11.3.1.1	<i>EŽŪFKP ir Lietuvos valstybės biudžeto lėšos</i>	331 052,00			68,65 proc.							
11.3.1.2	<i>EUR lėšos</i>	30 644,00			6,35 proc.							
11.3.2.	VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo išlaidos	120 566,00			25 proc.							
11.3.3.	<b>Iš viso:</b>	482 262,00			<b>20 proc.</b> (20 proc. VPS administravimui skirtos sumos)							
11.4.	<b>Indikatyvus VPS lėšų poreikis pagal metus:</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>	<b>2020</b>	<b>2021</b>	<b>2022</b>	<b>2023</b>	<b>2024</b>	<b>Iš viso:</b>

11.4.1.	Planuojamas lėšų poreikis vietos projektams pagal VPS finansuoti pagal metus (proc. nuo vietos projektams numatytos sumos)	-	-	-	4,06	19,73	14,15	26,00	26,00	10,00	0,06	<b>100 proc.</b>
11.4.1.1.	Planuojamas lėšų poreikis vietos projektams pagal VPS finansuoti pagal metus (proc. nuo vietos projektams numatytos sumos) EURI lėšos	-	-	-	-	-	-	-	50,00	49,00	1,00	<b>100 proc.</b>
11.4.2.	Planuojamas lėšų poreikis VPS administravimo išlaidoms pagal metus (proc. nuo VPS administravimui numatytos sumos)	-	8,25	16,97	11,89	12,43	13,21	12,40	12,00	12,00	0,85	<b>100 proc.</b>
11.4.2.1.	Planuojamas lėšų poreikis VPS administravimo išlaidoms pagal metus (proc. nuo VPS administravimui numatytos sumos) (EURI lėšos)	-	-	-	-	-	-	-	44	45	11	<b>100 proc.</b>
11.5.	<b>Planuojami papildomi VPS finansavimo šaltiniai</b>	<b>Pagrindimas</b>										
11.5.1.	PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS KOOFINANSAVIMAS	Plungės rajono vietos veiklos grupė planuoja kreiptis į rajono savivaldybę dėl VPS koofinansavimo.										

12. VPS įgyvendinimo rodikliai											
12.1. VPS pasiekimų produkto (anglų k. „output“) rodikliai											
Eil. Nr.	VPS įgyvendinimo rodiklių pavadinimas	ESIF teminiai tikslai									Iš viso:
		1	10	3	3	5-6	4	8	9	2	
		EŽŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys									
		1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C	
12.1.1.	<b>Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.):</b>										
12.1.1.1.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė NVO, skaičius (vnt.), iš jų:				2	1			35		<b>38</b>
12.1.1.1.1.	EŽŪFKP ir Lietuvos valstybės biudžeto lėšos				2	1			33		<b>36</b>
12.1.1.1.2.	EURI lėšos								2		<b>2</b>
12.1.1.2.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė vietos valdžios institucija (savivaldybė) arba valstybės institucija/ organizacija, skaičius (vnt.)								1		<b>1</b>

12.1.1.3.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė MVĮ, skaičius (vnt.)							7				<b>7</b>
12.1.1.4.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė fiziniai asmenys, skaičius (vnt.):				1			6				<b>7</b>
12.1.1.4.1.	<i>iš jų iki 40 m.</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	<i>iš viso:</i>	<b>moterų:</b> 1 <b>vyrų:</b> 2
12.1.1.4.2.	<i>iš jų daugiau kaip 40 m.</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	<i>iš viso:</i>	<b>moterų:</b> 1 <b>vyrų:</b> 1
12.1.1.5.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė 12.1.1.1–12.1.1.5 papunkčiuose neišvardyti asmenys, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-
12.1.2.	<b>Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-4.2</b>											
12.1.2.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-		-	-	-	-	-		-
12.1.3.	<b>Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-6.2</b>											
12.1.3.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-			-	-		-
12.1.4.	<b>Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-6.4</b>											
12.1.4.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)											-
12.1.5.	<b>Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-7.2</b>											
12.1.5.1.	Paremtų vietos projektų, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-				
12.1.5.2.	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (žm.)	-	-	-	-	-	-	-				
12.1.6.	<b>Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-7.6</b>											
12.1.6.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-		-		-
12.1.6.2.	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-		-		-
12.1.7.	<b>Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-16.3</b>											
12.1.7.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)		-	-	-	-	-	-	-	-		-
12.1.8.	<b>Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-16.4</b>											
12.1.8.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)		-	-		-	-	-	-	-		-
12.1.9.	<b>Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-16.9</b>											

12.1.9.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.1.10.	<b>Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-1 (NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra)</b>										
12.1.10.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3
12.1.11.	<b>Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-5 (Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas)</b>										
12.1.11.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	1	-	-	11	-	-	12
12.1.12.	<b>Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-6 (Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas)</b>										
12.1.12.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.), iš jų:	-	-	-	2	-	-	-	9	-	11
12.1.12.1.1.	<i>EŽŪFKP ir Lietuvos valstybės biudžeto lėšos</i>				2				7		9
12.1.12.1.2.	<i>EURI lėšos</i>								2		2
12.1.13.	<b>Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-4 (Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas)</b>										
12.1.13.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	1	-	-	14	-	15
12.1.14.	<b>Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-7 (Jaunimo ir jaunų žmonių užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenes veiklų rėmimas)</b>										
12.1.14.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	2	8	-	10
12.1.12.	<b>Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-6 (savarankiška VPS priemonė)</b>										
12.1.12.1.	Paremtų vietos projektų, susijusių su inovacijų ir bendradarbiavimo skatinimo mokymais, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.1.12.2.	Paremtų vietos projektų, susijusių su VVG teritorijos gyventojų kompiuterinio raštingumo mokymais, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.1.12.3.	Paremtų vietos projektų, susijusių su verslumo (žemės ūkio srityje, ne žemės ūkio srityje, socialinio verslo srityje) skatinimo mokymais, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.1.12.4.	Paremtų vietos projektų, susijusių su kitais nei 12.1.12.1–12.1.12.3 papunkčiuose minimais mokymais, skaičius	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.1.12.5.	Planuojamas mokymų dalyvių skaičius (vnt., ne unikalių)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.1.13.	<b>Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-8 (Gyvenimo kokybės gerinimas ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse)</b>										
12.1.13.1.	Paremtų vietos projektų, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	8	-	8
12.1.13.2.	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (žm.)	-	-	-	-	-	-	-	5710	-	5 710 žm. (20 proc. rajono kaimiškosios

											teritorijos gyventojų)
12.1.14.	<b>Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-&lt;...&gt; (savarankiška VPS priemonė)</b>										
12.1.14.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<b>12.2. VPS pasiekimų tikslo rodikliai (anglų k. „target“)</b>											
<b>12.2.1. Vietos projektų įgyvendinimas</b>											
12.2.1.1.	Sukurtų naujų darbo vietų (naujų etatų) skaičius įgyvendinus vietos projektus (vnt.)				3	1		16	13		<b>33</b>
12.2.1.1.1.	<i>EŽŪFKP ir Lietuvos valstybės biudžeto lėšos</i>				3	1		16	11		<b>31</b>
12.2.1.1.2.	<i>EURI lėšos</i>								2		<b>2</b>
12.2.2.2.	Išlaikytų darbo vietų (etatų) skaičius įgyvendinus vietos projektus (vnt.)										
<b>12.2.2. VPS administravimas</b>											
12.2.2.1.	Sukurtų naujų darbo vietų skaičius VVG administracijoje, vykdant VPS administravimo veiklą (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	0	-	<b>0</b>
12.2.2.2.	Išlaikytų darbo vietų skaičius VVG administracijoje, vykdant VPS administravimo veiklą (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	3	-	<b>3</b>

<b>13. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną</b>		
13.1.	<b>VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos funkcijos pagal subjektus</b>	
13.1.1.	VVG nariai	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ tvirtina parengtą VPS;</li> <li>➤ vertina ir tvirtina kasmetinę VPS įgyvendinimo stebėsenos ataskaitą;</li> <li>➤ vykdo Plungės VVG darbo skaidrumo, viešumo, tinkamo finansų panaudojimo užtikrinimą ir priežiūrą;</li> <li>➤ tvirtina VPS pakeitimus;</li> <li>➤ įgyvendina kitas steigimo dokumentuose nustatytas pareigas.</li> </ul>
13.1.2.	VVG kolegialaus valdymo organo nariai	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ vadovauja Plungės VVG veiklai laikotarpiuose tarp visuotinių narių susirinkimų;</li> <li>➤ priima sprendimus dėl dalyvavimo kitoje projektinėje veikloje;</li> </ul>



		<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ priima ir atleidžia VPS administracijos vadovą, finansininką (-us), administratorių (-ius), viešųjų ryšių specialistą (-us);</li> <li>➤ tvirtina kvietimų teikti vietos projektus dokumentus;</li> <li>➤ priima sprendimus dėl vietos projektų finansavimo;</li> <li>➤ priima sprendimus dėl dalyvavimo Plungės VVG tinklo veikloje;</li> <li>➤ atlieka projektų lankymą vykdymo vietose ir rekomendacinio pobūdžio vertinimą (bent vieną kartą per projekto priežiūros laikotarpį);</li> <li>➤ įgyvendina kitas steigimo dokumentuose nustatytas pareigas.</li> </ul>
13.1.3.	VPS administravimo vadovas	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ atlieka VPS įgyvendinimo stebėseną ir teikia kasmetines ataskaitas visuotiniam narių susirinkimui;</li> <li>➤ rengia ir Plungės VVG valdymo organui tvirtinti teikia kvietimų teikti vietos projektus dokumentus;</li> <li>➤ vykdo Plungės VVG veiklos dokumentų (siunčiamų ir gaunamų raštų, įsakymų, sutarčių) registrą;</li> <li>➤ rengia Plungės VVG viešųjų pirkimų dokumentus ir atlieka pirkimus;</li> <li>➤ vykdo pateiktų vietos projektų registravimą ir vertinimą;</li> <li>➤ administruoja VPS: <i>pildo VPS įgyvendinimo ataskaitas ir kartu su papildomais dokumentais pateikia juos Nacionalinei mokėjimo agentūrai;</i></li> <li>➤ administruoja vietos projektus: <i>vertina vietos projektų vykdytojų viešuosius pirkimus;</i></li> <li>➤ atlieka vietos projektų bylų formavimą (vedimą);</li> <li>➤ organizuoja vietos projektų atrankos posėdžius;</li> <li>➤ atstovauja Plungės VVG interesus nacionalinių ir tarptautinių tinklų veikloje;</li> <li>➤ dalyvauja „Leader“ metodo įgyvendinimo darbo grupių ir priežiūros komitetų veikloje.</li> </ul>
13.1.4.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ vykdo Plungės VVG apskaitos politiką;</li> <li>➤ organizuoja finansinę ir buhalterinę apskaitą ir kontroliuoja, kad ataskaitinių metų duomenys būtų teisingai ir savalaikiai pateikti finansų bei statistikos organams;</li> <li>➤ vykdo Plungės VVG finansinių dokumentų registrą;</li> <li>➤ vykdo pateiktų vietos projektų vertinimą;</li> <li>➤ administruoja VPS: <i>pildo VPS mokėjimo prašymus ir kartu su papildomais dokumentais pateikia juos Nacionalinei mokėjimo agentūrai;</i></li> <li>➤ administruoja vietos projektus: <i>priima ir tikrina vietos projektų vykdytojų mokėjimo prašymus; rengia vietos projektų vykdymo sutartis ir atlieka jų pakeitimus; atlieka vietos projektų patikras vietoje.</i></li> </ul>
<b>13.1.5.</b>	<b>kiti VVG administracijos darbuotojai:</b>	
13.1.5.1.	VPS administratorius (-iai)	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ vykdo pateiktų vietos projektų vertinimą;</li> </ul>

		<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ administruoja vietos projektus: <i>atlieka projektų vykdytojų pateiktų veiklų grafiko priežiūrą bei pakeitimų derinimą; vertina savanoriškų darbų apskaitos lenteles ir jose pateiktą informaciją; atlieka nemokamų savanoriškų darbų patikras vietoje; priima ir tikrina vietos projektų ataskaitas ir papildomus dokumentus.</i></li> </ul>
13.1.5.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas (-ai)	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ vykdo nuolatinį Plungės VVG teritorijos gyventojų, organizacijų, verslo subjektų informavimą apie parengtą VPS, jos tikslus, prioritetus bei priemones;</li> <li>➤ vykdo Plungės VVG teritorijos gyventojų, organizacijų, verslo subjektų konsultavimą projektinių idėjų atitikimo VPS klausimais;</li> <li>➤ vykdo potencialių vietos projektų vykdytojų mokymą paraiškų pildymo, mokėjimo prašymų ir ataskaitų pildymo ir su jais susijusių papildomų dokumentų rengimo klausimais;</li> <li>➤ vykdo viešųjų ryšių kampanijas, vykdo bendravimą su vietos žiniasklaida, rengia straipsnius;</li> <li>➤ organizuoja mokymus Plungės VVG nariams ir potencialiems projektų vykdytojams;</li> <li>➤ kviečia Plungės VVG narius į visuotinius ir valdybos posėdžius, rengia posėdžių protokolus;</li> <li>➤ organizuoja susitikimus su potencialiais projektų vykdytojais ir vykdo reguliarius VPS įgyvendinimo pristatymus, užtikrina, kad įgyvendinant VPS būtų laikomasi visų LEADER metodo bei horizontaliųjų principų;</li> <li>➤ administruoja vietos projektus: <i>atlieka projektų vykdytojų pateiktų veiklų grafiko priežiūrą bei pakeitimų derinimą; vertina savanoriškų darbų apskaitos lenteles ir jose pateiktą informaciją; atlieka nemokamų savanoriškų darbų patikras vietoje; priima ir tikrina vietos projektų ataskaitas ir papildomus dokumentus.</i></li> </ul>
<b>13.2.</b>	<b>VVG darbuotojų gebėjimai įgyvendinti VPS</b>	
13.2.1.	VPS administravimo vadovas	VPS administravimo vadovas turi turėti aukštąjį universitetinį išsilavinimą ir ne mažesnę nei 3 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje arba ne mažesnę negu 5 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.2.2.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	VPS finansininkas turi turėti aukštąjį išsilavinimą buhalterinės apskaitos tvarkymo srityje ir ne mažesnę nei 3 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje arba turėti ne mažesnę negu 5 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje įgyvendinant VPS.
<b>13.2.3.</b>	<b>kiti VVG administracijos darbuotojai:</b>	
13.2.3.1.	VPS administratorius	VPS administratorius turi turėti aukštąjį išsilavinimą arba ne mažesnę negu 2 m. darbo ir (arba) savanoriško darbo patirtį projektų valdymo arba VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.

13.2.3.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas	VPS viešųjų ryšių specialistas turi turėti aukštąjį išsilavinimą, taip pat turėti žinių LEADER metodo įgyvendinimo ir kitose kaimo plėtros politikos srityse arba turėti ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.3.	<b>VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemos apibūdinimas</b>	
13.3.1.	<p>Tiek VPS rengimo, tiek jos laikotarpiu Plungės VVG nariai stengiasi praktiškai vadovautis apibrėžtomis vertybėmis tiek VVG vidaus, tiek išorės santykiuose.</p> <p>VVG siekdama sklandžiai ir efektyviai organizuoti savo darbą bei VPS įgyvendinimo valdymą ir stebėseną priėmė bendras darbo taisykles:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ kiekvienų metų pabaigoje VPS administravimo vadovas teikia kasmetines VPS įgyvendinimo stebėsenos ataskaitas visuotiniam narių susirinkimui.</li> <li>➤ Plungės VVG valdyba į susirinkimus renkasi ne rečiau nei 1 kartą į ketvirtį. Susirinkimai protokoluojami, protokolas parengiamas per 3 darbo dienas ir pateikiamas saugoti VVG biure.</li> <li>➤ Plungės VVG valdybos nariai nedalyvavę susirinkime supažindinami su priimtais sprendimais, tačiau jie negali reikalauti pakeisti priimtus sprendimus.</li> <li>➤ Plungės VVG valdybos susirinkimų metu yra taikomi komandinio darbo principai – vykdomas darbas grupėse, išklausoma kiekvieno nuomonė, sprendimus stengiamasi priimti konsensuso būdu išdiskutavus visus pasiūlymus.</li> <li>➤ siekiant išvengti interesų konflikto kiekvienas Plungės VVG valdybos narys ir administracijos darbuotojas deklaruoja viešus ir privačius interesus.</li> <li>➤ siekiant užtikrinti sprendimų skaidrumą tvirtinant vietos projektus, Plungės VVG valdybos nariai, kurių interesai galimai susiję su interesais projekte, nuo vietos projekto svarstymo nusišalina.</li> <li>➤ siekiant išvengti klaidų, kylančių įgyvendinant vietos projektą ir užtikrinant jo tęstinumą, VVG valdybos nariai atlieka projektų lankymą vykdymo vietose ir rekomendacinio pobūdžio vertinimą (bent vieną kartą per projekto priežiūros laikotarpį).</li> </ul>	